

VRIENDEN IN DE HEER

MET IGNATIUS VAN LOYOLA, FRANCISCUS XAVERIUS EN PIERRE FAVRE

IGNATIAANSE SPIRITUALITEIT VOOR JONGE MENSEN

Ignatius van Loyola, Franciscus Xaverius en Pierre Fabre: drie echte vrienden, drie vrienden “in de Heer”. Het zijn boeiende mensen met een sterke persoonlijkheid die aan de oorsprong liggen van de Sociëteit van Jezus. Al 500 jaar blijft hun spiritualiteit mensen inspireren, over de hele wereld.

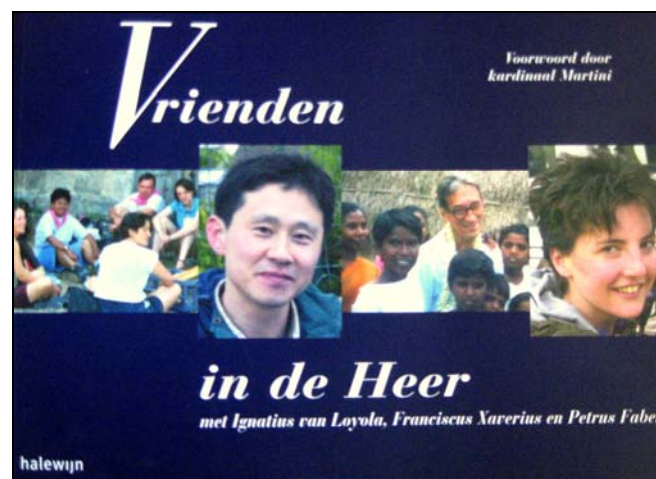

Klik [hier](#) om “Vrienden in de Heer” te bestellen in gedrukte vorm.

Dit boek heeft 20 auteurs. Mannen en vrouwen uit veel verschillende landen. Ze vertellen wat vriendschap voor hen betekent. Ze hebben het erover welke oriëntatie zij aan hun leven wensen te geven en hoe ze daartoe kwamen en ze lichten toe wat een volgehouden engagement aan kansen met zich meebrengt. Vriendschap, levensoriëntatie, volhouding: waarden die essentieel waren voor de eerste jezuiten, maar ook vandaag nog verrassend actueel blijken.

Dit boek is origineel en geeft aan waar het geloof vandaag voor staat: de ontmoeting met andere culturen, opkomen voor rechtvaardigheid, de dialoog met andere religies en met niet-gelovigen.

Dit boek geeft helder weer welke spirituele uitdagingen christenen in de 21ste eeuw wachten. “Vrienden in de Heer” nodigt je uit om mee op zoektocht te gaan: naar het diepste in jezelf en naar de levende Christus.

INHOUDSTAFEL

- [Voorwoord - Carlo Maria kardinaal Martini sj](#)
- [Brief van Ignatius aan een jongere van de 21ste eeuw - Mark Rotsaert sj](#)

DEEL 1: DE PARIJSE ONTMOETING: SPIRITUELE FUNDERINGEN VAN EEN VRIENDSCHAP

- [Drie studenten in Parijs – Miguel Roland-Gosselin sj](#)
- [Christus, fundament van je leven – Janos Luckás sj](#)
- [Ignatius van Loyola of de zoektocht naar God – Pascual Cebollada sj](#)
- [Als het woord ontwaakt in ons – Marie-Odile Pontier, zuster van Don Bosco](#)
- [Jona achterna: het offer van Ignatius, Pierre en Franciscus – Carlos Coupeau sj](#)

DEEL 2: OM DE LIEFDE VAN DE KERK EN DE WERELD: “WAT MOETEN WIJ DOEN?”

- [Bewogen door verlangen en project – Fadel Sidarouss sj](#)
- [Pierre Favre of de kunst van het gesprek – Pascual Cebollada sj](#)
- [Een beslissing nemen! – Simon Bishop sj en Ron en Ann-Marie Isaacs](#)
- [Van “vrienden in de Heer” tot “gezellen van Jezus” – Jean-Paul Hernández sj](#)
- [Magis, of de vraag van de Ignatiaanse uitmuntendheid – Nikolaas Sintobin sj](#)

DEEL 3: VRIENDEN IN DE HEER, TOT OP HET EINDE VAN DE WEG

- [Verspreid over de wereld maar één van hart – Thierry Meynard sj](#)
- [Franciscus Xaverius of de verkondiging van het geloof – Pascual Cebollada sj](#)
- [Meewerken aan Christus’ zending – Etienne Grieu sj](#)
- [Mens zijn onder de mensen – Odile de Sinety, voorzitter InYgo](#)
- [Het uur van de waarheid: als het leven doorgaat tot op het eind – Caroline Nicolle, apostolische gemeenschap Sint Franciscus Xaverius](#)

DEEL 4: DE VRIENDEN VAN MIJN VRIENDEN ZIJN MIJN VRIENDEN!

- [Laten we naar de kern van het geloof gaan! – Enzo Greco sj](#)
- [Dagboek van een leven aan het einde van de wereld – Daniela Stirpe, Zuster van Don Bosco](#)
- [Het honderdvoudige... zo snel al! – Christian Motsch sj](#)
- [Slot: brief aan Ignatius. Beiroet, ergens in de 21ste eeuw. Mijn motieven om te hopen en te beminnen” – Jean Najm, Mouvement Eucharistique des Jeunes.](#)

[Dankwoord](#)

[InYgo](#)

Voorwoord

Het verhaal van Sint-Ignatius van Loyola en zijn eerste gezellen, in het bijzonder de heilige Franciscus Xaverius en de zalig verklaarde Pierre Favre, wordt in dit boek op vele manieren in herinnering gebracht. Je leest er over de vreugdevolle en enthousiaste spiritualiteit die uit hun engagement geboren werd, en over de innerlijke weg van vele jonge mensen vandaag. Jongeren die, onbevangen naar het voorbeeld van de eerste jezuiten, op diverse fronten betrokken zijn bij armoede en menselijk lijden. Dit alles in het teken van de vriendschap en het broederlijk delen in geloof en naastenliefde.

Hoe leuk en hoe wonderlijk de anekdotes in dit boek ook zijn, toch moeten we op de hoede blijven voor gemakzuchtige generalisering. Enkele vragen die wellicht bij de lezer (en in ieder geval bij mij) opkomen bij het lezen van deze pagina's, verdienen trouwens evenzeer verduidelijking.

De intense, trouwe en duurzame vriendschap tussen de eerste jezuiten wekt ongetwijfeld bewondering. Maar men kan zich afvragen of hun ervaring wel zomaar voor herhaling vatbaar is. Is het niet wat idealistisch om te veronderstellen dat je de formule “vrienden in de Heer” zomaar kan toepassen op de grote “multinational” van het geloof, die de Sociëteit van Jezus ondertussen is?

Zowel de Heilige Schrift als de ervaring leren ons dat echte vrienden weinig talrijk zijn, dat je ze niet krijgt op commando of van een externe autoriteit, maar dat je ze alleen kan vinden vanuit een persoonlijke keuze die geen vooraf bepaalde regels kent. Het boek van Jezus Sirach zegt: “Laat velen met jou in vrede leven, maar laat slechts één op de duizend je raadsman zijn.” (Sir 6, 6), en voorts: “Wie hem (een vriend) vindt, heeft een schat gevonden. Een trouwe vriend is niet te betalen: het heeft een waarde waar niets tegen opweegt. Een trouwe vriend is een levenskruid; wie de Heer vrezen, zullen het vinden.” (Sir 6, 14b-16; cf. Spr 17, 17). Daarom nodigen de boeken der wijsheid uit om vrienden op de proef te stellen en waarschuwen ze dat een op het eerste gezicht oprechte vriendschap kan ontgoochelen (cf. Sir 6, 7-13; 12; 8-18; Spr 19, 4).

Het klopt dat Sint-Ignatius zelf de formule “vrienden in de Heer” gebruikte om zichzelf en zijn eerste gezellen aan te duiden. Ze duikt op in een brief die hij in 1537 stuurde aan Jean de Verdolay, een Catalaans priester die hij enkele jaren eerder had ontmoet. Hij vertelt hem over zijn belevenissen in het gezelschap van de mannen die hij “mijn andere broeders en de uwen *in Christo*” noemt; en hij schrijft: “Vanuit Parijs kwamen hier, rond midden januari, mijn negen vrienden in de Heer aan”. De uitdrukking komt dus wel degelijk van Ignatius. Maar misschien was het maar een voorlopige formule die slechts de oprechtheid van hun verbond uitdrukte en terzelfder tijd alludeerde op het feit dat zij op dat ogenblik nog niet gebonden waren door wetten of gehoorzaamheid. Werd die formule later niet vervangen door formelere banden, goedgekeurd door de Kerk en voor eeuwig geldend? En hoe kan zo'n vriendschapsband niet alleen van toepassing zijn op enkele mensen die elkaar zelf hebben gekozen, maar ook op een wereldwijde organisatie, waarvan vele leden elkaar niet kennen en nooit zullen ontmoeten?

Dergelijke vragen rijzen bij de lezer van dit boek. Het toont aan dat er in verschillende tijden en omstandigheden wel degelijk reden is om – zonder in naïeve romantisering te vervallen – de benaming “vrienden in de Heer” niet alleen te rechtvaardigen voor de eerste jezuiten, maar ook voor onze tijd. Heel wat bijdragen laten zien hoe men in de spiritualiteit van Ignatius de diepe wortels herkent van een vriendschap die geen louter psychologische ervaring is, maar die op ons toekomt “in de Heer”, en die anders gezegd ervaren wordt als een geschenk van God en als vrucht van een innerlijke zoektocht.

In dit verband wil ik graag een concrete ervaring aanhalen die de eerste gezellen van Ignatius tot hechte eenheid bracht en hen steunde in hun verlangen om de Heer en de Kerk te dienen: de *Geestelijke Oefeningen*, die door Ignatius zelf werden geleid. Uit die Oefeningen groeide de wil om Jezus arm en nederig te volgen, om zijn getuige te zijn tot in Jeruzalem, de stad die de vriendschap tussen de eerste jezuiten kenmerkte. Uit die Oefeningen groeide ook de Sociëteit van Jezus, die zich kordaat en krachtadig zal handhaven, zolang de geest en de praxis levend blijven. Beide verschaffen immers een

gemeenschappelijke visie aan wie jezuiet wordt. Een visie die hen in de Heer verenigt door het leren onderscheiden wat de beste manier is om Hem te dienen. Die gave van onderscheid verwijst van bij het begin duidelijk naar Jeruzalem, de heilige stad, waarin de gebeurtenissen plaatsvonden die in de derde en de vierde week van de Oefeningen in het bijzonder worden aangehaald.

Zelfs in de meest geanimeerde vergaderingen, zoals de 32ste Algemene Congregatie (1974-1975), stelde ik vast dat men nooit zo eensgezind was in gedachten en beslissingen als wanneer men samen nadacht over de Geestelijke Oefeningen. Op vele andere punten bestond of bestaat er een zekere spanning tussen meningen en interpretaties. Maar de waarde van de Oefeningen en hun betekenis van “weg naar de vrijheid” stond buiten kijf. Niemand van ons twijfelde eraan dat ze leiden tot een diep inzicht in het hart en de intenties van Christus en in onze keuze Hem na te volgen. De Oefeningen verlenen dynamiek aan de keuzes die we maken, zodat ze zich beter afstemmen op de wil van God. Ze zuiveren ons hart en doen ons het Woord als nieuw beluisteren, omdat ze de *lectio divina* verder uitbouwen. Enzovoort. Telkens als het om de Oefeningen ging, bereikten we in onze onderlinge discussies maximale convergentie.

De eerste jezuiten werden verbonden door een diepe vriendschap, die vandaag nog, zoals dit boek duidelijk aangeeft, gedeeld kan worden door al wie zich engageert in de Sociëteit van Jezus. De nadruk die men thans legt op het feit dat de eerste ‘gezellen van Jezus’ echte vrienden werden, het ook bleven, en zelfs tot de dood toe, heeft heel concreet te maken met de ervaring van de Geestelijke Oefeningen. Elke jezuiet heeft deze ervaring gedurende een maand meegemaakt als novice en hem minstens een keer overgedaan tijdens wat men het derde proefjaar noemt.

Waarom kunnen de Oefeningen worden beschouwd als de oorsprong van een diepe eenheid in de perceptie van de dingen (*sentire* in het Latijn), en bijgevolg ook van de vriendschap tussen de leden van de Sociëteit van Jezus? Omdat zij ons leren de geschiedenis te lezen volgens uniforme criteria, die we vinden in het Woord van God en vooral in het leven van Christus, met name in zijn keuze voor armoede en vernedering. Op dit punt worden alle jezuiten geroepen om te convergeren, en zij zullen des te betere vrienden worden als ze die fundamentele criteria begrijpen en in de praktijk beleven. Om diezelfde reden is de Sociëteit geroepen om een bijzondere aandacht te schenken aan de armste en de meest vernederde bewoners van de aarde.

Vriendschap is op die manier geen louter psychologisch gegeven waaraan menselijke krachten ten grondslag liggen: omdat zij “in de Heer” is, ontvangt men haar als een geschenk van God. Dit geschenk valt hen die de ignatiaanse spiritualiteit beleven gewoonlijk te beurt door de praktijk en de doctrine van de Geestelijke Oefeningen.

Wij kunnen daaraan toevoegen dat stijl en dynamiek ook het leidmotief vormen van de zeer diverse vormen van apostolaat die de jezuiten in de wereld beoefenen. Als zielenherder in een groot bisdom heb ook ik inspiratie geput uit de tradities van de Sociëteit van Jezus, met de vrijheid en de verantwoordelijkheid van keuze die een bisschop eigen zijn, precies omdat ik altijd getracht heb mijn pastoraal dienstwerk uit te oefenen in de lijn van de Geestelijke Oefeningen van Sint-Ignatius.

Ik heb ervaren hoezeer de dynamiek van die spirituele weg zich kan aanpassen aan diverse categorieën van mensen en in staat is om in het bijzonder de zeer talrijke jongeren te helpen het project van God in hun leven te ontdekken. Ik weet dat voor duizenden onder hen de *lectio divina* in dit verband beslissend was voor hun toekomstkeuze.

De Oefeningen liggen dus aan de oorsprong van de Sociëteit en zijn ook de wortel van de vriendschap tussen de eerste gezellen. Ook vandaag, nu de Sociëteit van Jezus zich niet langer uitsluitend kenmerkt door de vriendschap tussen haar leden maar ook door hun gehechtheid en getrouwheid aan God en aan de Kerk, in de loyale en genereuze dienst aan de Paus en de bisschoppen, blijven zij het waardevolle bindmiddel voor de zo diverse energieën die zich uiten in evenveel talen als denkwijzen. In een wereld die bedreigd wordt door de cultuurschok (*clash of civilization*), blijft de getuigenis die de

jezuieten in alle naties van de wereld kunnen geven door te verwijzen naar die enkele basisprincipes en door zich via een gemeenschappelijk werk eraan te spiegelen, een waardevolle dienst. Zij kan de weg wijzen om de tegenstellingen tussen de volkeren te overbruggen. Een weg die hen kan leren samen te leven ondanks de verschillen, door te werken voor het gemeenschappelijke goed van de mensheid.

Daarom hoop ik dat dit boek de lezer helpt om bewust te worden van de rijkdom van de ignatiaanse spiritualiteit, die zijn oorsprong vindt in de Oefeningen, en die ook vandaag nog mensen tot echte vrienden maakt die werken in dienst van de Heer en zijn Kerk, met bijzondere aandacht voor de armsten, de zwaksten en tragische conflictsituaties.

Jeruzalem, 24 oktober 2005

Carlo Maria kard. Martini, s.j.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Ik zou je willen vertellen hoe ik van een solitair leven ben overgestapt op een leven waarin mij die vrienden in de Heer werden geschonken die jij kent: Franciscus Xaverius, Pierre Favre en alle anderen.

Christus' leven heeft mijn hart diep geraakt en beroerd, net als dat van zovele heiligen die zijn weg hebben bewandeld. Ook ik kon op mijn beurt niets anders doen dan Hem volgen. Christus volgen betekende voor mij in de eerste plaats zo trouw mogelijk in zijn voetsporen treden. Daarom besloot ik naar Jeruzalem te gaan om de plaatsen te bezoeken waar Hij gewoond had en mijn voetstappen in de zijne te zetten. De ommekeer in mijn leven die in mijn ziekenkamer in Loyola plaats had gegrepen, was toen nog een persoonlijke kwestie, iets tussen Hem en mij: voortaan zou ik alles voor Hem doen en zou ik voor geen enkel offer terugdeinzen. Ik wou de heiligen navolgen van wie ik de heldenlevens had gelezen, en ik wou nog beter doen! Dat was mijn nieuwe ideaal...

In de grot van Manrese, bij Montserrat, maakte God mij wakker uit dat gedroom. Niet ik zou grootse daden verrichten, nee, ik leerde zijn zachte kracht, zijn mededogen te ontvangen en te verwelkomen. Hij was mijn kracht. Op dat ogenblik verdween mijn verkramptheid. God had me bevrijd van mezelf. Mijn eigen persoon was niet langer het centrum van mijn leven. En daardoor werd ik plotseling beschikbaar voor de anderen. Ze kwamen me opzoeken, al die mensen op zoek naar zingeving, hoe verschillend van afkomst of van opleiding ze ook waren. En ze kwamen terug. Ik luisterde naar hen en deelde mijn eigen innerlijke weg met hen. Zo ontstonden de *Geestelijke Oefeningen*. Ze vonden er een hulpmiddel in. En zo ontspan zich wat de rode draad in mijn leven zou worden: *de zielen helpen*. In Christus' voetstappen wandelen was voortaan innig verbonden met het verlangen om mijn naaste te helpen de echte zin van het leven te ontdekken. De plek waar ik dat zou beleven was Jeruzalem: de stad waar Christus ter dood was gebracht, de stad waar Christus de dood roemrijk had overwonnen.

Mijn project was een heel persoonlijk project - een zaak tussen God en mij. En ik was ervan overtuigd dat dit niet anders zou zijn. Ik, en alleen ik, moest dat spirituele project beleven. Daarom weigerde ik mij in Barcelona bij een groep pelgrims aan te sluiten, hoewel dat een voorwaarde was om de oversteek te mogen maken naar Rome, de eerste halte voor Jeruzalem. Aansluiten bij anderen zou me de kans geven om op hen terug te kunnen vallen in moeilijke momenten, maar ik wou alleen op God betrouwen. Ik had de anderen niet nodig! Ik wou trouw blijven aan wat er tussen God en mij was gegroeid.

In Jeruzalem was ik vaak een solitaire pelgrim die zich van de groep losmaakte om zijn eigen devoties te volgen. Bovendien was ik vastbesloten daar alleen te blijven. Maar omdat men mij dat verbood, zat er niets anders op dan terug te keren naar Spanje. Ik vroeg me de hele reis af wat mij te doen stond. Ik besloot toen te gaan studeren, en dat deed ik ook - op mijn leeftijd nog! Maar hetgeen me ertoe had aangezet om naar Jeruzalem te trekken begon in mijn binnenste te knagen. Ik kon onmogelijk zwijgen over wat mijn leven ondersteboven had gehaald, eerst in Loyola en daarna in Manrese.

Nadat ik een tijdje in Barcelona verbleef, waar ik Latijn begon te studeren, sloten vier studenten zich bij mij aan. Ze vergezelden me overal. Zelfs tijdens de processen die het bewijs voor mijn rechtzinnigheid moesten leveren, bleven ze me trouw. De Inquisitie was er immers tegen dat ik de mensen geestelijk zou blijven begeleiden zolang ik niet de studies had afgewerkt die de Kerk vereiste. Ik wou mij bij die weigering niet neerleggen en besloot daarom mijn studies voort te zetten in Parijs. Dat was in 1528. Ik hoopte in die stad een vrijer klimaat te vinden. Mijn kameraden beloofden me te volgen. Ik zag ze nooit meer terug...

Toch had die ervaring het verlangen in mij gewekt om een vriendenkring te vormen. We zouden er elkaars ervaringen delen, ik hoopte er een gemeenschappelijk project te doen ontstaan. Ik ging zelf op zoek naar enkele gezellen, terwijl ik probeerde te achterhalen waarom die ervaring in Spanje geen succes

had gehad. Ik zag in dat die vrienden te zeer gehecht waren geweest aan mijn persoon, dat alles rond mij had gedraaid. Zoiets kon niet blijven duren.

Bovendien was mijn inzicht in de anderen ook gegroeid en wist ik nu beter wat ik wou. Ik ging dus op zoek naar enkele studenten wier motivatie om te studeren en carrière te maken in de wereld de basis kon vormen van een engagement voor het Rijk Gods – dat was tenminste wat ik hoopte! Elke week spraken we af in het kartuizerklooster in Parijs. De eucharistie stond centraal in onze ontmoetingen, en onze gemoedelijke gesprekken maakten onze band hechter. Maar tegelijkertijd zorgden die wekelijkse bijeenkomsten ervoor dat bij ieder van ons niet alleen de bereidheid maar ook de bekwaamheid groeide om de retraite in het kader van de Geestelijke Oefeningen langere tijd, een maand lang, vol te houden.

Die ervaring van de Oefeningen maakte van 1534 een gezegend jaar! We vormden een groep rond de Verrezenen. De Heer van het leven was de Heer geworden van ons leven. Hij stond in ons midden en wij waren “vrienden in de Heer”, zoals we toen schreven. Vanaf dat moment wordt mijn leven in het meervoud verteld. Ik ben er diep van overtuigd dat de Heer zelf die zes gezellen op mijn weg heeft geplaatst. Ons gezelschap was niet gebaseerd op eenvoudige sympathieën of affiniteiten tussen mensen. We waren immers zo verschillend van afkomst, cultuur, gewoontes, karakter en temperament! Alleen een Andere had ons kunnen samenbrengen en -houden.

Als je eens wist hoeveel geduld en energie het heeft geveerd om Franciscus ervan te overtuigen zich aan te sluiten bij onze groep. Wat ons anders maakte woog veel zwaarder door dan wat ons bijeen kon brengen. Maar ik gaf niet op en zoals een kardinaal in Rome ooit zei: “Als Meester Ignatius ergens een spijker in klopt, zal niemand hem eruit trekken!” In de loop van de jaren groeide er een innige vriendschap tussen Franciscus Xaverius en mij. Zijn brieven uit het Verre Oosten hebben me vaak ontroerd. Voor hem was de Sociëteit van Jezus de plaats geworden waar hij had geleerd wat vriendschap was.

Tussen Pierre Favre en mij klikte het nagenoeg meteen. Al gauw vertrouwde Pierre mij zijn toen zo talrijke scrupules toe. Hij bedankte me altijd voor mijn geduld en mijn luisterbereidheid. Pierre had een overgevoelig karakter, maar leerde dat beetje bij beetje te sterken. Op enkele jaren tijd had hij bijzonder veel gewonnen aan innerlijke diepte en evenwicht. Zijn geestelijke charisma was erg verfijnd. Hij was van alle gezellen degene die de Oefeningen het beste gaf.

Onze worteling in Jezus, het leven volgens het evangelie en onze keuze voor een gemeenschappelijk project – naar Jeruzalem gaan om er de zielen te helpen – hadden erg hechte banden tussen ons gesmeed. Het jaar 1537 had een sterke indruk op ons nagelaten. Terwijl we in het noorden van Italië wachtten op het schip dat ons naar het Heilige Land zou brengen, werden we geraakt door de arme en nederige Christus. Onze manier van leven was armoedig, en overal waar we aankwamen gingen we aan de slag om kinderen en eenvoudige mensen te evangeliseren. Toen de reis naar het Heilige Land onmogelijk werd (door een nieuwe oorlog werden de te gevaarlijk geachte verbindingen onderbroken) werden we in 1539 aan de Paus voorgesteld om gezonden te worden naar waar de nood het hoogst was. Zijn beslissing om ons naar verschillende plaatsen in Italië en de wereld te sturen zou ons onherroepelijk verspreiden. Toen hebben we met elkaar overlegd: moesten we verenigd blijven? En zoja, hoe?

Het dubbele antwoord waartoe we na drie maanden van beraadslaging en gebed kwamen, was eenvoudig: we moesten verenigd blijven omdat het de Heer zelf was die ons bij elkaar had gebracht. En wij moesten die opdracht van eenheid toevertrouwen aan een van ons! De eensgezindheid die we toen ervoeren was zuivere genade. Zo groeide de Sociëteit van Jezus uit onze vriendschap.

Ignatius, arm in goedheid

Fictieve brief van Mark Rotsaert sj (België)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Drie studenten in Parijs

Parijs, 1530. Drie studenten delen een kamer in het universitaire college Sainte Barbe, een studentenhuus in het Quartier Latin, vlakbij de kerk in opbouw van Saint-Etienne du Mont. Vandaag zijn het drie heiligen van de katholieke kerk, of (juister): twee heiligen en een “zalige”. Ignatius van Loyola, Franciscus Xaverius en Pierre Favre.

De droom van elke universiteitsaalmoezenier. Beeld je in! Drie “kotstudenten”, drie kamergenoten die elkaar alles leren en de kiem worden van een grote kerkbeweging... Een van hen leidt het spel, een soort apostel die een verbazend talent heeft om alle harten een voor een te beroeren... De drie worden er zeven, daarna tien; en nog anderen komen en gaan... Het gerucht gaat als een lopend vuurtje. Enkele academische of kerkelijke autoriteiten vinden het niet pluis; ze gaan hun gangen na, voelen ze aan de tand (zelfs de Inquisitie stelt een onderzoek in!). Maar meest van al krijgen ze bewondering en steun. Kan een handvol studenten de boel in vlammen zetten?

Wat in een studentenkamer kan gebeuren...

Maar laten we terugkeren naar de realiteit, die zoveel eenvoudiger en bescheidener is. De kamer van Sainte-Barbe is eerst en vooral het verhaal van een vertrouwensband. Pierre en Franciscus zijn beiden 23 jaar. Met Juan, een jonge onderwijzer, delen ze al drie jaar een kamer. Ze kennen elkaar goed: Pierre, de studax uit de Savoye, de “ernstige” en “stijlvolle” student zoals leeftijdsgenoten hem omschrijven, die zich echter niet zo zeker voelt over zijn roeping; Franciscus, de Navarraanse hidalgo. Een historicus omschrijft hem als “ambitueus en kloek”. Hij is naar Parijs gekomen om er carrière te maken in de Kerk; een geweldige sportman, kampioen springen, die “de kroegen platloopt waar de jeugd vertier zoekt”. We zullen dit niet verder uitspitten (want hij is wis en zeker een fatsoenlijke jongeman), maar Pierre en Franciscus zijn duidelijk tegenpolen. Een goed begin voor een roman.

En dan verschijnt Iñigo ten tonele, die in 1534 de naam Ignace aanneemt, waaronder hij “wordt ingeschreven in de officiële registers van de Universiteit. Niemand kan die wijziging verklaren”¹. Hij is al een oude man: hij loopt tegen de 40 aan. Op studiegebied staat hij minder ver. Hij mankt, een restant van een oude verwonding die hij opliep tijdens de belegering van Pamplona. Kortom: hij ziet er niet uit. Toch schuilt achter dat bescheiden uiterlijk een (heel) grote figuur, zoals we gauw zullen ontdekken. Iets in de blik, schijnt het; we zouden het “présence” noemen. Ignatius maakt indruk door zijn présence, zijn luisterbereidheid, zijn zachte doortastendheid. En door zijn ervaring.

Eerst Pierre, de zachtaardige leerling

Bij Pierre was het vertrouwen er meteen. In het *Geestelijk Dagboek* dat hij later zou schrijven², lezen we dit (in de stijl van toen): “Moge deze ontmoeting voor eeuwig gezegend zijn... De Voorzienigheid heeft beschikt dat ik die heilige man instructie zou geven [Pierre, die goed Grieks kende, oefende Grieks met Ignatius] en daaruit groeiden eerst oppervlakkige en later intieme banden met hem... Hij werd uiteindelijk mijn geestelijk leidsman, die mij regels en een methode gaf om inzicht te verwerven in de goddelijke wil...”. Dat is dus wat er zich heeft afgespeeld. De jonge student zette de oudere aan het werk, ze werden vrienden, deelden “tafel, kamer en zelfs beurs”; ze runden een gemeenschappelijk huishouden. En beetje bij beetje werd de meester leerling. Pierre ontdekte in Ignatius een spirituele leider en opende zich voor hem.

Pierre vertelt zelf hoe Ignatius het met hem aanlegde, hoe hij hem hielp om “klaar te zien in [zijn] geweten”, om orde te scheppen in de “bekoringen en scrupules” die op hem wogen. Ignatius initieerde Pierre in het “dagelijkse gewetensonderzoek”. Denken we hierbij niet aan een sinister soort introspectie. Helemaal niet! Ook vandaag stelt een ignatiaans geïnspireerde aalmoezenier aan de student die zich

¹ - I. de Loyola, *Pèlerin de l'Absolu* de J.I. Tellechea Idigoras (Nouvelle Cité, 1990, p. 236).

² - Pierre Favres *Geestelijk Dagboek*, Franse uitgave Desclée de Brouwer 'Mémorial' in de collectie *Christus* n°4.

spiritueel wil ontwikkelen voor om elke avond een *dank u*, een *pardon* en een *alstublieft* te richten tot God. Hij zal hem uitnodigen om zijn hart te peilen (om God zijn hart te laten peilen), om na te gaan wat waarde heeft, wat zin heeft, wat smaak heeft. Binnen in jezelf dankbaarheid ervaren voor de goede zaken die je hebt gekregen, in jezelf luisteren naar het berouw van het hart en de oproep tot een grotere vrijgevigheid, je wenden tot de Heer voor je toekomstvragen en Hem je verlangens en angsten meedelen... Langs deze typisch jezuïtische weg van het “onderzoek” leidde Ignatius Pierre, zijn eerste gezelschap. Hij hielp hem het werk van de Heilige Geest in zijn binnenste te ontcijferen en stap voor stap de wil van God te onderscheiden. Op het geschikte moment zou hij hem de Geestelijke Oefeningen kunnen aanbieden...

En Pierre besluit: “Moge de goede God mij de genade geven om mij steeds te herinneren en zorgvuldig te overwegen welke gunsten onze Heer mij in die tijd en via die man verleende.”

Vervolgens Franciscus, die over de streep moest worden getrokken

Nu Franciscus. Een lastiger klant. Van hem vertelt jezuïet Jean de Polanco, een leeftijdsgenoot, dat hij het “hardste deeg was dat Iñigo, die grote mensenkneder, ooit in handen had gehad”. Men zegt dat Franciscus, uit evenwicht gebracht door die strenge, vrome oudere student die bij hen kwam inwonen, zich lange tijd heeft verdedigd met scherts en spot. Daartegenover stelde Ignatius zachtheid, en zelfs wat meer: hij zou Franciscus heel wat leerlingen doorgespeeld hebben (toen al gaven de studenten bijles om de kost te verdienen!). De legende wil dat Ignatius uiteindelijk Franciscus heeft weten te ontrukken aan zijn slechte invloeden door hem dit woord uit het evangelie in te fluisteren: “Wat baat het een mens om de gehele wereld te winnen en zijn eigen ziel te verliezen?”

Het kostte veel tijd om een vertrouwensband te scheppen. Het schijnt dat Franciscus pas tussen december 1532 en juni 1533 resoluut koos voor Ignace, of beter gezegd voor Jezus Christus. En toch bewaarde hij, net als Pierre Favre, een definitieve erkentelijkheid voor zijn meester en vriend. In de oudste brief die van zijn hand bewaard is gebleven (vanuit Indië onderhoudt hij later een omvangrijke briefwisseling) vertelt Franciscus zijn oudste broer: “wat een gunst heeft onze lieve Heer mij verleend door mij Meester Iñigo te leren kennen”. En hij besluit: “Ik weet niet wanneer ik mijn schuld zal kunnen aflossen...”

Nog meer vrienden...

1533. Een belangrijk jaar. Nog meer studenten komen rondom Ignatius heen draaien. We stellen ze in chronologische volgorde voor: eerst Simon, de Portugees. Hij woont al vijf jaar in Sainte-Barbe, maar wel een verdieping lager. Hij slaat lange tijd geen acht op de oude student die hij in de gangen tegenkomt, maar op een dag raakt hij met hem aan de praat... en het effect schijnt onmiddellijk te zijn geweest. Daarna Jacques en Alphonse, twee Spanjaarden. Ze komen naar Parijs ... om Ignatius op te zoeken. Ze hebben over hem gehoord op de universiteit van Alcalá, waar zijn reputatie nog voortdeint, en ze willen zijn voetsporen volgen. Geen probleem: er is nog plaats in de overliggende gang. Tot slot Nicolas, nog een Spanjaard. Hoe is die (kenners herkennen Bobadilla, de kleurrijkste van de eerste jezuïeten) tot bij Ignatius geraakt? Vrienden brengen hem op een dag mee, omdat hij geen middelen heeft en Iñigo met dat soort dingen wel raad weet...

We weten wat voor vriendschap er tussen die jonge vrienden van Ignace bestond: hoe ze elkaar ‘s zondags opzochten voor de mis in de kartuizerkerk van Vauvert, nu Jardin du Luxembourg, en hoe ze hun namiddag doorbrachten “bij de ene of de andere”, of achteraan in het park van de kartuizers. Ze keuvelden dan over hun studies, maakten grappen, gaven commentaar op de gebeurtenissen van de dag (in de zomer van 1533 woedde de pest in de hoofdstad; in het najaar van 1533 gaf een professor van Sainte-Barbe die tot rector van de universiteit was verkozen een ketterse voordracht, klaarblijkelijk onder calvinistische invloed; opschudding in het parlement; huiszoeking in Sainte-Barbe en de nabijgelegen colleges; Calvinj ontsnapt langs het dak!...). Interessante periode.

Allemaal samen “vrienden in de Heer”

Die zeven Parijse studenten en drie anderen die hen even later kwamen vervoegen, moeten we ze vanaf nu “vrienden in de Heer” noemen? Die benaming is zeker van toepassing als ze een voor een de Geestelijke Oefeningen afleggen. We weten dat na Pierre ook alle anderen aan de beurt komen. We

schrijven 1534. Iedere gezel trekt zich ergens dertig dagen lang terug, en Ignatius brengt hem elke dag een bezoek. De *Oefeningen* behoren nog niet tot het gemeenschappelijk patrimonium van de Kerk; ze zijn niets anders dan de persoonlijke ervaring van Ignatius. Hoe komt het dat alle gezellen (met zoveel vuur) gewenst hebben zich daarnaar te plooiën? Hun meester heeft hen een zeer levendige Godservaring bijgebracht en ze willen deze weg bewandelen om te ontdekken hoe ze Christus kunnen volgen.

Geen twijfel mogelijk: voor ieder van hen gaat er een nieuwe wereld open als ze bevestigd worden in hun gemeenschappelijk verlangen om samen Christus te volgen en de Kerk te dienen. Heel hun leven lang zullen ze met vreugde terugdenken aan die 15^e augustus 1534 waarop ze in een klein kapelletje op de heuvel van Montmartre tezamen de gelofte aflegden van een gemeenschappelijk project. Door die “geloften van Montmartre” nemen Ignatius, Pierre, Franciscus en hun gezellen samen plaats onder de standaard van het Kruis. Hun verhaal kan beginnen.

Miguel Roland-Gosselin sj (Frankrijk)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Christus, fundament van je leven

Wat maakt een gesprek onvergetelijk? Wat was het geheim van de Parijse gesprekken tussen Ignatius, Pierre Favre en Franciscus Xaverius? Waar kwam de kracht vandaan die het leven veranderde van die jongemannen die voorbestemd leken voor een carrière aan de universiteit? Er was de boeiende persoonlijkheid van Ignatius, zoveel is zeker. Maar hoe kon hij hun vertellen wat er in zijn hart omging? Hoe kon hij zijn liefde delen? Dat is sowieso niet gemakkelijk, en nog veel moeilijker als het gaat om de liefde voor God!

Een Hongaarse jezuïet en missionaris in Japan die bekend stond om de aantrekkelijke manier waarop hij het evangelie verkondigde, legde zijn “geheim” als volgt uit: “Het is heel simpel. Ik begin altijd met te zeggen: “Goed zijn, dat is goed. Iedereen snapt dat.”

Het is de intuïtie zelf die het leven van Ignatius enkele jaren voor zijn aankomst in Parijs een andere richting gaf, als gevolg van een ervaring die het vertellen waard is. In 1521, tijdens de Franse belegering van het fort van Pamplona, in Navarra, werd Ignatius getroffen door een kanonskogel die zijn ene been totaal verbrijzelde en het andere ook ernstig verwondde³. Hij werd afgevoerd naar het familiale kasteel van de Loyola's, waar de dokters dachten dat hij ten dode was opgeschreven⁴. Daarop volgde een lange periode van herstel, in afwachting dat hij zijn ridderleven kon hervatten. Omdat hij niets om handen had en zich stierlijk verveelde, vroeg hij, daar hij graag las, om ridderboeken. Maar in de plaats daarvan kreeg hij een *Vita Christi* en een boek over het leven van de heiligen. Al liet die lectuur hem niet onberoerd, toch verloor Ignatius zich vaker in overpeinzingen van zijn leven van weleer: welke heldendaden kon hij verrichten om weer in de belangstelling van de vrouwen te komen, hoe kon hij in het bijzonder de aandacht trekken van die hooggeplaatste dame waarvoor hij speciale gevoelens koesterde...

Het beslissende moment kwam er toen hij ontdekte dat die vrome boeken op zijn dagdromen begonnen in te werken: hij begon zich in te beelden dat hij de acteur was van die gedramatiseerde histories in de stijl van de tijd. In het begin leken beide soorten dagdromen, die over zijn vroegere leventje en die over de religieuze verhalen, even geschikt om de verveling te verdrijven; maar na verloop van tijd beseftte hij dat er een merkwaardig verschil was. Er was altijd wel een ogenblik waarop zijn vermoeidheid hem terugbracht naar de trieste realiteit van zijn kasteelvertrek, van zijn moeizame herstel en zijn onzekere toekomst. Maar die terugkeer naar de realiteit verliep heel anders naargelang van het soort droom. De “wereldse” dromen lieten een droeve, bittere, wanhopige nasmaak achter. De “heilige” gedachten maakten echter gevoelens van vertrouwen en blijdschap los. Op het eerste gezicht leken beide soorten gedachten hem vreugdevol te stemmen, maar bij de ene soort bleek die vreugde schijn en de andere echt te zijn. Ignatius ontdekte dat de eerste manier van tijdverdrijf hem genoeg *leek* te verschaffen, maar dat de andere dat *echt* deed. Hij moest dus het onderscheid maken tussen de twee! Ignatius begreep dat hij de keus kon maken en hij koos voor de vreugde die niet bedroog.

Die toegangspoort tot het spirituele leven was zijn eerste ontdekking en het kostte hem weinig moeite om die vondst te delen met zijn Parijse vrienden, omdat ze overeenstemt met een universele menselijke ervaring, die iedereen kan meemaken die voldoende attent is voor de realiteit van zijn leven: “Goed zijn, dat is goed”! God is geen vijand van ons geluksverlangen maar legt het bloot, doet het groeien en vervolmaakt het.

De ontdekkingen die we doen als we in het spirituele leven treden zijn niet altijd gemakkelijk om te dragen. Christine, een meisje van dertien, heeft me dat doen inzien. Ik kende haar via een vriendengroep die activiteiten organiseerde voor een tiental weeskinderen van het tehuis waar ze ging wonen toen haar ouders haar achterlieten. Tijdens een weekendactiviteit was Christine erg zwijgzaam, tot ze me als volgt

---

³ Ignatius van Loyola, *Het verhaal van de pelgrim*, Averbode, 2000, hoofdstuk I: Negen maanden voor hij stierf voltooide Sint-Ignatius zijn levensverhaal dat de persoon die hij gekozen had om zijn woorden op te tekenen, pater L. Gonçalves da Camara, onmiddellijk neerschreef.

⁴ *ibid.*

aansprak: “Weet je, Janos, mijn leven is veel moeilijker sinds ik jullie groep heb leren kennen.” Toen ik verwonderd opkeek, legde ze me uit: “Vroeger zag ik maar één uitweg: ik zou me prostitueren zoals de andere meisjes. Nu wil ik dat niet meer. Maar dat zal erg moeilijk zijn.”

Als we voor de keuze staan tussen goed of kwaad doen, als we berooid en misschien zelfs verlamd zijn, is wanhoop niet gemakkelijk te vermijden. Het goede zien maar niet de kracht hebben om ernaartoe te leven: dat is een verschrikkelijke kwelling. Net op die ogenblikken mag je niet ongeduldig worden. Want zo’n moment is juist geschikt om je leven op Christus te bouwen, die je verwelkomt, troost en moed geeft. Als je je vertrouwen helemaal op Hem stelt, vind je het licht terug en de kracht om iets te ondernemen. Getuigenissen leren ons dat dit mirakel mogelijk is. Zo kon Ignatius met klem vertellen over de vreugde die je vindt als je je leven op Christus bouwt. Hijzelf had meegemaakt dat de Heer hem bevrijd had, en hij had die bevrijdende kracht van Christus aan het werk gezien bij heel wat “zielen” die hij had geholpen om orde te scheppen in hun leven. Hij had goed begrepen hoe het liefdevolle woord van God inwerkt op het mensenhart, het omvormt, zuivert en bevrijdt. Hij kende de liefde Gods, die zich openbaart in het woord van de bijbel, in mensen die ons die liefde doorgeven en in de persoon van Christus, die in ons aanwezig is, ons nabij is en ons blijvend liefheeft.

Hoe verandert Christus’ liefde ons? Ik denk aan een vrouw die ik onlang terug heb gezien. Mary is lid van de Arkgemeenschap van Londen, waar ik een jaar als vrijwilliger samenleefde en samenwerkte met mensen met een handicap. Ze was een benauwde vrouw van 20, die luidkeels om zich heen vocht als de angst of de onrust zich van haar meester maakten. Om eerlijk te zijn, ik vermeed haar zoveel ik kon. Volgens de medische diagnose was er weinig kans op verbetering. Gelukkig oordeelde niet iedereen er zo over. Mary bleef aandacht en genegenheid krijgen. Zeventien jaar later is ze een opgewekte en levenslustige vrouw geworden die niet meer zo moeilijk in de omgang is. De liefde van Christus die de “assistenten” van haar woongemeenschap hebben nagestreefd en doorgegeven heeft haar veranderd.

Niet iedereen is even dynamisch als Mary. Maar wij hebben iets waar Mary eerder arm aan is: intelligentie, meer bepaald geestelijke intelligentie, die ons in staat stelt de inwerking van Christus op onszelf te begrijpen en te integreren. Dat is een bedenking die ongetwijfeld aan bod is gekomen tijdens de lange gesprekken die Ignatius en zijn vrienden tijdens hun studiejaren in Parijs hebben gevoerd.

De hinderpalen die ons in de weg staan om Christus’ liefde te ontvangen, maken het ons tegelijk ook moeilijk om dicht bij mensen te staan. Onze ingebouwde remmingen onderdrukken het verlangen naar communio en sluiten ons op in onszelf. Ignatius, die veel lijden moest doorstaan voordat hij zich kon openstellen voor de liefde van Christus, is een buitengewone kenner geworden van die innerlijke obstakels.

Ik was al enige tijd novice bij de jezuïeten toen ik de eerste spirituele ontdekking deed waardoor ik de lessen van “Meester” Ignatius over de interne hinderpalen leerde te appreciëren. Ik had net geleerd wat “vertroosting” was (een gemoedstoestand waarbij je God heel nabij weet en voelt), en ik had enkele nagegaan of de geestelijke adviezen van Ignatius werkelijk de moeite waren om te worden opgevolgd. Ik was erg trots dat ik al een paar dagen in de “vertroosting” was gebleven, een echt record! (Uit die trots kun je trouwens afleiden dat ik nog maar aan het begin van mijn weg was!) Toch liet de bittere les niet lang op zich wachten. Op een dag besepte ik dat ik “alles” kwijt was. Ik voelde me ver van God, heel eenzaam, ik was het noviciaatsleven meer dan beu. “Ik geraak er nooit”, dacht ik. Ik zag geen uitweg, er was geen oplossing; ik was bedrogen door dat ignatiusgedoe! Plotseling werd ik overvallen door een nieuwe nieuwsgierigheid: hoe was het zover gekomen? Hoe was er een eind gekomen aan die lange periode van vertroosting? Ik begon minutieus de afgelopen uren na te pluizen. Ik kwam tot het besef dat mijn innerlijke blik die morgen gevangen was door een groepsgesprek waar ik niet aan had deelgenomen maar waarover ik toevallig enkele dingen had gehoord. Dat was er dus aan de hand! Zonder te weten waar het precies om ging, had ik gedacht dat ze me belachelijk wilden maken. Omdat ik al gespannen was, had dat de emmer doen overlopen: het was me te veel, ik kon er niet meer tegen!

Enkele uren later kwam ik terug tot mezelf en kon ik opnieuw lachen om de wetenschap dat dat fameuze gesprek over iets geheel anders was gegaan... Ik vond de woorden om te bidden over wat er was gebeurd en de “vertroosting” viel me opnieuw te beurt als een onverwacht en onverdiend geschenk...

Wat was dat psychische fenomeen dat van mij zo'n kwetsbaar slachtoffer had gemaakt van denkbeeldige woorden die niet eens uitgesproken waren geweest? In de lijst die Ignatius opmaakt met de grootste hinderpalen om zich aan Christus te hechten (hinderpalen die ook belemmeren dat we goede relaties met mensen onderhouden), heet die kwetsbaarheid "ijdelheid". Die heel menselijke neiging om zich zorgen te maken over wat andere mensen van ons denken wordt "zonde" als ze een hinderpaal wordt om God te vinden... Dat is een van de ziektes die wachten op genezing door Christus.

Je leven bouwen op Christus, dat is Christus aanvaarden als dokter van je ziel en je hart, tot het moment waarop je ogen zich openen voor die Christus wiens missie het is jou te redden... en alle andere mensen die net als jij behoefte hebben aan een solide fundering voor hun leven.

János Lukács sj (Hongarije)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Ignatius van Loyola of de zoektocht naar God

Loyola is een stadje in het noorden van Spanje, in het Baskenland. Daar was het dat Iñigo als laatste van acht jongens ter wereld kwam, waarschijnlijk in 1491. Zijn ouders waren invloedrijke mensen. Op zestienjarige leeftijd vertrekt Iñigo voor tien jaar naar zijn oom, die algemeen schatbewaarder was van de koning van Castilië, een streek in het hart van het Iberische schiereiland. In 1517 treedt hij voor vier jaar in dienst van de onderkoning van Navarra, in het noorden van het land. Hij woont er aan het hof, leert de gebruiken, krijgt onderricht. Zijn meester voorziet in zijn behoeften en leidt hem op; Iñigo biedt in ruil zijn hulp aan in geval van nood. Die hulp komt van pas in 1521, wanneer hij in Pamplona tegen het Franse leger moet strijden om de stad te beschermen. Iñigo raakt gewond aan beide benen en wordt overgebracht naar Loyola om er geopereerd te worden. Hij verkeert in levensgevaar maar zijn toestand verbetert tegen alle verwachting in op de vooravond van het feest van Sint-Pieter, een heilige voor wie hij een bijzondere devotie heeft. Vanaf 28 juni 1521 begint de jongeman, die bijna 30 wordt, een nieuw en onverwacht leven in het teken van een voortdurende zoektocht naar zingeving en volheid.

Gaandeweg ontdekt Ignatius dat deze zingeving en volheid een naam dragen: God. Een concrete God, Jezus, die tot hem spreekt via mensen, de natuur, de gebeurtenissen, en ook zijn eigen hart. Terwijl hij in Loyola op krachten komt, geeft men hem enkele boeken van het huis ter verstrooiing. Zo krijgt hij heiligenlevens en een leven van Christus te lezen, boeken die hem diep raken. Ze lijken niet op de ridderverhalen die hij gewoon is. Dit keer houdt hij aan de lectuur een rustig, vreugdevol, gelukkig gevoel over, anders dan wanneer hij nadenkt over zijn amoureuze veroveringen of sociale ambities. Alleen Gods Geest kan zulke rustgevende gedachten influisteren. Overtuigd door wat hij leest, ziet hij in dat hij zijn leven moet veranderen. Wat de heiligen hem hebben voorgedaan, wil hij ook doen.

Daarop volgt een lange pelgrimsreis waarvan Ignatius het einddoel niet kent. Hij weet alleen dat hij bewogen wordt door een kracht die van God komt en die oproept om Hem te zoeken. Daarom is de eerste gedachte die in hem opkomt af te reizen naar de plek waar Jezus zelf zestien eeuwen ervoor leefde: het Heilige Land, Jeruzalem. Hij komt er in september 1523 aan. Onderweg is hij door onvergetelijke plaatsen getrokken, zoals Aránzazu, Montserrat en, vooral, de stad Manresa waar hij elf maanden is gebleven. Hij leeft er zeer armoedig, bidt verschillende uren per dag en maakt aantekeningen van de inhoud van zijn gebed, de methode, het hoe en waarom van de vertroosting waarmee God hem overstelpt, of integendeel van zijn afwezigheid. Hij werkt de eerste versie uit van die handleiding om te bidden en met God te spreken: een boek dat we kennen onder de naam *Geestelijke Oefeningen*. Na periodes van rust, afgewisseld met ziektes en depressies, eigen aan wie een dergelijke verandering ondergaat in zo'n kort tijdsbestek, krijgt hij van God een speciale oproep aan de oever van de rivier Cardoner. Ignatius vertelt dat zijn ogen toen zó opengingen dat hij verschillende intellectuele en spirituele vragen klaar en duidelijk inzag. Alle dingen leken hem nieuw.

Nu de nieuwe richting die hij met zijn leven inslaat bevestigd is, zet Iñigo de weg naar het Heilig Land voort. Hij waardeert zijn verblijf in het land van Jezus en put er veel genoegen uit. Maar het is er erg gevaarlijk en hij wordt verplicht te vertrekken. Wat kan hij doen? Hij zal Jezus elders moeten volgen. Omdat hij zeker is van de oproep zich op Hem te verlaten, besluit hij studies aan te vatten om zo zijn getuigenis, zijn onderricht en zijn verkondiging betrouwbaar te maken. Tien jaar lang, van 1524 tot 1534, studeert hij in Barcelona, Alcalá, Salamanca en, vooral, Parijs. Hoewel de studie op de eerste plaats komt, blijft hij de Oefeningen verstrekken aan mensen van elke leeftijd die op zoek zijn naar zingeving en volheid in hun leven. In Parijs ontmoet hij Pierre Favre, Franciscus Xaverius en vier andere studenten en vormt een groep met hen. In 1534 beloven ze samen te blijven, in armoede te leven en opnieuw, maar dit keer samen, uit te zoeken wat God van hen verwacht. Ignatius, die zijn nieuwe naam heeft aangenomen, bekender dan Iñigo, is de oudste van allemaal, hij is 43. Voortaan reist hij niet langer alleen. Hij heeft gezellen.

Ze vatten het plan op samen naar Jeruzalem te reizen om zich er te vestigen; maar vanwege het oorlogsgevaar kunnen ze zelfs niet inschepen. Een andere, geheel verschillende, poort gaat echter open voor hen: Rome, de Paus en zo eigenlijk de hele wereld.

Op 24 juni 1537 wordt Ignatius tot priester gewijd in Venetië, samen met zes van zijn gezellen: Bobadilla, Codure, Xavier, Laynez, Rodriguez en Salmerón; Favre had zijn wijding al eerder ontvangen. Enkele maanden lang verspreiden ze zich over verschillende plaatsen om er te prediken, te onderwijzen, de sacramenten toe te dienen, de zieken bij te staan, de Oefeningen te geven. Ze gaan naar Rome en, net voor ze in de stad aankomen, in de maand november van datzelfde jaar, krijgen ze een nieuwe bevestiging van God dat de Drievuldigheid hun weg zal begeleiden en zegenen. In het kapelletje van La Storta voelt Ignatius dat Jezus hem verzoekt om de Heer te dienen; een verzoek dat niet alleen tot Ignace wordt gericht maar tot de hele groep van gezellen die hem blijven volgen en die, ter gedenking van dat ogenblik, de naam van Jezus kiezen om een nieuwe orde te stichten: de Sociëteit van Jezus. De officiële goedkeuring komt er in 1540, na drie maanden van intense gebeden en beraadslagingen over hun toekomst. Op 19 april 1541 wordt Ignatius verkozen tot Generaal en drie dagen later leggen de eerste tien gezellen (de eerder genoemden plus Jay en Broët) hun definitieve geloften af.

Na twintig jaar zoeken naar de wil van God betekent de stichting van de Sociëteit een heel concrete ontdekking, en terzelfder tijd een nieuw sein om de weg voort te zetten. De groep bestaat nu uit erg verschillende mensen, elk van hen geroepen en geleid door dezelfde Geest tot een gemeenschappelijk doel. In Rome, centrum van het christendom, brengt Ignatius' grote liefde voor de Kerk hem ertoe de Sociëteit ter beschikking te stellen van de Paus, zodat die haar leden kan sturen naar de plaats waar ze het meest nodig zijn. Vanaf dat ogenblik reizen de eerste gezellen door Europa, Amerika en het Verre Oosten. Ieder zoekt, waar hij ook gaat, de beste manier om het leven, onderricht, troost, moed, het woord van God, de sacramenten, ... door te geven. Ignatius geeft hun carte blanche om ter plaatse te beslissen wat hun het beste lijkt. De Geest zelf leidt hen. Ze stichten stabiele en duurzame instellingen, leren vreemde talen en gebruiken, schrijven catechismussen en grammatica's, onderwijzen de christelijke doctrine, klagen onrecht aan, blijven de Oefeningen geven. Ze gaan daar waar de anderen niet komen en gaan weg als ze niet meer nodig blijken. Ze onderhandelen met de beleidsmakers om de beste levens- en geloofsvoorwaarden te verkrijgen voor hun mensen.

En Ignatius? Na de stichting van de Sociëteit verlaat hij amper Rome. Spoedig al richt hij hulpcentra op voor joden die zich tot het christendom bekeren, voor prostituees die hun leven wensen te veranderen, voor weeskinderen. Hij steunt confréries die het religieuze leven in de stad bevorderen. En bij dat alles laat hij zich helpen door leken die als vrijgeveige christenen bereid zijn hun tijd en hun geld te investeren in goede werken. Maar bovenal schrijft, praat en bidt hij.

Hij schrijft voornamelijk twee dingen: de *Constituties*⁵ van de Sociëteit en een aantal van de zeventuizend brieven die we van hem kennen. Het eerste is een werk van lange adem waar hij nog tot het eind van zijn leven aan blijft verbeteren. De *Constituties* omvatten aanwijzingen voor het leven van de jezuïeten, van het ogenblik waarop ze bij het noviciaat aankloppen tot op hun sterfbed. In deze pagina's zijn veel ervaringen samengebond uit de geschiedenis van andere religieuze ordes, van de weg die Ignatius bewandelde, de giften van God, zijn evangeliseringsactiviteit, zijn gemeenschappelijk leven met de eerste gezellen, zijn oorspronkelijke conceptie van een nieuwe orde binnen de Kerk, de vruchten van de eerste levensjaren van de Sociëteit. Geholpen door zijn secretaris, Juan de Polanco, schrijft hij kladversies, ontvangt aanpassingen, stelt ze voor in de gemeenschappen, confronteert ze met het dagelijks leven van de eerste jezuïeten. Al is Ignatius de hoofdauteur van het boek, in feite is het het werk van velen. En omdat de Oefeningen rekening houden met zeer diverse levensomstandigheden, zijn ze ook vandaag nog in bijna alles van toepassing.

Zonder weg te gaan uit Rome, de stad waar hij zijn laatste tien levensjaren doorbrengt, blijft Ignatius in contact met de halve wereld. De jezuïeten - die met een duizendtal waren toen Ignatius stierf - zijn al uitgewaaid. Ze leven niet opgesloten binnen kloostermuren, zoals de contemplatieve monniken, en komen evenmin verschillende keren per dag samen om te bidden in een klooster, zoals de franciscanen of de dominicanen. De jezuïeten moeten klaarstaan om, alleen of samen met anderen, te vertrekken naar waar hun hulp nodig is. Twee dingen zijn nodig om deze opvatting te doen werken: hun eenheid met God en hun eenheid met de Sociëteit. Om de eenheid met de Sociëteit in stand te houden is de voortdurende

---

⁵ *Constituties van de Sociëteit van Jezus*, Brussel/Den Haag, 2002.

communicatie die Ignatius, met de middelen van die tijd, onderhoudt met de huizen en hun leden, onontbeerlijk. Het is de beste manier om te weten wat de jezuïeten van toen beweegt, hun projecten, hun moeilijkheden en overwinningen; niet alleen in hun doen en werken, maar vooral wat er in hun binnenste leeft, wat ze waarnemen van het Woord van God. Vanuit Rome moedigt Ignatius hen aan, suggereert manieren van handelen, corrigeert, dirigeert. Als Generaal oefent hij zijn beleidsverantwoordelijkheid uit door zoveel mogelijk informatie van de jezuïeten te verkrijgen.

Tegelijk gaat hij ook verder met wat hij in Manrese begonnen is: de Oefeningen geven. Na zoveel jaren, dankzij zijn persoonlijke praktijk en zijn ervaring als begeleider, kan Ignatius de laatste hand leggen aan het boekje van de Oefeningen, dat in 1548 door de Paus wordt goedgekeurd. Die aandacht voor de persoon zal de jezuïeten altijd kenmerken: de persoonlijke begeleiding - want God spreekt tot elkeen - van wie in het leven een beslissing moet nemen in het licht van God. Door over zichzelf te mediteren of door het leven van Christus te beschouwen vraagt degene die de Oefeningen doet zich af waar God hem heen leidt. Die God - zoals Ignatius zelf meemaakte in Loyola - geeft tekens van troost en droefheid, waarover degene die de Oefeningen doet en de begeleider nadenken en die ze beoordelen. Dat is de "onderscheiding van de geesten", de spil waarrond de hele retraite in stilte en gebed draait. Ignatius geeft nog altijd persoonlijke begeleiding aan de mensen in Rome die christelijk wensen te leven. Bovendien superviseert en onderricht hij de jezuïeten die de Oefeningen aanbieden aan een steeds groter aantal mensen van elke leeftijd, klasse en gesteldheid. Dat alles maakt deel uit van hetgeen hem al jarenlang zeer dierbaar is: het spirituele gesprek met de anderen.

In Rome bidt Ignatius veel; elke dag houdt hij lange gebedsstonden. Zo zijn er periodes waarin God hem beloont door een diepe en intense eenheid met hem. Hij schreit tranen van vreugde als hij de eucharistie viert, om wat het dagelijks offer van zijn Heer in brood en wijn inhoudt. Hij spreekt van devotie, wat voor hem zoveel betekent als "God in alle dingen zoeken en vinden"; een formule waaraan Ignatius gehecht is en die pater Nadal aanhaalt om de jezuïtische manier aan te geven van het beleven van een eenheid met God in het gebed en de daad, in gehoorzaamheid aan de zending. Hij zoekt Hem al lang, hij heeft Hem gehoord toen hij Hem ontmoette en hij heeft Hem opnieuw gezocht. Overtuigd dat God zich in de kleinste en meest verborgen plek bevindt - het mensenhart - maar ook in de meest afgelegen plek - andere continenten, de natuur, verscheidene en verschillende mensen - is hij nooit opgehouden Hem te zoeken. God heeft zich laten ontmoeten en heeft zich altijd voluit aan Ignatius gegeven tot die zijn laatste adem uitblies in Rome, op 31 juli 1556.

Pascual Cebollada sj (Spanje)

[*Terug naar inhoudstafel*](#)

Als het Woord in ons ontwaakt

Om te beginnen: klaarheid scheppen in je leven...

Wie stond er nog nooit voor een kruispunt met ontelbare mogelijkheden, waartussen het ontzettend moeilijk kiezen was? Wie heeft zich nog nooit afgevraagd: “Waarom dit beroep en niet een ander? Hoe weet ik zeker dat zij de vrouw of hij de man van mijn leven is? Zal ik mijn leven niet vergooien als ik te haastig moet kiezen uit al die schitterende mogelijkheden? Waarom laat ik het leven niet voor mij beslissen?” Maar zijn alle opties wel evenveel waard? En is wat andere mensen geluk noemen, wel hetzelfde voor mij?

De ervaring van Ignatius van Loyola helpt ons klaarheid te scheppen in de verwarring tussen onze eigen dromen en verlangens enerzijds en onze verwachtingen en die van onze omgeving anderzijds.

Voor Ignatius begint het hele verhaal als zijn door een kanonskogel verbrijzelde been helemaal openligt na een reeks van operaties. Op zijn ziekenbed heeft hij alle mogelijkheid om de boeken die hij leest, de enige die ze in zijn geboortehuis hebben, helemaal in zich op te nemen, te laten bezinken, te verteren. Eten doe je om te leven. En Ignatius heeft een grote levenslust. Hij dagdroomt over het ridderleven dat op hem wacht, fantaseert over alle heldendaden die nodig zijn om de vrouw van zijn hart voor zich te winnen en over hoe hij haar kan bereiken. Maar langzamerhand sippelen de woorden van een boek over de levensweg van de heiligen helemaal tot hem door en wekken ze nieuwe verlangens in hem: de vele moeilijke en pijnlijke daden verrichten die Sint-Franciscus van Assisië en Sint-Dominicus hem voor hebben gedaan. Hij heeft de indruk dat dat hem goed zou afgaan.

Op een dag wordt hij zich ervan bewust dat die verschillende gedachten niet hetzelfde effect op hem hebben: hij scheidt weliswaar genoeg in het bedenken van straffe daden om de vrouw van zijn dromen te winnen maar als hij moe was, werd hij dat beu, voelde hij zich droog en ontevreden.⁶ Wanneer hij er echter van droomt de heiligen te evenaren in strengheid en boetedoening, door bijvoorbeeld blootvoets naar Jeruzalem te stappen, dan vond hij niet alleen troost in die gedachten maar voelde hij zich ook achteraf opgewekt en tevreden⁷.

Doordat die ervaring zich telkens opnieuw voordoet wordt hij zich stilaan bewust van de verschillende gemoedstoestanden die in hem leven en beseft hij dat sommige hem leiden naar een toekomstgericht leven, terwijl andere dat niet doen. Op dat moment neemt hij de beslissing om zijn leven resoluut een andere richting te geven. En we weten dat deze stap hem veel verder bracht dan wat hij zich ooit had kunnen inbeelden, omdat hij de levensgeest in hem altijd is blijven volgen en gehoorzamen.

Het is dus door het ervaren van de uitwerking die dromen en boeken op hem hebben, dat Ignatius zich ervan bewust wordt dat niet alles naar een vruchtbaar leven leidt, en dat zijn innerlijke ervaring hem kan helpen beslissen welke weg voor hem het beste is. Een uitnodiging om een bijzondere gevoeligheid te ontwikkelen door te luisteren en zich open te stellen voor wat het meeste smaak heeft in ons leven.

... gevoelig worden voor het pittige in Gods Woord ...

Als we voor het leven gemaakt menen te zijn, zo ontdekt de jonge Spaanse Bask Ignatius, dan gaat er een weg open die ook wij vandaag kunnen kiezen. In de realiteit van ons leven moeten we de echte smaak die van God komt leren te onderscheiden van datgene wat geen smaak heeft. Niet alles smaakt hetzelfde. Dat leert ons het evangelie.

Wat maakte in Petrus, die Jezus driemaal geloofend had, tranen van berouw en liefde los? Kwam dat niet door de blik zonder verwijten die Jezus hem toewierp in het hof van Pilatus?

Hoe kon Maria Magdalena haar verdriet om de dood omzetten in vreugde om het nieuwe leven? Kwam dat niet door Jezus' stem te horen die haar naam sprak op de ochtend van de Verrijzenis?

---

⁶ Ignatius van Loyola, *Het verhaal van de Pelgrim*, Averbode, 2000, hoofdstuk I.

⁷ *ibid.*

Jezus' stem en blik zijn een woord geworden dat Petrus en Maria Magdalena genas, de ene van de vernedering van het verraad, de andere van het beklemmende gevoel verlaten te zijn door de Mens die ze liefhad. Zo is Jezus echt erkend geworden als "Woord dat Vlees werd"⁸.

Vandaag kunnen we niet rekenen op de fysieke aanwezigheid van Jezus, maar God treedt nog steeds op dezelfde manier in contact met ons: hij blijft ons hart raken door de vijf zintuigen.

Deze ervaring kan iedereen meemaken, want God wil communiceren. God heeft zelf het initiatief genomen om contact te maken met ons; om je daarvan bewust te worden moet je attent zijn voor wat er in je omgaat. Die oplettendheid kun je leren met de Geestelijke Oefeningen: gebed en herlezing van het gebed, aandacht voor het verloop van je leven en herlezing enz.

Hieronder enkele fragmenten uit de *Geestelijke Oefeningen* van Sint-Ignatius.

... de smaakproef doen: tips voor een levende spiritualiteit...

De tijd nemen

Als je gejaagd door het leven rent, kun je niet blij zijn om een parfum of een bloem. Tijd nemen om even stil te staan, al was het maar vijf minuten per dag, is een beslissing die je een vrijer mens maakt. Die rustpauze geeft je ook de kans terug te keren naar je hart, naar de bron die je echt doet leven. "Gij hebt ons voor U gemaakt, Heer, en ons hart is rusteloos zolang het niet in U verblijft", zei Sint-Augustinus.

Bidden met het Woord van God

Ignatius beveelt aan te bidden aan de hand van een evangelietekst omdat die, als erkend Woord van God, het tastbare want materiële medium is waarmee God voortdurend met ons communiceert. Maar de tekst is niet alles. Je moet ook vertrouwen krijgen in het gebed door de Heer om de genade te vragen Hem echt te mogen ontmoeten. Tijdens het lezen word je vervolgens uitgenodigd om je de scène levensecht voor de geest te halen: de mensen zien, horen wat ze zeggen, kijken naar wat ze doen. Op dat ogenblik wordt het mogelijk dat je dit woord hoort of dat gebaar ziet alsof die voor jou persoonlijk bedoeld waren. Je wordt in je hart geraakt. In dit soort gebed gaat het er niet om ideeën te zoeken maar om aanwezig te blijven voor het licht dat je geschonken wordt, "want niet het vele weten verzadigt en voldoet de ziel, maar wel het innerlijk voelen en smaken."⁹ Gods handeling manifesteert zich vaak in een gevoel dat je hart ruimer wordt: vreugde, vrede, rust, nieuwe moed en krachten, zin hebben om vooruit te gaan¹⁰. Als je echt naar de Heer luistert, dan zul je zin krijgen om op jouw beurt tegen Hem te spreken, hem te danken en te loven of te vragen om verder te gaan met de omschakeling die zijn woord in je teweegbrengt.

Door terug te denken aan wat je beleefd hebt in het gebed, en door neer te schrijven wat je meegemaakt hebt, leer je beetje bij beetje ontdekken hoe God persoonlijk met je spreekt en wat je dichter brengt bij het leven dat Hij je biedt. Dat moment van bezinning zorgt ervoor dat je bij het volgende gebed nog beter klaar bent voor een ontmoeting met God.

Je dag voor God brengen

Ook buiten de gebedsmomenten om kan God zich voor ons zichtbaar maken in vele dingen: een grandioos of harmonieus landschap, goed nieuws, een vriendelijk woord of gebaar enz. Door stil te staan bij wat je hebt meegemaakt kun je tot deze ontdekking komen: "*De Heer is op deze plaats en ik wist het niet*"¹¹.

---

⁸ Johannes 1, 14.

⁹ *Geestelijke Oefeningen*, Averbode, 1994, aantekening 2.

¹⁰ *ibid* nr 315, 329.

¹¹ Genesis 28, 16.

Hoe moet je te werk gaan?

Heel eenvoudig: neem 's ochtends enkele minuutjes de tijd om vooruit te blikken naar de rest van de dag: wat ga je doen, wie ga je ontmoeten... en vraag de Heer dat al je gedachten, woorden en daden Hem mogen loven en dienen. Als je 's avonds thuiskomt of voordat je slapen gaat probeer je je een tiental minuutjes te herinneren wat je gedaan of gehoord hebt, welke mensen je tegengekomen bent, wat er met hen gebeurd is. Wat kun je daarover tegen de Heer zeggen? Waarvoor kun je Hem bedanken? Zeg het Hem. Waar en wanneer heb je zijn hulp nodig gehad? Vraag het Hem. Wat moet je doen als je niet erg trots bent op jezelf? Vraag vergiffenis of vraag de kracht om vergiffenis te schenken aan wie jou gekwetst heeft. Dat moment van bezinning op het einde van de dag wordt ook "gebed van verbondenheid" genoemd: een moment van intieme dialoog met de Heer waarbij je Hem vraagt je te verlichten met zijn liefdesvolle en waarheidsliebende blik.

Een gebed dat je leert stap voor stap Gods aanwezigheid en handelwijze te onderkennen in je dagelijks leven, om de smaak van "God in alle dingen zoeken en vinden" beter te proeven.

Je voeden met de sacramenten

Door de sacramenten nodigt de katholieke Kerk ons uit deel te nemen aan het leven van de Drie-eene God. Ze doet dat met woorden en handelingen die volgens de traditie die ons verbindt met Jezus van Nazaret samenhangen met brood, wijn, water en geurige olie. In de sacramenten worden onze vijf zintuigen afgestemd op de betekenis van hetgeen wij vieren. Het brood dat we in de eucharistie breken en delen krijgt pas smaak en voedingswaarde als die ritus ons Jezus' laatste avondmaal, helemaal doordeesemd van de gave van zijn leven - tot de dood toe - in herinnering brengt. Het is onze taak ons christelijke bewustzijn terug te vinden in de tastbare sporen die het mensgeworden woord al 2000 jaar achterlaat: het zuiverende en levendmakende water van de doop, de olie die de welriekende geur verspreidt van de troostende Geest, het eucharistische brood en wijn, de woorden van vergiffenis, de handen die de Geest van het leven doorgeven.

... "het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond." ¹²

Precies in onze manier van luisteren, kijken, aanraken komt onze relatie met de wereld en de anderen tot uiting, daar waar God naar ons toe komt. Die bijzondere ervaring wordt door vele mensen, man of vrouw, gewijd of leek, gedeeld in de hele wereld. Ze is onlosmakelijk verbonden met de traditie van begeleiding die ons in staat stelt ons in het avontuur te storten, onder begeleiding van iemand met meer ervaring dan wijzelf. Het gaat om een relatie van wederzijds vertrouwen en respect, die de begeleide de kans biedt uit te drukken wat hij zoekt, waar hij staat, en welke vlagen van troost of droefheid hij doormaakt. De rol van de begeleid(st)er bestaat er eenvoudigweg in de dingen duidelijker te maken, aan het licht te brengen wat onderscheiden kan worden en moet te geven voor het vervolg van de weg door middelen aan te reiken die aangepast zijn aan het punt waarop de persoon die God zoekt zich bevindt.

Voor Sint-Ignatius en de hele ignatianaanse familie moet ieders geloofservaring, hoe bijzonder en onherleidbaar ook, zich kunnen inschrijven in de ervaring van de hele geloofsgemeenschap, anders gezegd van de Kerk. De ontvangen giften zijn bestemd voor de opbouw van het hele Lichaam. Praten met een andere christen die ervaring heeft met de dingen van de Geest, geeft ons de bevestiging dat onze weg authentiek is doordat ze zich inschrijft in de levende traditie van de hele Kerk. Want we hebben het wel begrepen: voelen en smaken zijn meer dan een zintuiglijke ervaring. Het zijn middelen die God ons geeft om in gemeenschap te treden met Hem.

Marie-Odile Pontier, zuster van Don Bosco (Frankrijk)

[Terug naar inhoudstafel](#)

---

¹² Johannes 1, 14.

Jona achterna: het offer van Ignatius, Pierre en Franciscus.

Ignatius van Loyola, Pierre Favre en Franciscus Xaverius moesten eerst hun innerlijke weerstanden overwinnen voor zij zich geschapen, gered en bevrijd wisten door een God die Vader, Zoon en Heilige Geest is. Die ervaring maakte in hen het verlangen wakker om de liefde van de Vader te beantwoorden door Hem hun leven, dat Hij hen had geschonken, toe te wijden. Ze deden dit niet elk voor zich; voor ieder van hen waren de anderen onmisbaar: ze wijdden zich Hem toe in een gemeenschap van vrienden. Vriendschap heeft hun toewijding aan God mogelijk gemaakt.

Het bijbelverhaal van de profeet Jona helpt ons inzicht te krijgen in de weerstand die zij vóór hun wijding moesten overwinnen. Net als Jona zagen de drie eerste jezuiteten (gezellen van Jezus) hun opdracht als een manier van zich te verlaten op God. Maar in tegenstelling met de solist die Jona was, gaf hun vriendschap Ignatius, Pierre en Franciscus de kracht om hun zware opdracht te volbrengen.

Jona is een buitengewone profeet. Zijn fabelachtige verhaal wordt in het Oude Testament beschouwd als een profetie die aan de “anderen”, aan de “vijand” openbaar werd gemaakt. Het verhaal van Jona onderscheidt zich door een ongedefinieerde realiteit die de verborgen wereld van het onderbewustzijn en de nachtmerries oproept. Die onderwereld komt tevoorschijn in het beeld van de walvis die Jona opslokt in zijn glibberige buik. Het duister en de walgelijke stank van zijn ingewanden leggen de menselijke angsten en remmingen bloot. Het hele lijf van het wonderlijk gedrocht geeft gestalte aan de spirituele realiteit van de interne weerstanden die Jona ondervond. Het literair aanwenden van de buik van de walvis vergroot die weerstanden in de ogen van de lezer: hij laat ze uit de wereld van de nachtmerries treden, helpt de lezer zijn angsten vorm, inhoud en realiteit te geven. Jona voelde Gods opdracht aan als een bedreiging voor zijn leven, hij meende niet in de wieg gelegd te zijn voor het prediken. Hij wou niet gaan waar God hem riep en hield zijn hart voor een vriend gesloten. Maar toen hij eenzaam opgesloten zat in die donkere buik, leidde God hem naar nieuwe oevers om er voet aan wal te zetten.

Michelangelo heeft Jona en diens innerlijke weerstanden vereeuwigd in het gewelf van de Sixtijnse Kapel. Jona wordt afgebeeld in het Laatste Oordeel, net onder de figuur van Christus. De profeet zit neer en kijkt naar boven. Het lijkt of hij tegelijk wil communiceren met God en afstand neemt van Hem. Dat spreekt uit zijn lichaamstaal: de ogen kijken op naar de hemel, terwijl het lichaam naar onderen is gericht. Jona's lichaam drukt fascinatie en angst uit, verlangen en weerstand, en ook eenzaamheid. Zijn handen geven hetzelfde aan: lichtjes verstopt achter de rug wijzen ze tegenoverstelde richtingen aan. Terwijl zijn rechterwijsvinger de stad aanwijst waar God hem heen zond (Ninive), wijst zijn linkerwijsvinger naar de steven van het schip dat hem juist van die opdracht zou verwijderen. Met de drie dagen in de buik van de walvis wijst Jona al vooruit naar Jezus' graf en het nieuwe Pasen. Uit gehoorzaamheid voor de Vader bracht Jezus drie dagen door in de buik van de aarde.

Jona is een archetype voor missionarissen zoals Pierre Favre en Franciscus Xaverius. Zijn opdracht is uitzonderlijk voor de profeten van Israël. Hij is een uitzondering in de profetische traditie van de bijbel doordat God hem niet naar het heidense Ninive zendt om zich te verzoenen met de Israëlitische gemeenschap ter plaatse. Nee, hij moet Gods barmhartigheid verkondigen aan de “anderen”, aan de heidenen die niets van Israël afweten. Kon hij helemaal alleen, door afstand van God te nemen, die verzoening aankondigen? Verloren in de oceaan, opgeslokt in de buik van de zee, vond Jona precies wat hij zocht: een schuilplaats om zich te verbergen voor God. Aan de oppervlakte loopt de tijd verder, maar binnen in de buik tikt een andere, spirituele, tijd; na de vlucht komt de inkeer. Jona slaat eerst op de vlucht voor God maar slaagt er uiteindelijk in om zijn weerstanden te overwinnen en komt tot het besef dat het God is die hem zendt. Van zijn kant wacht God geduldig tot de zendeling groeit en rijpt. God verwacht dat Jona zijn opdracht in vrijheid aanvaardt, zoals Hij ook de bekering van de inwoners van Nineve verwacht.

Pierre Favre en Franciscus Xaverius worden uiteindelijk missionaris. Het historische perspectief van hun leven laat ons toe hen zo te noemen. God heeft hen geroepen tot grootse zaken; door zich te engageren hebben zij die aanvaard zonder te weten wat hun te wachten stond. Ze stemden in vanuit hun vertrouwen in God. Favre diende de Heer in Noord-Europa, bij de christenen die zich hadden afgescheiden van de Romeinse Kerk. Xaverius deed hetzelfde bij de niet-christelijke volkeren van Azië.

Maar de dingen lagen minder eenvoudig dan het lijkt. In het begin wezen de “wijsvingers” van Xaverius en Favre andere richtingen aan. In 1529 waren ze allebei student en hielden ze zich om eerlijk te zijn nog niet veel bezig met de missie die God hen wou toevertrouwen. Ze waren 23 jaar jong, hadden elkaar net leren kennen en deelden een kamer in een universiteitscollege. Ze waren nog niet in die mate vrienden dat ze hun toekomst met elkaar verbonden; ze beleefden hun vriendschap spontaan. Vriendschap was een gratis geschenk, hun eerste zorg was te slagen. Ik verwijs naar de inspanning en het academische leven waarop ze hun toekomst dachten voort te bouwen. Franciscus wou zijn diploma behalen om directeur te kunnen worden van een universitair college, waarschijnlijk dat van Beauvais. Hij wachtte ook op een verbetering van zijn familiale situatie en op de prebende die zijn broer voor hem zou verkrijgen in Navarra. Pierre had minder duidelijke toekomstplannen. De ene dag droomde hij ervan te trouwen en zich als jurist te vestigen, de andere dag wilde hij monnik of priester worden. Franciscus en Pierre hadden weliswaar het geloof van thuis uit meegekregen, maar het ontbrak hun aan eigen kennis van de Heer. Om de woorden van Ignatius van Loyola te gebruiken, ze gingen nog niet echt “de Heilige Geest achterna”.

Net als Jona wachtte Favre en Xaverius nog een intense spirituele transformatie voordat zelfkennis en persoonlijke kennis van Christus via de Geestelijke Oefeningen in hun bereik lagen. Toen, net zoals vandaag, waren de mensen die hun diepste verlangens en angsten kunnen beluisteren en doorgronden niet dik gezaaid. Nog zeldzamer zijn zij die de autoriteit hebben om een leven voor te stellen dat rekening houdt met die verlangens. Ignatius van Loyola was reeds een man met ervaring en met een groot hart toen hij bij Pierre en Franciscus kwam inwonen. Hij was vijftien jaar ouder dan zij. Toen hij in Parijs en de universiteit aankwam was hij kreupel maar hoopvol. Kreupel vanwege oude verwondingen die ook hem schipbreuk hadden doen lijden; hoopvol dankzij de barmhartigheid van Jezus Christus die hij ervaren had in de “buik” van een grot in Manrese. Hoopvol om vele mensen te kunnen helpen. Maar eerst moest hij, om over God te kunnen praten, de universitaire vorming krijgen die de Inquisitie van hem eiste. Hij wou zich omringen met goede gezellen. De jaren waren voorbijgevlogen maar hij kwam nog heel wat tekort om de zaken te realiseren waartoe hij zich geroepen voelde uit liefde voor Jezus Christus en ten dienste van God.

Pierre was de eerste die zich openstelde voor Ignatius. De kamer die ze deelden werd nog een “buik” van spirituele transformatie waar Pierre zijn aanvankelijk enorme remmingen leerde te overwinnen. Later volgden Franciscus en nog zeven anderen. Wellicht door zijn zachtere persoonlijkheid aanvaardde Pierre Ignatius sneller als echte vriend. Hij dorstte naar iemand aan wie hij zijn onbehagen kwijt kon. Hij zocht een meester in de spirituele zaken en Ignatius scheen zo iemand te kunnen zijn. Hij vergiste zich niet. Pierre vond gaandeweg rust. Zijn beproevingen verdwenen als sneeuw voor de argumenten van Ignatius. Pierre stelde zich open voor een objectievere en optimistischer kijk op zichzelf; hij zag in wat het betekent een “schepsel” te zijn. Pierre begreep dit dankzij de ervaring van de vertroosting: daaraan mat hij de waarde van zijn verlossing. Aanvankelijk gaf Ignatius hem niet alle Geestelijke Oefeningen. Misschien omdat hij Pierre nog niet voldoende rijp achtte, of omdat hij toen al begreep dat Pierre veel meer kon geven als hij zich degelijk voorbereide op de ontmoeting met de Heer. Tegen het einde van de vier jaren van voorbereiding en nog voor zijn priesterwijding trok Pierre zich een maand lang terug om zich te bezinnen over het leven van Jezus Christus. Als die maand om was, kon hij niet langer twijfelen aan de oproep die God hem deed. En nog minder dat zijn geluk erin bestond die oproep te volgen.

Het vergde meer tijd om Franciscus ertoe te brengen zichzelf te leren kennen. Ignatius sprak over hem als het “hardste hout dat hij moest bewerken”. Franciscus is pas eind 1534 klaar om de Oefeningen te doen. Hij accepteerde van Ignatius geld, lessen om aan de studenten te geven enz., alles behalve de meest oprechte uitnodiging die Ignatius hem aanbood: stil te staan en na te denken over zichzelf met deze ultieme vragen: waartoe zouden alle dingen waar hij mee bezig was op het einde van zijn leven dienen? Misschien zou een geestelijk directeur vandaag zulk een provocerende methode niet meer gebruiken, maar de tijd drong. Franciscus raakte er uiteindelijk van overtuigd dat zijn “boot” nergens heen vaarde als hij God niet boven alles stelde. Later gaf hij toe dat Ignatius hem gered had van slechte ontmoetingen.

Als Pierre en Franciscus, dankzij de Oefeningen, hun diepste zelf beter leren doorgronden, dan voelen ze zich vrij om lief te hebben. Ze willen naar anderen gestuurd worden met wie ze de Blijde Boodschap van Jezus kunnen delen. Ze aarzelen niet om zich genereus aan te bieden, zoals Ignatius dat jaren eerder

al had gedaan door zijn hele persoon aan te bieden. Vier andere gezellen hebben zich al bij hen gevoegd. Ook zij hebben de liefde Gods ervaren door de Geestelijke Oefeningen en wensen God en de “zielen” te dienen. Maar hoe kunnen ze een volle inhoud geven aan de wens om zich te engageren? Ze beslissen hun toewijding aan God te vieren met een eenvoudige ceremonie in een klein kapelletje op Montmartre. Pierre, de enige die al priester gewijd is, gaat voor in de eucharistie. Ze spreken allen de gelofte van kuisheid uit. Ze voegen er een andere gelofte aan toe: priester worden in het Heilige Land, omdat ze zich identificeren met de apostelen na de Verrijzenis. Sterker nog, als apostelen die gehaast zijn om de Blijde Boodschap te verkondigen, beslissen ze dat als inschepen voor het Heilige Land niet mogelijk blijkt, ze zich ter beschikking stellen van de Paus opdat die, als plaatsvervanger van Christus, hen zendt. In deze clausule die ze toevoegen aan hun gelofte van naar het Heilige Land te trekken, drukken ze hun diepe engagement uit: ze doen afstand van hun eigen wil. Ook die offeren ze op. Ze zijn ervan overtuigd dat ze zo de Kerk helpen te hervormen. Waar moeten ze beginnen? Bij hun naasten. Pierre geeft de Oefeningen die hem zoveel goed deden aan vrienden zoals Claude Jay. Zo komen er nog drie andere gezellen bij de groep. Pierre bezat een gave voor vriendschap en gastvrijheid die de diepte van Ignatius goed aanvulde.

De Oefeningen en het voorbeeld van Ignatius hielpen Pierre en Franciscus om zichzelf beter te leren kennen. Het ging daarbij niet om een zuiver psychologische kennis, maar om kennis in evenredige (of beter, onevenredige) verhouding tot een “Andere” die hen oproept om Hem te volgen. Het contemplatieve besef dat Jezus Woord, Redder en Heer is, gaf hun een meer authentieke identiteit: ze zijn mensen die bevrijd werden om te dienen. Pierre gaf de spirituele en verzoenende identiteit van de Sociëteit van Jezus gestalte in Duitsland, België, Portugal en Spanje. In al die landen wekte hij in anderen het verlangen op om toe te treden tot de Sociëteit. Pierre werd gekozen om het Concilie van Trente bij te wonen en de missie in Ethiopië op te starten maar sterft voor hij zijn taken kan opnemen, op 40-jarige leeftijd. Franciscus volgt weinig later. Hij sterft zes jaar later voor de poorten van China. Uit zijn verkondiging en zijn dood blijkt zijn verlangen om zich steeds meer, volledig te geven. Dankzij zijn engagement breidt hij de missionaire activiteit van de Sociëteit van Jezus uit tot in het Verre Oosten. Franciscus heeft zich bovendien omgevormd tot coach van andere missionarissen die in zijn voetsporen willen treden. Hij leert hun dat ze eerst en vooral zichzelf moeten kennen als ze volledig willen vertrouwen op God. Zonder vertrouwen zullen ze zich niet aan Hem kunnen wijden. Ignatius zelf bevestigt zijn wijding in Rome. De stad had midden de 16de eeuw dringend behoefte aan hervorming, net als het Ninive van Jona. Door catechese te geven aan kinderen en door geestelijke zorg voor bekeerlingen, prostituees en armen, wordt Ignatius missionaris in de stad van pausen, kardinaals, bisschoppen en ambassadeurs.

Ignatius, Pierre en Franciscus vatten Rome, Europa en de wereld op als een immense Wijngaard van Christus. Ze leren ons dat als we efficiënte werknemers willen zijn, we een zekere weg moeten afleggen en onze inwendige remmingen moeten overwinnen. Pierre en Franciscus rekenden op de steun en de ervaring van Ignatius, die zelf alleen de evangeliën had gehad om de Heer innerlijk te leren kennen. Ignatius' bekering was langzaam maar diepgaand geweest. De Geest van de Verrezenen had hem geleid door middel van de ervaring. Als aandachtig waarnemer van zijn eigen ontwikkeling slaagde hij er zo in om een authentiek mysticus te worden. Ignatius begeleidde Pierre en Franciscus in het doorgronden van het diepe verlangen naar toewijding die hen dreef. Hij hielp hen Jezus' oproep te begrijpen om Hem te volgen in alle hoeken van Europa, over de Aziatische wateren en in Rome, tot aan het kruis. Bevrijd door zelfkennis die hen dicht bij God Schepper, Verlosser en Heer bracht, gesteund en gesterkt door de vriendschap, hebben de drie gezellen zich omgevormd tot een werktuig waardoor ook anderen hun diepe verlangen om Jezus te volgen leren te onderkennen. Het antwoord van Pierre bevorderde de eenheid in de groep. Xaverius maakte haar tot een universele opdracht. Wie zal de anderen begeleiden in de toekomst?

Carlos Coupeau sj (Spanje)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Bewogen door Verlangen en project

Project en verlangen. Twee persoonlijke realiteiten die, als ze verenigd worden met die van anderen, een dynamiek op gang brengen en jou aanspreken zoals ze vroeger Ignatius, Franciscus en Pierre aanspraken en hen in beweging zetten op de wegen van de Mensen en van God.

Jij bent project

De existentialistische filosofie van de 20ste eeuw definieert de mens als een wezen dat geschiedenis kan ontwerpen (project), niet omdat de mensen een project “hebben” of “realiseren”, maar omdat ze het “zijn”: *de mens is project*, hij staat gericht op ‘verwerkelijking’. En als hij projecten “realiseert”, dan is dat omdat hij in wezen project “is”. Zijn, en jouw, fundamentele project is in de eerste plaats man of vrouw te zijn, het “meer” te zijn, “steeds meer” - typisch ignatiaanse termen -, heel zijn leven lang te “worden” wat hij “is”, niet alleen vanaf het begin van zijn bestaan, maar ook volgens het plan van de Gods liefde die leven geeft, of om het met de mooie bijbelse uitdrukking te zeggen, die het “leven, het zijn en de beweging” schenkt. Dat is het fundamentele en existentiële project van iedere mens, van elke man, van elke vrouw, van jou.

Want er is inderdaad project en project: in wezen heeft elke man en elke vrouw wat men noemt een “levensproject”, een “levenskeuze”, die je moet *onderscheiden* - nog een ignatiaanse uitdrukking. Het gaat hier met andere woorden om uit te maken wat de basisoriëntatie van je leven is. Is jouw levensproject het huwelijk? Het religieuze leven? Het priesterschap? In zijn *Geestelijk Dagboek* drukt Pierre Favre zijn aarzeling uit: “Voordat ik, met Iñigo’s hulp, de richting koos die mijn leven uit moest, was ik altijd erg onzeker door het leven gestapt, heen en weer geslingerd tussen verschillende keuzes; de ene dag wou ik trouwen, de andere dag arts, jurist of regent worden, of doctor in de theologie, of klerk zonder graad, en soms zelfs monnik; ik was speelbal van die bevestigingen, ik veranderde met het moment. Zoals ik al zei bevrijdde de Heer me van al die impulsen dankzij de vertroosting van zijn Geest en deed Hij me de beslissing nemen priester te worden, om mij helemaal in zijn dienst te stellen...” Waarschijnlijk heb jij dit ook al meegemaakt of maak je het nog mee. Maar eens dat je je basiskeuze hebt ontdekt en beslist, wordt ze de fundering voor verschillende projecten en keuzes van je dagelijkse leven: studies, beroep, relaties, woning, reizen, ...

In den beginne is er jouw verlangen

Maar in feite drukt de mens als project een diep verlangen in zichzelf uit: *de mens is verlangen*, zoals de psychoanalyse stelt (hij is rede, zegt zij ook). Maar reeds vóór de psychoanalyse stond Ignatius erom bekend *de man van de heilige verlangens* te zijn, dat wil zeggen een man die van binnenuit bewogen werd door een kracht die hemzelf oversteeg, “een genereus en door God in vuur en vlam gezet hart”, “een grote wil om vooruit te gaan in dienst van God”. Precies dit verlangen bewoog zijn project-zijn, stuwde hem naar ambitieuze projecten, die door hun gedurfdheid zijn leeftijdsgenoten vaak waanzinnig leken.

Ignatius vertelde de eerste jezuïeten: “*Ga de wereld in vuur en vlam zetten!*”. En Franciscus verlangde ernaar alle mensen “te verlichten”. Op die wijze drukten ze hun fundamentele verlangens uit, dat tegelijk menselijk en goddelijk was. Ze drukten, ieder op zijn eigen manier en met zijn eigen temperament, het zo verbazende woord van Jezus uit: “Vuur ben Ik op aarde komen brengen en hoezeer verlang Ik dat het oplaait.” In vuur en vlam zetten, oplaaien, verlichten: woorden die het menselijk verlangen drijven, elk menselijk project, die jou aandrijven tot over de grenzen waarbinnen je dagelijks leven je tracht op te sluiten. Dit heeft Franciscus ertoe bewogen om weg te trekken uit het rustige en veilige Europa naar verre en onbekende horizonten in Azië: India en Japan, stervend aan de poorten van China, niet gerealiseerd voorwerp van zijn verlangen. Dit heeft Pierre ertoe aangezet om zijn eigen grenzen te overwinnen en naar de anderen toe te gaan, in “spirituele gesprekken” een luisterend oor, aandacht, respect, troost... te schenken aan vreemde mensen, hij die zo verlegen, aarzelend, scrupuleus, teruggetrokken van aard was. Samen voelden ze zich “aangevuurd door God”, “in vuur en vlam gezet door God”, “genereuze geesten”.

Heb geen angst voor het absolute dat je jezelf doet overstijgen, dat je uit je schulp doet komen, dat je openstelt voor iets anders dan jezelf! Daar ligt je échte verlangen, dat van je hart, dat groter is dan je vele verlangens. Herinner je deze gouden raad van Jezus: “Waar je schat is, daar is je hart.” Wees niet bang voor groter verlangens, heilige verlangens. Ignatius nodigt je uit om een “ruimhartig en genereus” te zijn.

Hij richt zich in het bijzonder tot “diegenen die zich meer willen onderscheiden in elke dienst bij hun eeuwige Koning en universele Heer”. Ben jij erbij? Ben jij een van hen die geroepen zijn om “vooruit te gaan in een grotere dienstvaardigheid tegenover God”? Welke weidse horizonten zouden zo opengaan voor jou!

Menselijke en goddelijke verlangens en projecten

Want de mens-project en de mens-verlangens zouden uiteindelijk niet meer betekenen dan zichzelf verwezenlijken, zich op zichzelf terugplooiën, zichzelf zoeken, egoïsme. Welnu, Ignatius heeft zijn leven gerealiseerd met anderen, met gezellen die hij in het begin “zijn” gezellen noemde, maar, na een tijd van rijping, “de” gezellen, dit wil zeggen de “gezellen van Jezus” (niet langer “zijn eigen”), de “vrienden in de Heer”. Voor ieder mens, voor jou, is er immers het altijd aanwezige gevaar dat je je de anderen gaat toe-eigenen en hen probeert te bezitten, voor je kar te spannen, te onderwerpen; dat is het rijk van het “mijn”, van mijn vrouw, mijn man, mijn kinderen, mijn werk, mijn agenda, mijn klanten, mijn groep, mijn werken, mijn computer, mijn laptop... en zo voort! Niemand ontsnapt daaraan, zelfs Ignatius en de eerste gezellen niet. Maar geleidelijk aan komt er - of komt er niet - een koerswijziging, een opening, een socialisering van zijn verlangen en zijn project.

De eerste gezellen worden als volgt beschreven: “ze koesterden een grote genegenheid voor elkaar, ze hielpen elkaar en moedigden elkaar aan [...] volgens ieders talent”, ze waren “met elkaar verbonden”, ieder “ontdaan van zichzelf”, “verzakend aan zichzelf”, zijn individuele projecten en verlangens zuiverend, vrij van zichzelf; en dat alles ondersteund door het gebed en het vasten. Zo heerste er onder elkaar een sfeer van “blijheid”. Al deze kenmerken waren echter allerminst van in het begin aanwezig, want ze moesten eerst leren om te gaan met hun verschillende nationaliteiten en levensstandaarden, temperamenten en persoonlijke ambities; bij Franciscus duurde het drie jaar voordat hij de vriendschap van Ignatius aanvaardde en zijn boezemvriend werd; en slechts nadat hij een hele weg had afgelegd in de vriendschap met Ignatius kon Favre schrijven: “Wij zijn een en hetzelfde wezen geworden in de verlangens”, die *prima desideria* (eerste verlangens) van de eerste zeven gezellen.

De authenticiteit van een verlangen en een project kan worden afgemeten aan het feit van “*met de anderen*” te zijn, zoals onze huidige Generaal, Peter-Hans Kolvenbach, het zo goed uitdrukt; “*voor de anderen*”, zoals onze oud-Generaal Pedro Arrupe het zo prachtig uitdrukte. Daar is geen plaats meer voor welk egocentrisme dan ook, dat de mens vanbinnen ondermijnt in plaats van hem te openen voor de anderen, en door hen, op de Andere. Daarom hebben de eerste gezellen zich verenigd, ze weigerden enkel en alleen voor eigen rekening te werken. Daarom heeft Franciscus zich in Azië omringd met vrienden en partners, weldoeners en beschermers. Daarom heeft Pierre gezegd “gepassioneerd te zijn door de roem Gods”, heeft Franciscus God willen bekend maken bij de hele mensheid die, wel of niet bewust, op Hem wacht. Daarom heeft Ignatius willen “strijden voor God” voor diens enige “roem”, “eer” en “lof”. Ook jouw “verlangens” wordt geroepen om zich te verenigen met dat van anderen, om belichaamd te worden in een gemeenschappelijk “project”, een gemeenschappelijke “visie” op de wereld en de dienst.

Pierre Teilhard de Chardin had een gelukkige zegswijze die een mens kan leiden en oriënteren - in ignatiaanse termen zou men kunnen zeggen: die je leven, je verlangen en je project kan “ordenen”. Teilhard zei: “*Se centrer sur soi, se décentrer sur les autres, se surcentrer sur Dieu.*” Immers je neemt eerst jezelf als middelpunt van de wereld. Dit laat je toe je verlangen te benoemen en je project te concretiseren. Maar je wordt geroepen om je te decentreren vanuit jezelf naar de anderen toe, opdat je je niet in jezelf zou opsluiten, een onbenullig leven leiden en sterven van verveling. Ooit ervaar je dat die twee polen je er van binnenuit toe aanzetten de centrale kern van je bestaan te leggen bij een Andere, een Absolute, Iemand die zin geeft aan je bestaan omdat Hij er tegelijkertijd de oorsprong en het einde van is. Voor Ignatius, Franciscus en Pierre betekent dit Jezus steeds nauwer volgen, ijveren voor de steeds grotere lof van de Vader, zich steeds meer laten leiden door de Geest.

En wat met de Ignatiussen, Franciscussen en Pierres van vandaag? En wat met jou vandaag? Aanvaard jij creatief te zijn zoals ieder van hen het geweest is, volgens wat hij was? Aanvaard jij je mogelijkheden om te verlangen en lief te hebben, projecten en werkzaamheden tot een goed einde te brengen, je eigenheid en je energie in te zetten om je te centreren op anderen, om boven jezelf uit te stijgen? Of stel je je tevreden met persoonlijke projecten, verwezenlijkingen en successen, en zeg je net als die dwaas die

Jezus beschrijft: “Rust nu maar eens uit, eet, drink en neem het ervan”, in een monotoon consumptieeventje, in een rustig leventje zonder je te verheffen voor een verlangen of project met anderen en voor anderen? Aanvaard jij in een “vanbinnen” te gaan zoals Pierre? In een “elders” zoals Franciscus? In een “steeds meer” zoals Ignatius? Heb je interesse in “het liefhebben en dienen van zijn goddelijke majesteit in alle dingen,” waartoe Ignatius je uitnodigt? Met andere woorden de mannen jouw broeders en de vrouwen jouw zusters lief te hebben en te dienen? Want zo, en alleen zo, in de kleinste als in de grootste projecten, in de minst zichtbare handelingen als in de meest bekende, in de meest gewone dingen als in de meest aantrekkelijke, zul je God je liefde, je verlangen, je project van Hem te dienen uitdrukken. Voor niets menselijks, niets gemeenschappelijks blijft God ongevoelig; alles waarvoor Hij belangstelling heeft, raakt Hem, want Hij zegt met klem: “*Alles wat je voor één van deze minste broeders van Mij hebt gedaan, heb je voor Mijs gedaan.*”¹³ O, wat een verrassing staat je te wachten wanneer je ontdekt, als de grote dag gekomen is, dat al het goeds dat je voor anderen in je leven hebt verricht, je dat voor God zelf hebt gedaan! Elk verlangen, elk project, elke daad, elke onderneming, betekent niets als hij niet – in oorsprong - geïnspireerd wordt door God voor de mensen, en vervolmaakt - op het eind - door de dienstbaarheid van God doorheen de dienstbaarheid van de mensen.

Geef toe dat dit perspectief grootser is dan de dagelijkse sleur van “opstaan, werken, slapen” waarin je jezelf dreigt te verliezen, die je kortwiek, waarvoor je uiteindelijk je jeugd opoffert. Jij bent geroepen voor iets heel wat grootser, belangrijker, namelijk “vrucht dragen” rondom jou, vrucht te “maken” en “voort te brengen” voor anderen, zoals de gezellen dat deden; “veel vruchten” en “blijvende vruchten”, dat verlangen wekt de Geest van Jezus in jou op.

En de wil van God in dat alles?

We zijn gewend te horen en te zeggen dat God een wil heeft, dat Hij wil dat wij die ontdekken om hem te realiseren. Dat is tegelijk juist en fout. Juist omdat ook God een *liefdesverlangen en -project* heeft voor elk van ons, als een vader, meer dan een vader er een heeft voor elk van zijn kinderen. Fout in de zin dat hij je niets oplegt, zelfs niet dat liefdesverlangen en - project. Hij komt je tegemoet, zoals Jezus de twee Emmaüsleerlingen tegemoetkwam, op de avond voor Pasen. Hij komt je tegemoet “op het punt waarop je je bevindt”, zegt Ignatius, dat wil zeggen in de ontgoocheling van die twee leerlingen, of in de vreugde van andere leerlingen die blijgezind terugkomen van hun opdracht. Met Hem, zul je ontdekken dat jullie reisgezellen zijn, vrienden in het gesprek, die elkaar vragen stellen, die met elkaar dialogeren, die elkaar leren kennen, die hun diepste innerlijk blootgeven voor elkaar.

Dat is de wil van God, die zich verweeft in het binnenste van dat intieme gesprek, van die typisch ignatianaanse *innerlijke kennis*: jij herkent de grondslag van zijn persoon, van zijn wil, en Hij herkent de grondslag van jouw verlangen-zijn en project-zijn. Samen schrijven jullie een mooie pagina uit jouw en zijn leven, waarbij zijn wil in de loop der jaren de jouwe wordt en jouw wil de zijne. Die wederkerigheid en die innerlijkheid drukt Ignatius mooi uit wanneer hij tegen Franciscus, Pierre en al zijn “vrienden in de Heer” zegt: “Tijdens de Geestelijke Oefeningen, waar men op zoek is naar Gods wil, is het meer gepast en veel beter dat de Schepper en Heer zelf zich meedeelt aan de ziel die Hem genegen is, dat Hij haar omarmt zodat zij Hem kan liefhebben en loven, en dat Hij haar voorbereidt voor de weg waarlangs zij Hem in de toekomst beter zou kunnen dienen¹⁴”. Hart tegen hart tussen jou en Hem, jij alleen kent het geheim, jouw geheim, zijn geheim.

Mysterie waarvan de vrucht is naar de anderen te stappen want jij verlangt dat de anderen jouw ervaring ook beleven. Je formuleert zo het project van de anderen te ontvlammen met het vuur van jullie mysterieuze liefde die je niet opsluit, zelfs niet in Hem, maar je openstelt voor de anderen, want de liefde voor God en de liefde voor de naaste zijn één en dezelfde liefde, de dienstbaarheid jegens God en de dienstbaarheid jegens je naaste één en dezelfde dienstbaarheid.

Fadel Sidarouss sj (Libanon)

[Terug naar inhoudstafel](#)

---

¹³ Matteüs 25, 40.

¹⁴ *Geestelijke Oefeningen*, Aantekening 15.

Pierre Favre of de kunst van het gesprek

“In Madrid hielden we enkele dagen halt met Pierre Favre; ik ben toen bij hem te biecht gegaan en heb met hem lange gesprekken gevoerd. Ik was zo overweldigd door wat ik in hem waarnam, dat ik de indruk had dat geen mens zo vol was van God als hij.” Dat schrijft de Portugees Luis Gonçalves de Cámara, die in april 1545 intrad in de Sociëteit van Jezus. Zelfs als Ignatius later in Rome nog een sterkere indruk op hem maakt, bewaart hij altijd deze levendige herinnering aan zijn ontmoeting met Pierre Favre.

Wie was die bijna veertig jaar oude jezuïet die hij in Madrid ontmoette? Pierre werd geboren op 13 april 1506 in het dorpje le Villaret in de Franse Savoye, in de buurt van Annecy. Liever dan thuis de kudde te hoeden, wil hij studeren. Als hij de middelen krijgt om naar school te gaan, laat hij die kans dan ook niet liggen. Als adolescent wordt hij gewaar dat God hem raakt en hem oproept om zijn leven te geven. Op negentienjarige leeftijd arriveert hij in Parijs om er studies aan te vatten en priester te worden. Vanaf 1525 deelt hij de lessen en een kamer met Franciscus Xaverius, een leeftijdsgenoot uit Navarra; en in 1529 ook met de man die waarschijnlijk de grootste invloed op hem zal uitoefenen in zijn leven, Ignatius van Loyola. Bijna vier jaar lang groeit de Sociëteit van Jezus binnen de muren van dat vertrek.

1534 is voor Favre een belangrijk jaar. In januari en februari doet hij de Geestelijke Oefeningen met Ignatius. Op 30 mei wordt hij tot priester gewijd. Op 22 juli draagt hij zijn eerste mis op. En op 15 augustus spreken Ignatius en zes gezellen waarvan hij de oudste was, hun geloften uit: ze zullen in armoede leven en Christus navolgen.

In Parijs neemt hij de zorg op voor de groep jezuïeten in spe en getuigt daarbij van de gave die hem kenmerkt: mannen en vrouwen van alle slag begeleiden. Vanaf 1536 vat hij het plan op een groot deel van Europa te doorkruisen: Frankrijk, Zwitserland, Duitsland, Oostenrijk, Italië, Spanje, de Lage Landen en Portugal. Hij reist blootsvoets of gezeten op een ezeltje over die onveilige wegen, met alleen een bijbel, een gebedenboek, zijn persoonlijk dagboek, een draagbaar altaar en een paternoster bij zich. Hij predikt, onderricht en ontmoet mensen van alle stand en rang. Hij bekommert zich om zieken en kinderen en voelt zich solidair met hen. Zo schrijft hij op 2 april 1545: “de arme, van wie wordt gezegd dat hij op God en op Christus vertrouwt, vertrouwt ook op jou, opdat jij de toeverlaat wordt van wie niemand heeft.” Hij gaat ook om met koningen en bisschoppen die de religieuze en politieke toekomst van Europa bepalen, onder meer tijdens de beroemde vergaderingen in Worms en Regensburg. Ignatius stuurt hem naar het Concilie in Trente maar hij sterft onderweg, in Rome, op 1 augustus 1546.

Wat weten we nog meer van die veertig levensjaren die ons zo kort toeschijnen? In zijn Geestelijk Dagboek vinden we de neerslag van zijn belevenissen vanaf 1542 tot enkele maanden voor zijn dood. Vier korte maar levendige jaren. Zoals hij zelf zegt, begint hij aantekeningen te maken om de herinnering te bewaren aan gunsten die de Heer hem verleende toen hij om inzicht bad in wat God van hem voor de toekomst verwachtte. Bovendien wil hij ook alles op schrift stellen wat nuttig is voor de contemplatie, voor het onderscheiden of voor het concrete handelen of om op gelijk welke andere manier geestelijk vooruitgang te boeken. Hij drukt op die manier zijn erkentelijkheid uit voor wat God en zijn eigen leven hem openbaren. Het dagboek biedt hem ook de gelegenheid zijn vrees, zijn angsten, zijn ontmoediging bij zichzelf en voor Gods aanschijn te onderzoeken. Ook zijn verlangen naar eenheid en vrede voor zichzelf, voor de anderen en voor het verdeelde en in oorlogen verwikkelde Europa van toen komt aan bod.

Favre lijdt onder het schisma in de 16^e-eeuwse Kerk. Als man van de dialoog brengt zijn verzoenende geaardheid hem ertoe zich te mengen in de Reformatie. Met zijn oecumenische geest komt hij op voor wat hij het beste kent: de spirituele vernieuwing, de bekering van het hart, de innerlijke hervorming van zichzelf alvorens anderen te gaan hervormen. Hij maakt de clerus van de katholieke Kerk warm voor die denkwijze.

Zonder een drukdoener te zijn, is Pierre een meester in het converseren. Al is hij verlegen en onzeker, al acht hij zich “weinig waard”, al vreet de twijfel aan zijn binnenste, toch weet hij zeker dat God tegen hem praat. Beetje bij beetje, met de hulp van Ignatius van Loyola, gaat hij de taal van God beter begrijpen en zijn Woord beter vatten.

Pierre zet zijn deur open voor God en luistert naar Hem. Zijn meester zelf zet hem bovenaan in de lijst van diegenen die geschikt zijn om de Oefeningen te geven. Hij verwerft een geestelijke finesse die hij niet voor zich houdt. De mensen komen en biechten. Zijn kwetsbaarheid is geen hinderpaal maar maakt hem aanspreekbaar. Hij is respectvol, hoffelijk, vriendelijk in de omgang. Hij past zich aan elk temperament aan, hij vindt vlug aansluiting bij wat de persoon in zijn hart draagt. Daarom is hij een goede “hartendokter” voor al wie bedroefd is en goede raad nodig heeft. Hij is nederig en loopt niet te koop met wat hij is, want hij beseft dat hij dat alles gekregen heeft en dat die gave zich maar ontwikkelt in zichzelf voor zover hij ze deelt met anderen. Hij schrijft op 26 juni 1543: “Mijn beschouwingen hebben me ertoe gebracht in te zien in hoeverre het beoefenen van de barmhartigheid een zeker middel is om Gods barmhartigheid voor ons af te smeken, en in hoeverre het ons gemakkelijk zou vallen in God een milde schenker te vinden, mochten we wat wij zijn en wat wij hebben even vrijgevig wegschenken.”

Zijn werkinstrument – als we het zo kunnen noemen – is de kunst van de conversatie: verwelkomen, luisteren, antwoorden. De gesprekken spelen zich vaak af tijdens de biecht, waarin Pierre Gods vergiffenis doorgeeft. In de zomer van 1541 zit hij zeven dagen lang in de cel en hij neemt er zelfs de biecht af van de chef van de cipiers!

In zijn dagboek van 14 september 1545 drukt hij op een kleurrijke manier zijn missie uit: “Op het feest van de Kruisverheffing was ik net op weg naar de eucharistie toen iemand me aansprak om mij te vragen of ik hem de biecht wou afnemen voor een goede “schoonmaak”. Ik antwoordde dat ik de bezem van Christus wou zijn om zijn geweten schoon te vegen. Van dat ogenblik dateert mijn wens om de bezem van Christus te zijn en genoemd te worden.” De nederige bezem – zo legt hij uit – verzamelt vuil en verslijt terwijl hij de anderen schoonveegt, zowel individuele personen als de hele Kerk, maar draagt terzelfder tijd bij tot hun vooruitgang. Enkele jaren eerder, op 26 oktober 1542, had hij er al om verzocht de “dienaar en handlanger te mogen worden van de troostende Christus, de helpende Christus, van de Christus die bevrijdt, geneest, verrijkt en versterkt”.

Kenmerkend voor Pierre Favre is dat hij een ijzeren geheugen heeft voor de dorpen en steden die hij op zijn weg vindt. Hij bewaart precieze herinneringen aan elke plek, aan wat daar groeit en bloeit, aan levende en dode inwoners, bewindslieden, armen. Hij vermeldt ieders zorgen en noden. Hij dankt God in hun naam voor de gunsten die Hij hun verschaft en vraagt om vergeving voor hun fouten. Hij bidt ook voor de bisschoppen, priesters en predikanten, beveelt hen aan bij de Heer, en geeft blijk van een zeer concrete devotie voor de heiligen, kerken, beelden, relikwieën, kruisen en zelfs voor het wijwater. Dat respect voor de mensen en hun geloofspraktijken is de sleutel tot het hart van de anderen, zelfs als hij hen niet kent. Hij voelt zich een van hen, als een familielid. En overal waar hij komt blijft hij ook trouw aan zijn andere familie, die van de jezuïeten: “Ik breidde vervolgens die devotie uit door te bidden voor universele intenties. Ik bad voor al die plaatsen waar ik, of een ander lid van onze Sociëteit, langs moest trekken”, noteerde hij tijdens zijn reis naar Spanje op 23 mei 1545.

Maar hoe leeft hij in spiritueel opzicht? Wat is zijn geheim? Als hij zich in de Duitse stad Spiers bevindt, op 29 augustus 1542, schrijft hij: “Christus verlangt dus voornamelijk van ons dat we enerzijds onze ziel steeds meer naar de hemel richten, en anderzijds dat wij inkeren in ons hart totdat we God binnen in ons vinden.” Zo probeert Favre te leven. De ogen naar de hemel gericht, uit zichzelf tredend, om God en zijn werken in de wereld te ontmoeten. En terzelfder tijd treedt hij in zichzelf, vertrouwend op de Heer die hem daar verwacht. Hij ziet zichzelf uitsluitend in God geworteld om een boom te zijn die goede vruchten zal geven. Dat maakt hij aanschouwelijk door het beeld van de “omgekeerde boom”, die zijn wortels in de hemel heeft en zijn vruchten aan de aarde aanbiedt.

Favre is evenwel ook een man van de actie. Hij vraagt zich voortdurend af hoe hij en de anderen tegelijk goed kunnen bidden en handelen. Terwijl hij over deze zaak nadent, noteert hij op 4 oktober 1542: “... ik merkte toen op en had het duidelijke gevoel dat wij wanneer we God zoeken via de geest in de goede werken, wij hem nadien gemakkelijker aantreffen in het gebed dan wanneer wij Hem eerst in het gebed zoeken om Hem vervolgens in de daad te vinden, zoals men vaak doet. Wie de geest van Christus zoekt en vindt in de goede werken heeft dus meer kans op slagen dan iemand van wie de activiteit zich enkel tot het gebed uitstrekt.” Zo vertaalt hij in zijn eigen woorden wat Ignatius en de

andere jezuiten sinds het begin van hun gemeenschappelijke project proberen te beleven: dat hun handelwijze, hun gedrag en hun dagelijkse bezigheden hen niet verwijderen van God.

Daarom voert hij met God dezelfde conversatie - luisteren en antwoorden - die hij in praktijk brengt in zijn omgang met andere mensen. Hij richt zich tot Hem in zijn eenzaamheid, vertrouwt hem de immense taak toe die hij voor zich heeft: de dorpen die hij bezoekt, een Europa waar de crisis heerst, een Kerk in depressie, de niet-christenen die hij ontmoet: Joden en Turken. In het gebed ontvangt hij van God de kracht om goed te kunnen handelen, zich niet te vergissen, geen kwaad te stichten. Vaak schenkt God hem die genade.

Zo straalt hij uit wat vele mensen in hem opmerken: een sereniteit die paradoxaal genoeg voortkomt uit een onrustig gemoed; een rechtvaardigheid in zijn oordeel, vrucht van ernstig zelfonderzoek; zijn vriendelijkheid en aangenaam gezelschap die als vanzelf naar God verwijzen. Zo gezien heeft Pierre Favre veel weg van de engelen die hij bewondert: wezens uit een stuk, die zowel God aanschouwen als ijveren voor de mens; zachte, weldoende krachten die hem op zijn weg begeleiden.

Pascual Cebollada sj (Spanje)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Een beslissing nemen!

AMDG¹⁵

Ik heb nooit gemakkelijk beslissingen kunnen nemen. Het is misschien eenvoudig te kiezen tussen het goede en het kwade, hoewel dat laatste ook zijn aantrekkingskracht heeft, maar het is des te moeilijker om te kiezen tussen twee even goede mogelijkheden. Hoe moet je de knoop doorhakken?

Ik werd met deze situatie geconfronteerd toen ik als jongeman eraan dacht jezuïet te worden of verder te leven in de hoop later te trouwen. Ik zeg wel "in de hoop" want uiteraard zijn er geen garanties voor zulke toekomstplannen: die beslissing hangt immers niet alleen van jezelf af! Evenmin als de beslissing om religieus en priester te worden. Al van in mijn kindertijd had ik het gevoel dat het klooster- of priesterleven iets voor mij kon zijn, dat ik zou kunnen leven als gezelschap van Jezus, met Hem en, voor zover dat mogelijk was, zoals Hem. Maar ik was niet zeker dat dát het was wat Hij wou voor mij. Had ik wel de nodige bagage om zo'n leven te leiden? Ik heb me lange tijd afgevraagd of God dat voor mij wenste, voor mijn geluk, voor ons geluk. "Ik zou getrouwd kunnen zijn en een echt christelijk leven leiden", zei ik tot mezelf. Ja, ik zou dat kunnen, maar zou dat beantwoorden aan mijn diepe verlangen en, voor zover ik dat kan kennen, aan het intieme verlangen van God voor mij?

Beslissen om religieus of priester te worden maakte me zeer bewust van wat ik "verloor": ik zou nooit trouwen, ik zou geen gezin stichten, ik zou niet vrij zijn om te wonen en te werken waar en hoe ik het wou (in feite is dat voor iedereen in onze wereld bijzonder moeilijk!). Maar door jezuïet te worden gaf ik mijzelf en stelde ik mij open voor een onvergeloopbare wereld. Om precies te zijn, een wereld en een leven boven elke vergelijking. Op dezelfde manier geeft iemand zichzelf niet over aan een "idee" van het huwelijk. Als hij met "Jeanne" trouwt, denkt hij niet aan het "verlies" dat erin bestaat dat hij niet kan trouwen met "Agatha, Julie of Margriet"! Nee, het gaat om de beslissing heel zijn hart te geven aan die onvergeloopbare persoon, die de wereld opent van een leven boven elke vergelijking.

Zo wordt de keuze gemaakt tussen *even* goede zaken. Maar ze zijn goed zonder vergelijking, boven elke vergelijking. Wees dus niet bang. Vertrouw op je diepe verlangen, heb vertrouwen in het intieme verlangen van God en kijk niet achterom. Want precies door je beperkte en eindige engagement zal het oneindige voor je opengaan.

Simon Bishop sj (Engeland)

Het huwelijk: leren groeien in liefde

Rod: "Wij zijn bijna zeven jaar getrouwd. Daarvoor hadden we het geluk een innige vriendschap te delen. Toch zijn we eerst verschillende richtingen uitgegaan. Ann-Marie heeft als verpleegster gewerkt in Zuid-Afrika en in Bosnië, en ik heb twee jaar doorgebracht in een Arkgemeenschap in Frankrijk. Ik denk dat het voor ons beiden een echte schok was elkaar opnieuw terug te vinden na die twee jaar en te ontdekken hoe sterk onze liefde voor elkaar was. Enkele dagen later hebben we ons verloofd. Ann-Marie vroeg me of we de dingen niet wat konden uitstellen en eerst een tijdje samen konden uitgaan. Ik zei haar: "Nee, ofwel wil je trouwen ofwel niet". God zij dank stemde ze toe!

Ann-Marie: Ik dacht dat we zouden settelen als we trouwden. Mijn echtgenoot zou elke dag gaan werken. Ons leven zou een beetje saai worden. Maar het huwelijk heeft ons juist de stabiliteit gegeven die we nodig hadden om nieuwe uitdagingen aan te gaan. Net na onze trouwdag verbleven we bijna zes

---

¹⁵ *Ad Majorem Dei Gloriam*: Latijnse uitdrukking die letterlijk betekent "Tot meerdere eer/glorie van God".

maanden in het Heilig Land om er een cursus bijbelstudie te volgen. Dat was een echte gezegende tijd voor ons, een tijd zonder de druk van materiële verplichtingen of andere zorgen. Een beetje alsof we elkaar het hof maakten na ons huwelijk!

Rod: Ik heb mij lange tijd afgevraagd of ik moest trouwen of niet. Ik zag de zaak toen niet erg helder in. Het idee maakte me verschrikkelijk nerveus en ik denk dat mijn *ego* paniekte tegenover zo'n engagement. Ik was bang om verstikt te worden en mijn identiteit te verliezen en dat mijn eigenlijke persoonlijkheid aan het licht zou komen. Een geestelijke begeleider zei me: "de kwestie is niet zozeer of je wil trouwen of priester worden, maar of je Jezus wil volgen". Dat klopte als een bus. Het was niet zozeer de keuze die me bang maakte, maar wel hetgeen waartoe mijn keuze me zou leiden, in het bijzonder het verlies van mijn onafhankelijkheid, maar ook een soort angst om zo *close* met een andere persoon te worden.

Ann-Marie: Ik denk dat het huwelijk een bevrijding is omdat je je bemind weet en omdat je geen troost hoeft te zoeken in andere dingen of bij andere mensen. Je kunt groeien in wederzijds begrip. Ook al zijn Rod en ik erg verschillend, we kunnen elkaar zien als een geschenk.

Rod: Ann-Marie is het mooiste geschenk dat ik ooit gekregen heb, omdat ze mij in vrijheid bemint en omdat ik mij bij haar veilig en vredig voel. Een diepe vrede die ik alleen kan omschrijven als een soort gebed. Enige tijd voordat we ons verloofden, toen ze mij vertelde dat ze van me hield, was dat een groot risico voor haar. Natuurlijk zei ik haar dat ik ook van haar hield, maar er waren onderscheidingsmechanismen die ik hun gang moest laten. Ik dacht aan de titel van een toentertijd populair zelfstudiehandboek: "*Laat de angst toe in je hart, maar doe het toch*". Ik voelde heel zeker de angst, maar ik voelde ook dat God mij met grote fijngevoeligheid uitnodigde om mijn leven te delen met Ann-Marie.

Ann-Marie: Wij kunnen elkaar helpen om te veranderen. Ik denk dat het huwelijk daartoe bijdraagt. Het heeft ons gemakkelijk leventje verstoord. Ongeveer een jaar geleden zijn we verhuisd naar een klein dorpje in de Oostenrijkse bergen waar een Instituut voor theologische huwelijks- en gezinsstudies gevestigd is. Rod is er bezig aan zijn twee masterjaren. Toen we vertrokken hebben we ons huis verkocht en onze familie en vrienden achtergelaten. Dat vertrek was echt traumatisch voor mij maar het is nu duidelijk dat het een zegen was voor onze relatie.

Er waren andere beproevingen zoals het verlies van ons eerste kind, door een miskraam. Dat was voor ons beiden een erg pijnlijke periode. Ik moest ook meer vertrouwen leren te krijgen: een natuurlijke methode van anticonceptie volgen was een hele klus. Mijn eigen lichaam beheersen en geloven in de tijd van God.

Rod: Tijdens onze huwelijksvoorbereiding besepte ik tot mijn verbazing dat de gedachte aan kinderen krijgen eigenlijk niet centraal stond voor mij. Maar nu (terwijl Ann-Marie in verwachting is van ons vierde kind) ben ik aan het ontdekken hoezeer elk kind een cadeau is. Ik voel dat Miriam en Elsa mijn hart openen om nog meer lief te hebben, wat echt de essentie is van het huwelijk. Dat vertaalt zich op een concrete manier: 's nachts drie keer na mekaar opstaan, luiers vervangen, samen bidden in gezinsverband zelfs als de kinderen onhoudbaar zijn en je op het punt staat om te ontploffen, of je realiseren dat je echtgenote het oneens is met jou!

"Beslissen om te trouwen" lijkt simpel. Wat moeilijk is, is getrouwd *zijn*, omdat het echt betekent te leven om de andere(n) lief te hebben! Maar voor mij kunnen dergelijke moeilijke momenten ook momenten van genade zijn, een herinnering aan het feit dat ik omgevormd en gezuiverd moet worden om de weg te beminnen die de Heer voor mij wenst."

Rod en Ann-Marie (Londen)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Van “vrienden in de Heer” tot “gezellen van Jezus”

Venetië, februari 1536. Dertien jaar na zijn eerste verblijf trekt de “kreupele pelgrim”, zo genoemd sedert de gebeurtenissen in Pamplona, opnieuw door de in mist gehulde lagune. Op de kanalen van de Doge verdringen ambassadeurs van grote mogendheden, handelaars uit Europa en Azië en glasblazers zich in een bonte pracht van geuren en kleuren uit verre streken, bewaard door eeuwenoude tradities. Schilders en componisten worden er aangetrokken door rijke mecenasen. Humanisten en drukkers publiceren er de manuscripten van de grote klassieken uit de Oudheid. De maritieme republiek is de toegangspoort tot het Oosten, waar alleen het Ottomaanse Rijk met haar rivaliseert. Ignatius arriveert dit keer niet meer voor een eenzaam avontuur maar om er te wachten op zijn “vrienden in de Heer” die hij meer dan een jaar eerder in Parijs heeft achtergelaten.

Hij had samen met hen op 15 augustus 1534 tijdens een mis op de Montmartre-heuvel de gelofte uitgesproken als pelgrim naar Jeruzalem te gaan om er “de zielen te helpen”. Die gekke droom van een heterogene groep studenten is een thema dat in de hele Bijbel terugkomt: het optrekken naar Jeruzalem. De toekomstige stichters van de Sociëteit van Jezus willen dit beeld, dat de hele Heilige Schrift voorbehoudt voor het einde der tijden, nu al in daden omzetten. Maar bewust als ze zijn van de verrassingen die een nog niet voltooide geschiedenis in petto kan houden, voegen ze een voorzichtige clausule toe aan de gelofte van Montmartre: als ze na een jaar wachten nog niet kunnen inschepen, stellen ze zich ter beschikking van de Paus, die hen kan zenden naar waar de nood het hoogst is.

Op 8 januari 1537 voegen de negen gezellen zich bij Ignatius in Venetië, na een voetreis van vierenvijftig dagen door het desolate Oost-Franse platteland en de protestantse Alpen. Samen logeren ze in twee Venetiaanse hospitalen: “De ongeneeslijken” en “HH. Johannes en Paulus”. De “Parijse magisters” leveren er de meest bescheiden diensten. Zo tekenen ze het prototype uit van de “experimenten” die Ignatius de novicen van de toekomstige Sociëteit zal voorschrijven: Geestelijke Oefeningen, pelgrimsreis in armoede, hospitalen. Over dit experiment schrijft Ignatius in de *Constituties*: “door allen te dienen en te helpen, zieken en gezonden, zoals hen wordt opgedragen, zullen zij zichzelf gering achten en vernederen en zo geven zij van hun kant duidelijk te kennen dat zij de wereld met zijn pracht en ijdelheid afwijzen om in alles de Schepper en Heer te dienen, die voor hen gekruisigd werd.”¹⁶

Van de groepsleden zijn Favre, Broët, Le Jay en Hozes al priester. Na de nodige dispensaties worden Ignatius, Laynez, Salmeron, Bobadilla, Franciscus Xaverius, Rodriguez en Codure op hun beurt gewijd op 24 juni 1537. De Dalmatische bisschop Negusanti gaat de eenvoudige ceremonie voor in zijn Venetiaanse residentie¹⁷. De gezellen worden tot priester gewijd en leggen ook geloften van armoede en zuiverheid af. Ze bevestigen zo hun nieuwe levensstijl, die al sedert de Parijse jaren rijpte: de aankondiging van een evangelie in armoede, in navolging van de apostelen. “Neem in je beurs geen gouden, zilveren of koperen munten mee, schaf je voor onderweg geen reistas aan, geen extra kleren, geen sandalen en geen stok...”. Deze woorden waarmee Jezus zijn leerlingen op weg stuurt, begeisteren de harten van de nieuwe “reizende priesters”. Ze zijn nu klaar om naar het Heilige Land te trekken.

Maar na achtendertig jaar van ononderbroken zeevaart wordt elk zeeverkeer tussen Venetië en Palestina plotseling opgeheven in de zomer van 1537. Op 3 juni verbreekt de Doge zijn alliantie met de Turken en op 13 september sluit hij een bondgenootschap met de Paus en Karel V om tegen zijn voormalige bondgenoten te strijden. Daarmee begint voor de “vrienden in de Heer” een wachttijd van een jaar, volgens de clausule van de “geloften van Montmartre”.

Ze verspreiden zich vervolgens in kleine groepjes over het Venetiaanse grondgebied. Broët en Bobadilla gaan naar Verona; Le Jay en Rodriguez naar Bassano; Codure en Hozes naar Treviso; Franciscus Xaverius en Salmeron naar Monselice; Favre, Laynez en Ignatius naar Vicenza. De drie laatsten zoeken een onderkomen buiten de stadsmuren, in San Pietro in Vivarolo. Ze vestigen zich in een verlaten klooster “zonder ramen of deuren”, zegt Ignatius, waar ze slapen op stro dat ze buiten hebben geraapt. De pelgrim, zoals Ignatius zichzelf noemt, vertelt in zijn *Verhaal*: “Alle dagen gingen er twee

¹⁶ *Constituties* IV, [66].

¹⁷ Tegenwoordig een privéappartement op het nr. 2580 van de “Fondamenta di S. Sebastiano”.

van hen op uit om in het dorp een aalmoes te gaan vragen, maar kwamen met zo weinig terug dat ze er nauwelijks van konden leven. Gewoonlijk eten ze wat gekookt brood als ze dat tenminste hadden.¹⁸”
“Geef ons heden ons *dagelijks* brood” is een gebed dat in het leven van Ignatius en de jezuïeten van gisteren en vandaag dikwijls deze smaak heeft gehad. De Sociëteit van Jezus is geen “bedelorde” stricto sensu maar Ignatius noemt de armoede een “verdedigingsmuur van het religieuze leven¹⁹”.

De pelgrim vermeldt in zijn geschrift dat ze zo “veertig dagen” in gebed doorbrachten²⁰. Veertig dagen in de “woestijn” tussen de priesterwijding en de verkondiging van het evangelie. De vriend van Christus doet zo in zijn eigen leven, zonder ze met naam te noemen, de veertig dagen over die Jezus in de woestijn doorbracht tussen zijn doopsel en het begin van zijn openbare verkondiging. Maar Ignatius had het Heilige Land nog voor de ogen van zijn hart. Die veertig dagen van “dagelijks manna” betekenen ook voor de drie priester-pelgrims veertig dagen van uittocht in de woestijn die uitmonden in de ontdekking dat hun “Beloofde Land” niet Palestina heet maar “verkondiging in armoede”.

Het volle “apostolische leven” gaat van start als Jean Codure zich na precies “veertig dagen” bij de drie gezellen voegt. Ze verdelen zich over verschillende pleinen en verkondigen het evangelie aan de voorbijgangers. Voor Ignatius is dit zijn eerste apostolische activiteit na zijn wijding. Het is ook de eerste activiteit die hij vernoemt als hij de “Formule van het Instituut” opstelt, een basisdocument van de Orde waarin hij de doelstellingen ervan beschrijft. Ignatius droomt ervan het Woord van God te verspreiden in de hele wereld. Die droom ligt aan de oorsprong van de Sociëteit van Jezus en van elke jezuïetenroeping.

Ongetwijfeld maakten die buitenlandse priesters een vreemde indruk op het rustige volk dat in de Venetiaanse vlakte woonde. Hun kromme Italiaans en de theatrale gebaren waarmee ze hun publiek probeerden te lokken, zetten waarschijnlijk meer aan tot hilariteit dan tot aandacht voor de inhoud van wat ze wilden verkondigen. Elke verkondiging van het evangelie is een deelname aan de Verkondiging bij uitstek die Christus’ Lijden, Dood en Verrijzenis is. Elke evangelist “sterft” aan zijn eigenliefde en “verrijst” dankzij de gave van een God die aanwezig is in zijn transformerend Woord.

De toehoorders van deze magisters in de theologie waren vooral kinderen en ongeletterden. Die vaststelling zouden de jezuïeten voor altijd in hun geheugen griffen. In hun *Constituties* en in hun laatste wensen krijgt de evangelisering van de nederigen en de kinderen voorrang. Twee spirituele intuïties verklaren deze keuze. Ten eerste onderstreept het evangelie zelf Christus’ voorkeur voor de “allerkleinsten”. Het Rijk wordt aan hen onthuld, terwijl het “verborgen wordt gehouden voor de wijzen en de geleerden²¹”. De tweede reden is van pedagogische aard. Ignatius begreep dat er onder zijn gezellen en opvolgers grote theologen en intellectuelen zouden zijn. Maar een theologie die niet kan worden uitgelegd aan de allerkleinsten is slechts een mentale constructie, en is weinig evangelisch. Voor Ignatius zijn juist de “geringen” de ware toetssteen voor theologen, priesters en christenen.

Over deze periode voegt de pelgrim een interessante noot toe in zijn *Verhaal*: in Venetië en Vicenza voelt Ignatius opnieuw de grote inwendige blijdschap en de sterke spirituele perceptie van de aanwezigheid van God, na een lange “eclips” die de hele studietijd in Parijs had omsloten. Zich steunend op deze ervaring schrijft hij de toekomstige jezuïeten voor een tijdlang de “leerschool van het hart” te volgen na afloop van hun lange, droge studies. De bedoeling ervan is opnieuw de sterke ervaringen van de armoede en het apostolaat op te doen die ze reeds eerder tijdens de twee noviciaatsjaren hadden beleefd. Vandaar de benaming “derde jaar” voor die “terugkeer naar het noviciaat”.

In de loop van de maanden wordt de heterogene groep van reizende priesters omgevormd tot een hecht geheel dankzij het gemeenschappelijke gebed, de gedeelde armoede en de verkondiging van de Blijde Boodschap. Enkele jaren later zal Franciscus Xaverius over de zeeën van het Verre Oosten de namen van zijn negen gezellen meedragen, ingenaaid in zijn soutane, en huilt hij van emotie als hij terugdenkt aan die momenten. Ook vandaag nog onderhouden de jezuïeten een bevoorrechte relatie met hun noviciaatsgenoten. Toen Ignatius in Vicenza vernam dat Rodriguez ernstig ziek was geraakt in Bassano

¹⁸ *Verhaal*, nr 94.

¹⁹ *Brief aan de studenten van Padua*.

²⁰ *Verhaal*, nr 94.

²¹ Matteus 11, 25.

(waar hij met Le Jay verbleef), aarzelde de “mankepoot” niet om in één trek de afstand van zesentwintig kilometer tussen beide steden af te leggen hoewel hij zelf hoge koorts had. Rodriguez zou later getuigen hoe hij zelf wonderlijk genas toen hij meester Ignatius zag opdagen.

Na die episode verzamelen de tien gezellen opnieuw in Vicenza om een tijdlang met elkaar op te trekken in San Pietro in Vivarolo. Maar de wachttijd van twaalf maanden voor het inschepen naar het Heilige Land is nog lang niet verstreken. Ze nemen vervolgens een gezamenlijke beslissing in het gebed: ze zullen zich over verschillende Italiaanse universiteitssteden verspreiden om “te zien of Onze Lieve Heer zich verwaardigd heeft om enige student op te roepen voor ons Instituut”, zoals Laynez later optekent²². Voor de eerste maal komt de groep naar voren als een volwaardige eenheid die vatbaar is voor uitbreiding ten dienste van de Kerk en de wereld. Een groep die ontstaan is aan de Parijse universiteit en die zijn verdere ontwikkeling ook zoekt in studentenkringen. Tot op vandaag vertoont de Sociëteit van Jezus een voorliefde voor dat milieu.

Codure en Hozes gaan naar Padua; Le Jay en Rodriguez naar Ferrara; Franciscus Xaverius en Bobadilla naar Bologna; Broët en Salmeron naar Sienna; Ignatius, Favre en Laynez trekken naar Rome. Maar wat moeten ze antwoorden als iemand vraagt wie ze zijn? Tot welke groepering behoren ze? Hier speelt zich een cruciaal moment in de geschiedenis van de “vrienden van de Heer” af. Terwijl ze samen in San Pietro in Vivarolo aan het bidden zijn, in het najaar van 1537, beslissen ze als antwoord te geven: “Wij zijn van de Sociëteit van Jezus”. Ze noemen zich geen “ignatianen” of “iñiguisten” maar erkennen Jezus als hun enige stichter en herder. De vriendschap tussen die tien priesters is niet van menselijke origine maar vloeit voort uit hun persoonlijke verhouding met Christus, van hun “compagnie” van Jezus.

Die term verwijst dus naar een intimiteit die gaat tot het delen van hetzelfde brood (“com-pagnie” komt van het Latijnse *cum* en *panis*). Tot de “Compagnie van Jezus” behoren, betekent dus hetzelfde brood en hetzelfde lot als Christus delen. Voordat Ignatius met Favre en Laynez in Rome aankomt, ontvangt hij in wat het “visioen van La Storta” genoemd zal worden, een goddelijke bevestiging van die benaming. Hij zal duidelijk waarnemen dat God de Vader hem plaatst aan de zijde van de Zoon die het kruis draagt en de woorden spreekt: “Ik wil dat jij ons dient”.

De orde van de jezuiten verwijst zo binnen de Kerk naar een gemeenschappelijke kentrek van elke christen in de viering van de eucharistie: *commensaal* zijn (van het Latijn *cum* en *mensa*, wat tafel betekent) van Christus en zich uiteindelijk voeden met zijn leven (met zijn lichaam en zijn bloed). Het hoeft dus niet te verwonderen dat Ignatius en zijn opvolgers zich onderscheiden door hun bijzondere devotie voor het mysterie van de eucharistie. Vanwege zijn grote respect voor dat sacrament, wacht Ignatius lange tijd voordat hij zijn eerste mis viert. Maar het brood dat hij in Vivarolo bakt is reeds zijn communie met Christus’ leven.

De keuze voor de benaming “Sociëteit van Jezus” verwijst ook naar de bijzondere devotie van de jezuiten voor de Naam van *Jezus* (Hebreeuws voor “God redt”). Hun moederkerk in Rome wordt uitdrukkelijk gewijd aan de naam van Jezus (*il Gesù*). Ze zal model staan voor honderden kerken die de jezuiten in de decennia na de dood van Ignatius zullen bouwen, van Macao tot São Paulo, van Vilnius tot Goa. Het monogram van Jezus, “IHS”, met een kruis erbovenop, wordt het embleem van de Sociëteit. In het Latijn betekent het “Jezus redder van de mensen” (Iesus Hominum Salvator). In het Grieks komt het overeen met de eerste drie letters van de naam van Jezus. Deze verheerlijking van de Naam ligt in het verlengde van de centrale rol die Gods Naam in de Bijbel speelt. Volgens het evangelie van Johannes is de opdracht van Christus precies de “Naam van God bekend te maken”. Dat wil zeggen met zijn leven de “identiteit” van God vertellen: zijn oneindige barmhartigheid, zijn trouwheid tot de laatste druppel bloed, zijn gepassioneerde liefde. De “Naam” vereren betekent in dat opzicht voor een jezuïet “medewerker zijn aan de missie van Christus”.

Als de wachttijd om is (in de zomer van 1538) hebben de reizende priesters zo de basiselementen van de toekomstige orde tot rijping gebracht. De man die de studenten had omgevormd tot “vrienden in de Heer” heeft van hen “gezellen van Jezus” gemaakt. De lezing van de gebeurtenissen van de geschiedenis

---

²² *Epistula de P. Ignatio*, nr 42.

in het gebed is er het instrument toe geweest. In Rome zal de Paus bevestigen dat hun “Jeruzalem” de hele wereld is.

Jean-Paul Hernández sj (Zwitserland)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Magis, of de vraag van de ignatiaanse uitmuntendheid

In mijn jeugd heb ik vaak de vakantie doorgebracht in het Zuidwesten van Frankrijk, aan de Atlantische Oceaan. Op een zonnige namiddag waren mijn broers en ik aan het zwemmen in de Oceaan. De golven waren even groot als de stroming sterk was. We surften met onze lichamen op de overslaande golven, steeds verder de zee in. Als een vogel in de vrije lucht voelde ik mij. Ik was in vervoering Tot op het ogenblik dat ik, in de verte op het strand, mijn moeder teken zag doen om terug te komen. Ze was buiten zichzelf van angst. Inderdaad. Wat we deden was levensgevaarlijk. We hadden geflirt met de dood. Het was heerlijk geweest.

Mensen hebben iets met grenzen. We voelen ons aangetrokken door wat niet kan of niet mag, door het onbekende. De ervaring om grenzen te doorbreken, om zichzelf of anderen te overstijgen gaat vaak gepaard met genot. En hoe jonger, hoe sterker de roep.

Maar hoe komt het dat bij sommigen het vuur een leven lang lijkt te blijven branden, terwijl anderen de indruk geven vrij snel te verzanden in een grijze middelmatigheid? Hoe komt het dat bij de enen de levensdrang hen leidt naar steeds meer menselijkheid en ontvankelijkheid, terwijl ze bij anderen verwordt tot een onlesbare dorst naar steeds meer macht, geld en persoonlijke eer? Gaat het hier over toeval? Of zegt het eerder iets over een levenswijze, over een grondhouding die je kan leren?

In het leven van de heilige Ignatius heeft het streven naar uitmuntendheid steeds een belangrijke, om niet te zeggen centrale plaats ingenomen. Maar het heeft hem veel tijd gevraagd om dit verlangen juist te ordenen. Als jonge man was hij onwaarschijnlijk ambitieus. Hij liep graag in de kijker, zowel bij zijn militaire oversten als bij de meisjes. Maar ook na zijn bekering bleef zijn verlangen om beter te doen dan anderen en naar uiterlijke heldendaden intact. Het enige verschil was dat hij dit nu deed op geestelijk gebied. Als hij gelezen had over een heilige die 6 uur per dag bad, dan zou hij 7 uur per dag bidden. Als een andere heilige 5 dagen en nachten had gevast, dan zou hij 7 dagen en nachten eten noch drinken. En met zijn ijzeren wilskracht kreeg hij al die krachttoeren ook effectief voor mekaar. Hij hield er wel definitieve beschadigen van maag en nieren aan over. Bovendien werd hij depressief en pleegde hij zo na zelfmoord.

10 jaar heeft Ignatius van Loyola nodig gehad om deze puur prestatiegerichte en competitieve invulling van de uitmuntendheid definitief achter zich te laten. Geleidelijk aan ging hij ontdekken dat uitmuntendheid dichterbij het leven van God en zo een springplank kan zijn naar meer menselijkheid.

Waarin bestaat dan wel die ignatiaanse uitmuntendheid dat Ignatius van Loyola zoveel jaren heeft nodig gehad om er inzicht in te krijgen? In de geschriften van Ignatius wordt de vraag van de uitmuntendheid nergens gethematiseerd. In de Geestelijke Oefeningen komt het woord zelf niet voor. Maar er is wel een ander woord dat als een rode draad doorheen de ignatiaanse geschriften geweven is: *magis*.²³ Ik zou drie aspecten van dit fundamentele ignatiaanse concept willen toelichten.

a. Het ignatiaanse magis is strikt persoonlijk

Magis, zoals Ignatius het bedoelt, is noch comparatief, noch concurrentieel. Het gaat er niet om de anderen de loef af te steken. De einduitkomst is niet die van een wedstrijd. Om de eenvoudige reden dat elkeen geroepen is om op een unieke wijze invulling te geven aan de uitmuntendheid in de concrete werkelijkheid van zijn of haar leven. De enen zullen het *magis* eerder beleven op het relationele vlak,

---

²³ *Magis* is een Latijns woord dat « meer » betekent.

voor anderen zal het een aansporing zijn om hun artistieke, intellectuele, religieuze, sportieve of andere talenten te ontwikkelen.

Magis is dus niet beperkt tot een kleine geprivilegieerde elite. Integendeel. *Magis* is een uitnodiging die zich richt tot elkeen, hoe overdadig of hoe beperkt de capaciteiten van een mens ook zijn. Niemand is veroordeeld tot middelmatigheid. Elke mens heeft het recht om de vreugde te smaken die gepaard gaat met de voortdurende groeiomgankelijkheid die ons mensen kenmerkt.

b. Het ignatiaanse magis is functie van het diepere persoonlijke verlangen.

Ignatiaanse uitmuntendheid kan geen alibi zijn voor voluntarisme, hoogmoed of kuddegeest. Het is niet zomaar een aansporing om lukraak je eigen uitdagingen te gaan kiezen, als in een supermarkt, volgens wat de reclame je voorschrijft. *Magis* wordt pas ignatiaans in de mate dat het zich meer en meer kan enten op het diepere persoonlijke verlangen dat leeft en spreekt in het hart van elkeen. Het was voor Ignatius een bevrijdende ervaring dat hij het eigenlijk niet zelf moest uitvinden. Maar dat een Ander sprak in het diepste van zijn persoon en hem zachtjes duwde in de richting van méér leven. De kunst die hij vervolgens geleidelijk meer en meer is gaan verfijnen was die van de onderscheiding van de geesten.

Ignatius is Sint-Ignatius geworden naarmate hij leerde luisteren naar het waaien van de Geest in het diepste van zijn biddende hart. Hij heeft geleerd het onderscheid te maken tussen die bewegingen of stimuli die uitnodigen tot meer leven, vreugde, vrede en hoop (de goede geest) en de andere die, hoe aantrekkelijk ze zich ook mogen voordoen, uiteindelijk leiden tot een impasse, angst, onrust of droefheid (kwade geest).

Het ignatiaanse *magis* kan leiden tot een grote activiteit. Maar het vertrekt steeds van het stille luisteren naar die stem in het hart. Niet voor niets beschrijven de jezuïeten hun spiritualiteit graag als “contemplatief in de actie”. Je leven uitbouwen in functie van *magis* is dus meer dan een eenmalig gebeuren. Het gaat over een doorlopend en dynamisch gegeven. Het is een manier van in het leven staan die maakt dat je steeds verlangt verder te groeien en te verfijnen. Niet vanuit een krampachtige wilsinspanning. Maar wel omdat je in het diepste van jezelf een levende aanwezigheid op het spoor bent gekomen die je daartoe drijft en die je steeds de nodige kracht geeft. Wie immers voldoende dicht bij dat diepere verlangen kan komen, die boort meteen een bijna onbeperkte energiebron aan!

Het verleggen van grenzen, het uit-steken is hier dan ook geen doel op zich. *Magis*, vanuit de stroming die het op gang brengt, zal daar soms wel toe leiden. Maar, omgekeerd, zal de aldus ontdekte vrijheid en vreugde ook kunnen helpen om sommige grenzen en beperkingen net te aanvaarden.

c. Het ignatiaanse magis leidt naar de ander.

Als je in de Geestelijke Oefeningen, het basiswerk bij uitstek van de heilige Ignatius, het gebruik van het woord “*magis*” nagaat, dan stel je vast dat het doorgaans gebruikt wordt in een relationele context van liefde: méér beminnen, zich méér ten dienste stellen van, zich méér toevertrouwen aan. Hoe gepersonaliseerd en vertrekkend van het persoonlijk aanvoelen ook, de ignatiaanse uitmuntendheid is niet gericht op de verheerlijking van het eigen ego. Het is geen aansporing om een leven lang te boetseren of te schilderen aan het kunstwerk van het eigen persoontje.

Magis bereikt maar zijn doel in de mate dat de mens niet meer dwangmatig zichzelf in het middelpunt hoeft te plaatsen. De dynamiek van *magis* brengt ertoe om de begrenzing van de eigen persoon te overschrijden en om meer plaats in te ruimen voor de ander. Zodoende trekt *magis* een decentrerende kracht op gang die binnenleidt in het hart van de christelijke ervaring, zo paradoxaal als ze is : het is maar door jezelf te verliezen dat je zelf wordt; het is maar door te geven dat je krijgt. Op deze manier wordt de decentratie, in de mate dat ze ingegeven wordt door liefde, een weg naar volheid van leven die toelaat om *mens voor en met anderen* te worden.

Ik zou als slot van deze bijdrage over de ignatiaanse uitmuntendheid willen stellen dat ik zelf de uitnodiging van Ignatius tot *magis* meer en meer als een blijde boodschap ben gaan ervaren. Ze gaat uit van een positieve en hoopvolle mensvisie. Ze vooronderstelt niet alleen dat een mens zijn leven lang kan groeien. Maar ze getuigt ook van groot vertrouwen en geloof in de waardigheid en schoonheid van de mens. In elk van ons is meer rijkdom aanwezig dan wij zelf durven geloven. In navolging van de levende Heer, worden wij allen opgeroepen om de schat van goddelijke menselijkheid waarvan wij dragers zijn in ons te laten ontdekken. Wij zijn allen uitgenodigd om mekaar te helpen bij het luisteren en zoeken om zo mogelijk te maken dat de blijde boodschap van *magis* werkelijkheid wordt in en ten voordele van zo veel mogelijk broers en zussen.

Nikolaas Sintobin, sj

[Terug naar inhoudstafel](#)

Verspreid over de wereld maar één van hart

Mobiliteit speelt een steeds grotere rol in de levenswijze van de mens van vandaag. De specialisering en complexiteit van de wereldwijde onderwijsmarkt brengt ons ertoe de familiekring te verlaten voor verre bestemmingen. Heel wat professionele carrières ontwikkelen zich vandaag binnen multinationals die hun werknemers naar het buitenland sturen. Tegelijk kennen korte vakantietrips naar het buitenland steeds meer succes. In een wereld die voortdurend in beweging is, lijkt ons leven soms onstabiel, doelloos en eenzaam. Tijdens al dat gereis geraken we soms het diepere inzicht in onszelf kwijt. We voelen ons gevangen in de onpersoonlijke wetten van een arbeidsmarkt en consumptiemaatschappij die geen ruimte bieden voor zingeving. We ontdekken dat die mobiliteit, die zo eigen is aan onze moderne levenswijze, wortels nodig heeft om echt menselijk te zijn. In het midden van al onze verplaatsingen voelen wij de oproep om trouw te blijven aan de diepste ervaringen die onze reis afbakenen, structureren en zin geven. We ontdekken tijdens onze onophoudelijke pelgrimstochten naar alle mogelijke nieuwigheden dat sommige ervaringen beter in staat zijn dan andere om zin en eenheid te verschaffen aan het geheel.

Als we naar de levensloop van de eerste jezuiten kijken, zien we dat hun leven in dat opzicht modern was: ze reisden heel hun leven lang door de hele wereld. Ze vormden een groep mannen die in Parijs en Italië een sterke menselijke en spirituele ervaring hadden opgedaan. Maar ze aanvaardden zeer spoedig om mobiel te zijn. Hun doel was niet bij elkaar te blijven, maar zich trouw aan hun gemeenschappelijke ervaring te verspreiden over de wereld. Ze kozen voor mobiliteit als het beste middel om trouw te blijven aan wat hun gegeven was om samen te leven, bewogen door eenzelfde geest.

Nadat ze voor mobiliteit gekozen hadden, dienden de gezellen na te denken over een manier om hun relatie levend te houden te midden van de verspreiding, over een manier om de eenheid te bewaren in een apostolisch korps dat over alle continenten verspreid was. Ze begrepen dat die verspreiding geen gevaar voor ontbinding inhield mits ze de ervaring die hun oorspronkelijk had verbonden permanent zouden actualiseren. De eerste jezuiten engageerden zich in een toen relatief nieuw gegeven, dat wij tegenwoordig elke dag beleven in onze bedrijven en solidariteitsnetwerken: het lidmaatschap van een of meer transnationale groepen, verspreid over de wereld, in netwerkverband opererend, op duurzame wijze, met het oog op een gemeenschappelijk doel.

Een geestelijk netwerk

Al waren ze geografisch van elkaar gescheiden, toch voelden de eerste gezellen zich verbonden en verenigd door een spiritueel netwerk. In dit netwerk zijn de gunsten die een individuele gezell ontvangt, zoals het welslagen van zijn opdracht of de vertroosting in zijn inwendig leven, mogelijk dankzij de hele groep van gezellen die voor hem bidden, die hem aanmoedigen in brieven, of hem vanop afstand hulp bieden. Zo houdt de jezuit de gunsten die hij ontvangt niet alleen voor zich, maar communiceert ze naar alle andere gezellen en maken ze deel uit van de hele groep. Een overwinning die Favre boekte in zijn apostolisch werk in Duitsland gaf bijvoorbeeld niet alleen een spirituele vrucht voor de lokale gemeenschap maar ook voor de hele Sociëteit van Jezus. Alle gezellen, verspreid over de wereld, zoals Franciscus Xaverius in het Verre Oosten, konden zo de spirituele vruchten oogsten van het labuur van de andere gezellen, omdat ze uiteindelijk verbonden waren in één enkele missie. De genade kan vrij communiceren als zij erkend en gedeeld wordt met anderen. Deze visie werd ongetwijfeld ondersteund door het laatste deel van de *Geestelijke Oefeningen*, waarin sprake is van de “*Beschouwing om tot liefde te komen*”, die inhoudt dat de mens zich openstelt voor het mystieke verbond tussen hem en God, waarbij zowel God als mens vrij met elkaar in dialoog treden. Voor Ignatius is deze communie werkzaam in het universum en in de menselijke geschiedenis, zowel op individueel als op collectief niveau. Elke mens voedt dit spirituele netwerk in dezelfde mate als hij er zelf door gevoed wordt.

De jezuiten leefden in zeer moeilijke omstandigheden waarbij hun leven vaak gevaar liep. Maar hun spirituele netwerk hield voor hen een garantie in. Zo had Franciscus Xaverius te kampen met besmettelijke ziekten, oorlogen en piraten. Zeereizen waren bijzonder gevaarlijk: “Toen de storm het hevigst woedde, heb ik mij aanbevolen bij God onze Heer, om te beginnen door alle leden van de gezegende Sociëteit van Jezus tot beschermer op aarde te nemen, alsook al diegenen die haar toegewijd

zijn.²⁴” In dezelfde brief vermeldt hij hoe hij zich aanbeveelt bij de reeds overleden jezuiteten, in het bijzonder aan “de zalige ziel van P. Favre”. Franciscus Xaverius is er vast van overtuigd dat zijn gezelschap, die hij zo goed had gekend in Parijs, reeds de eeuwige beloning heeft ontvangen voor zijn apostolisch werk en dat hij nu met nog grotere efficiëntie voor hem kan bemiddelen bij God. In dezelfde trant vermeldt Franciscus Xaverius in 1522 in een brief aan Ignatius hoe hij bevrijd werd van talrijke vermoeienissen en gevaren door de voorspraak van de gebeden van Ignatius²⁵. Zowel in hun dagelijkse missie als in de meest beslissende momenten van hun leven staan de gezellen van Jezus er nooit helemaal alleen voor. Ze laten zich niet opsluiten in de benauwdheid van een individuele relatie met God waardoor ze helemaal geïsoleerd tegen hun menselijke lot zouden moeten aankijken. Ze zijn ingebed in een netwerk van spirituele relaties waarop ze kunnen rekenen.

Een netwerk kan waarschijnlijk functioneren zonder een sterke hiërarchie en zelfs zonder centrum. Toch vergt, volgens Ignatius, het criterium van efficiëntie en duurzaamheid een nogal doorgedreven centralisatie. Ignatius en zijn hele team in Rome hebben zich ten dienste gesteld van de groep in plaats van zelf een direct apostolaat na te streven. Onder het bewind van Ignatius werden er vanuit Rome zeventienduizend brieven verstuurd. Vele brieven van zijn hand moesten manueel gekopieerd worden in verschillende exemplaren, en dat in een tijd waarin de fotokopieermachine nog niet bestond! Het “centrum” dirigeerde de inspanningen van de verspreide gezellen. Iedereen kan bezig zijn met een nederig en vaak solitair werk mits hij beseft dat hij bijdraagt tot iets veel groters, dat hij mee helpt bouwen. Ignatius, Favre en Franciscus Xaverius waren zo ieder op hun manier betrokken bij de unieke opdracht van het geestelijke heil van de mensheid. Voor Pierre Favre ging het erom de Kerk in Duitsland, die gespleten werd door de ideeën van de protestantse Reformatie, op te roepen tot een diepe bekering in Christus. Voor Franciscus Xaverius bestond de opdracht erin getuige te zijn van Christus bij de volkeren van het Verre Oosten die de evangelische boodschap voor het eerst hoorden. Ignatius zorgde er vanuit Rome voor dat beide missies, en nog vele andere, goed gecoördineerd werden vanuit een coherente visie.

Ik zou nu twee concrete middelen willen beschrijven die het spirituele netwerk voeden en hem leven en creativiteit geven: het geheugenwerk en de correspondentie.

Het geheugen aan het werk

Een geoefend geheugen stelt iedere jezuïet in staat om terug te kijken op zijn fundamentele ervaring en zijn engagement. Wat het hart ooit gekend heeft, vergeet het nooit meer. De terugblik naar het verleden is geen nostalgische daad waarin men bescherming zoekt tegen een onzekere toekomst, maar de trouw aan het verleden brengt een nieuw antwoord voor de uitdagingen van het moment. Het geheugen van de gezellen hing nauw vast aan de liturgische kalender, die ze zo goed in zich opnamen en assimileerden dat ze zich er vrij in konden bewegen en er nieuwe interpretaties in konden vinden. Zo was het feest van de zending van de apostelen voor Favre een grote bron van vreugde: de leerlingen waren door Christus gezonden, zoals Favre en de andere gezellen door de Paus werden gezonden via hun gehoorzaamheid aan Ignatius. Het feest van Sint-Denijs, een van de voornaamste heiligen van Parijs, bracht tevens bij Pierre Favre een grote devotie teweeg, omdat het hem eraan herinnerde dat de zeven gezellen hun individuele geloften hadden uitgesproken op de plaats waar Sint-Denijs de marteldood had gevonden.

Ook Franciscus Xaverius onderhield de herinnering aan zijn gezellen met zorg. Hij schreef in 1545 aan de jezuiteten in Rome: “De levendige herinnering aan verleden kennis, als die gebaseerd is op Christus, heeft het vermogen om de effecten van directe kennis bijna te vervangen²⁶”. Franciscus Xaverius herinnerde zich vaak zijn ontmoeting met Ignatius en Favre in 1529-1535. “De ontspanning die mij in dit land gegeven is, is dikwijls aan u te denken, mijn dierbare Broeders, en terug te denken aan de tijd waarin ik, dankzij de grote barmhartigheid van God onze Heer, u heb gekend en met u heb geleefd.²⁷” De herinnering aan ontvangen genade is zijn beste steun om inspiratie te vinden. Het geheugen dat zo zijn identiteit vormgaf werd door Franciscus Xaverius iedere dag gevierd in de eucharistie, waarin alle

²⁴ *Brief aan de gezellen die te Rome verblijven*, Kochi (Cochin), 1548, brief nr. 59.

²⁵ *Brief aan Ignatius van Loyola*, Kochi (Cochin), 1552, brief nr. 97.

²⁶ *Brief aan de gezellen die te Rome verblijven*, Kochi (Cochin), 1552, brief nr. 48.

²⁷ *Brief aan Ignatius*, Kochi (Cochin), 1544, brief nr. 20.

vreugden en moeilijkheden van de missie aan God werden aangeboden en omgevormd tot nieuwe energieën.

De briefwisseling

Het tweede instrument dat deze spirituele communio voedde was uiteraard de correspondentie tussen de jezuïeten die ten dienste stond van de eenheid van het lichaam van de Sociëteit. Ignatius stelde spoedig een zeer geavanceerd correspondentiesysteem in, vergelijkbaar met dat van een moderne administratie. Regelmatig moest in Rome rapport uitgebracht worden over de activiteiten ten velde. Dit kenmerk wordt zelfs opgenomen in de *Constituties* van de nieuwe religieuze orde, waarin onderstreept wordt dat brieven niet louter communicatiemiddelen zijn maar ook mee het apostolische korps van de Sociëteit helpen vormen en voeden²⁸. Zo vinden we verschillende subjecten terug: brieven van de gezellen aan Ignatius, brieven van Ignatius aan de individuele gezellen, brieven van Ignatius aan alle jezuïeten om informatie en nieuwe richtlijnen mee te geven, en ten slotte brieven tussen gezellen.

Franciscus Xaverius bewaarde de brieven van de gezellen zorgvuldig bij zich: tijdens zijn tienjarig verblijf in Indië ontving hij er maar zeven! Hijzelf schreef er echter voortdurend. Er zijn zevenhonderd brieven van hem bewaard, geschreven tussen 1540 en 1552. In 1540, in een van zijn laatste brieven aan Ignatius voor zijn vertrek naar Azië, schreef hij vanuit Bologna heel lucide dat, aangezien ze elkaar waarschijnlijk niet meer terug zouden zien tijdens hun leven, ze elkaar moesten proberen te ontmoeten in een veelvuldige briefwisseling²⁹. In 1546 vertelde Franciscus Xaverius in een brief dat hij de handtekeningen van de gezellen had uitgeknipt en dat hij ze op zich droeg, wat hem veel troost gaf. Hij parafraseerde Psalm 136 (137) aldus: “Als ik de Sociëteit van de Naam van Jezus vergeet, mag mijn rechterhand verdorren, want ik besef maar al te zeer hoeveel ik verschuldigd ben aan de leden van de Sociëteit³⁰”.

De correspondentie tussen jezuïeten zorgde niet alleen voor de vorming van het korps van de Sociëteit maar was van in het begin door Ignatius uitgedacht als een krachtig middel om vrienden en weldoeners te winnen voor de missie. De brieven van Franciscus Xaverius werden handig gebruikt in Europa. Zo werd de brief die hij schreef vanuit de Visserskust van Tamil Nadu in Indië en waarin hij het doopsel aankondigde van tienduizend mensen, in heel Europa gekopieerd. Die moderne “marketing” bracht de nodige financiële steun binnen voor de missies en indirect voor de oprichting van nieuwe jezuïetencolleges in Italië, Frankrijk, Spanje en Portugal, die op hun beurt een aantal missionarisroepingen moesten opleveren.

Onderscheiding met het oog op de unieke missie van Christus

De eerste gezellen werden geconfronteerd met radicaal verschillende situaties: Favre ging de spirituele en sociale crisis in Europa te lijf; Franciscus Xaverius moest het evangelie verkondigen in de Aziatische culturen. Favre schreef een brief aan Franciscus Xaverius, die toen in Indië was, waarin hij zijn activiteiten in Keulen uiteenzette, alsook zijn verzet tegen “ketterijen”, met gevaar voor zijn leven³¹. Hoewel de context waarin hij werkte helemaal verschilde van die van Franciscus Xaverius, was Favre een gelijkaardige strijd aangegaan. Over zijn speciale zending schreef hij zonder te pochen aan een gezelschap van wie hij aanmoediging, sturing of zelfs correctie verwachtte. Want de missie is geen individuele onderneming die aan een van hen toebehoorde, maar een collectieve verantwoordelijkheid waarvan ze zich bewust moeten zijn. Wie gezonden wordt is geen eigenaar van zijn zending. De opdracht tot zending ligt immers niet bij de groep, maar bij Christus. Daarom is het voor elke gezelschap van belang te luisteren naar de geest van Christus die in hem spreekt via menselijke bemiddeling. De briefwisseling van Favre laat goed zien hoe intens hij aandacht geeft aan het uitspreken, overwegen, met elkaar delen en ten slotte doen gedijen van spirituele verlangens.

²⁸ *Constituties*, nr 673-675.

²⁹ *Brief aan Ignatius van Loyola*, 1540, brief nr. 5.

³⁰ *Brief aan de gezellen die in Rome verblijven*, Kochi (Cochin), 1548, brief nr. 59.

³¹ *Brief van Pierre Favre aan Franciscus Xaverius*, Keulen, 1544.

Vandaag beschikken we over zeer efficiënte hulpmiddelen om contact te houden en te communiceren. Het grote gemak waarmee we ons in de lucht en over het land verplaatsen, en de beschikbaarheid van mobiele telefonie en internet maken intensieve contacten mogelijk. Toch vertaalt die beschikbaarheid van middelen zich niet automatisch in een spirituele intensifiëring van onze onderlinge banden, maar leidt ze soms tot het omgekeerde, tot de banalisering en zelfs commercialisering ervan. Nochtans zijn er in een geglobaliseerde wereld waarvan de geografische ruimte zo sterk gekrompen is, veel meer mogelijkheden dan vroeger om ideeën en goederen uit te wisselen, om bruggen van communicatie te bouwen tussen culturen en religies, om een planeet te scheppen die solidair is met de armsten. Laten we in navolging van Teilhard de Chardin in bewondering staan voor de nieuwe mogelijkheden van wie om ons heen werkt en ons oproept tot actief engagement. De uitdaging voor ons vandaag, zoals voor de eerste jezuïeten, bestaat erin dergelijke spirituele netwerken te scheppen die gebaseerd zijn op een gemeenschappelijke ervaring van bekering en roeping.

Thierry Meynard sj (China)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Franciscus Xaverius of de verkondiging van het geloof

Franciscus wordt geboren op 7 april 1506 in Javier, in Navarra, een oud koninkrijk in het zuidwesten van Frankrijk en het noorden van Spanje. Hij is de vijfde en laatste zoon van een fervent praktiserende katholieke familie. Door de invloedrijke positie van zijn vader en zijn broers is ze betrokken bij de oorlogen en conflicten die in de streek plaatsgrijpen. Als lid van de clerus van Pamplona, belangrijkste stad in Navarra waar Ignatius in 1521 ernstig verwond geraakt, vertrekt Franciscus op 19-jarige leeftijd naar Parijs om er studies aan te vatten.

Hij slaagt in zijn studies, onderwijst filosofie en bereidt zich voor op het eervolle ambt van kannunik in Pamplona. Daar wachten hem een veilig, comfortabel en eervol bestaan op een boogscheut van zijn geboortestad.

Toch zal zijn leven in de war worden gestuurd: eerst door de hechte vriendschap met Pierre Favre, met wie hij in Parijs een kamer deelt; maar vooral door de komst van Ignatius, door hun regelmatige gesprekken en hun gemeenschappelijk werk. Heel wat jaren later zal Xaverius zich deze regel uit het evangelie herinneren, die hij in 1533 hoort en die hem zich definitief achter Ignatius' project doet scharen: "Wat baat het een mens om heel de schepping te winnen, maar zich zelf schade toe te brengen?"³²

Van dat ogenblik af neem Franciscus plaats in de kiem van de toekomstige Sociëteit van Jezus: geloften van Montmartre in Parijs in 1534, Geestelijke Oefeningen, priesterwijding in Venetië in 1537, pastoraal werk in Bologna. Het leven is niet gemakkelijk in die stad, maar hij werkt met toewijding en vrijgevigheid, engageert zich in catechese en verkondiging, in het luisteren naar en dienen van de armen en zieken. Ook hij kent ziekte en armoede. Net als bij de andere gezellen verschaft deze missie hem een ervaring die hij niet in de boeken vond. Hij schat nu de echte behoeften van de mensen beter in.

Als hij met Ignatius in Rome is, na de beslissende jaren voor de Sociëteit, geeft een andere omstandigheid zijn leven een nieuwe wending. Na haar goedkeuring krijgt de Sociëteit steun van koning Dom João III van Portugal en van paus Paulus III om haar activiteit te verplaatsen naar de gebieden die de Portugezen hebben ontdekt in Oost-Indië. Omdat twee gezellen, Bobadilla en Rodriguez, niet kunnen inschepen, wijst Ignatius Franciscus aan. Hij vertrekt op 7 april 1541 uit Lissabon als nuntius van Paulus III en beseft dat hij Europa nooit meer terug zal zien.

Zeereizen waren toen een heikele onderneming: gebrek aan slaap, eten, water, onvoldoende kleren, kou, hitte, ziekten, buikkrampen, eindeloze stormen, klippen, branden, zeerovers... Toch zoekt Xaverius comfort noch voorrechten: hij verzorgt de zieken en neemt deel aan de dagelijkse taken zoals het schoonmaken van de toiletten van het schip.

Via een tussenstop in Mozambique in augustus komt hij op 6 mei 1542 aan in Goa, hoofdstad van Portugees-Indië. In ruim een jaar tijd heeft hij zowat 20 000 kilometer afgelegd vanuit Lissabon. Nog tot in 1544 verblijft hij in een plaats die "Visserskust" wordt genoemd. Hij leeft er met de inboorlingen en de Portugezen die zich daar hebben gevestigd.

Vanaf dat moment wijdt Xaverius zich aan de missie die hem is toevertrouwd: de verkondiging van het evangelie. Zijn doel is "de naam van Jezus Christus bekend te maken bij de volkeren die Hem niet kennen"³³. Hij wil dat de mensen "God hun Schepper kennen, en dat de Schepper geprezen wordt door de schepsels die Hij naar zijn beeld en gelijkenis heeft geschapen, en dat de grenspalen van de heilige Moederkerk, bruid van Christus, verder gezet worden."³⁴ De blijde boodschap dient zo vlug mogelijk meegedeeld te worden aan hen die haar niet kennen. Deze taak neemt hij elf jaar en acht maanden lang ter harte. Hij legt in ruim drieëneenhalf jaar tijd 80 000 kilometer af; hij wacht geduldig gedurende meer dan twee jaar op dezelfde plaats. De helft van zijn verblijf in Azië bestaat dus uit wachten en reizen; maar de andere helft uit het doorgeven van het evangelie. In 1545 zijn duizenden mensen door hem gedoopt.

---

³² Marcus 8, 36.

³³ 1 februari 1549.

³⁴ 22 juni 1549.

Naarmate het aantal christenen stijgt, groeit ook het aantal jezuiten: in 1552 zijn ze met zestig. De instellingen die nodig zijn voor het behoud en de ontwikkeling van het geloof - colleges, studentenhuizen, zorg- en onthaalcentra - worden geleid door leken met de juiste verantwoordelijkheidszin en middelen.

We weten dat alles door de geschriften die Franciscus Xaverius ons heeft nagelaten. Het gaat om een geheel van honderd zevenendertig documenten, opgesteld in het Portugees, Spaans en Latijn. De meeste ervan zijn brieven die geen bijzondere literaire waarde hebben, maar direct spreken over wat hij meemaakte. Ze vormen als het ware een dagboek omdat Xaverius - die vaak eenzaam was - er zijn hart in opent en praat over zijn observaties, zijn intenties, zijn twijfels, zijn bekeringen, zijn zwaktes, zijn vreugdes, zijn herinneringen en zijn successen. Hij praat over het goddelijke en het menselijke. Hij legt er een nagenoeg directe getuigenis in af van zijn ervaringen. In andere documenten geeft hij zijn medewerkers instructies en adviezen mee over de te volgen werkwijze. Hij stelt zelfs een beknopte catechismus op, een verklaring van het Credo en een boekje met gebeden en christelijke devoties.

Uit al die informatie komt het beeld naar voren van een opgewekte man, levenslustig, hartelijk in de omgang met intimi en kinderen, nederig, eerlijk, streng voor onrechtvaardigheid, veeleisend, een doorzetter, kordaat, vol goede verlangens en bewogen door een immens vertrouwen in God, die hem ertoe aanspoort talrijke gevaren het hoofd te bieden en risicovolle beslissingen te nemen. Dat springt er het meeste uit. Eén vraag blijft echter: waarom? Waarom waagt hij zich in 1547, na twee jaar doorgebracht te hebben aan de Visserskust, tot in de Molukken, een eilandengroep in Indonesië? Waarom besluit hij na een nieuw verblijf aan de Indische kust in 1549 naar Japan te trekken, waaruit hij rond eind 1551 terugkeert? En tot slot, waarom onderneemt hij een reis naar China, waar hij op een twaalfstal kilometer van het vasteland vast blijft zitten en nooit een voet aan wal kan zetten?

Franciscus heeft zich niet halsoverkop in deze nieuwe reizen gestort, hoewel hij ook in Indië had kunnen blijven, waar zijn apostolisch werk een groot succes kende. In feite had hij in beide gevallen, maar vooral wat Japan betrof, moeite om de zaken duidelijk in te zien. Hij bidt veel en onderscheidt volgens de methode die Ignatius hem leerde. Hij maakt diepe droefheid en vertroosting mee. Hij vraagt zich altijd af wat Gods wil is, die hij vast wil volgen. In de verwardheid van de situaties die hij meemaakt opent de vertroosting die God hem schenkt hem de weg om in te schepen, zelfs wanneer het weinig waarschijnlijk is dat hij zal kunnen overleven vanwege de afstanden en de gevaren: wervelstormen, wilde dieren, kannibalen, vreselijke gevangenschappen... Alleen de opdracht die hij gekregen heeft om Christus te verkondigen zet hem ertoe aan te vertrekken. Bovendien is hij aangetrokken door de verwachtingen die hij heeft van Japan en China. Volgens zijn informatie zou de bekering van de Groten in Japan en China een sneeuwbaaleffect hebben voor de bekering van de hele Aziatische regio. Maar, zoals we nu weten, is hij niet in zijn opzet geslaagd.

De verklaring voor zijn houding is dat dit alles voor hem echt de moeite waard was. Hij schrijft op 15 januari 1544 aan zijn gezellen: “zo groot zijn de vertroosting die God onze Heer aan hen communiceert die zich onder de heidenen begeven om hen te bekeren tot het geloof in Christus, dat, als er enige vreugde is in dit leven, het wel deze is.” Hij schrijft ook de studenten van de Sorbonne aan en raadt hen met klem aan: “O, als een student de vreugde die hij zoekt in de kennis van hetgeen hij leert, mocht zoeken in het laten aanvoelen door de naaste van hetgeen nodig is om God te kennen en te dienen, hoezeer zou hij zich méér getroost weten...!”

Franciscus moet meerdere uitdagingen het hoofd bieden. maar in werkelijkheid staat hij er niet alleen voor. Hij weet zich niet alleen vergezeld van zijn Heer maar voelt zich ook zeer verbonden met zijn jezuitengezellen. De banden met hen die zo veraf zijn, in Rome en in Portugal, zijn bijzonder hecht. Nochtans deed een brief tussen Rome en Japan (heen en terug) er minstens drie jaar en negen maanden over! In tien jaar tijd ontvangt Xaverius slechts vijf brieven uit Rome. De laatste brief die Ignatius hem schrijft dateert van juni 1553, enkele maanden voor de dood van Franciscus. En de laatste brief die Franciscus zelf richt aan zijn vriend en Generaal, op 29 januari 1552, begint zo: “In Malakka heb ik uw brief ontvangen, toen ik terugkwam uit Japan; God onze Heer weet hoeveel troost ik heb geput uit het nieuws over uw gezondheid en leven die mij zo dierbaar zijn. Onder al die woorden van troost in uw brief gingen me deze bijzonder ter harte: ‘Geheel de uwe, zonder u ooit te kunnen vergeten. Ignatius.’ Ik heb ze met tranen in de ogen gelezen, ik schrijf ze neer met tranen in de ogen, terugdenkend aan de verleden tijd,

aan de grote liefde die u altijd voor mij hebt gekoesterd en nog koestert, aan de onnoemelijke beproevingen en gevaren in Japan waarvan God onze Heer mij heeft bevrijd op voorspraak van uw gebed". Xaverius vormt deze gemeenschap "op afstand" ook met andere gezellen, levend en dood. Vaak sluit hij af met "uw nederige broeder en dienaar" of een soortgelijke uitdrukking. En hij bekennt op 10 mei 1546: "Om u nooit te vergeten, om mijn continue en speciale herinnering levendig te houden, voor mijn grootste vertroosting, weet, dierbare broeders, dat ik uw eigenhandig geschreven namen heb losgemaakt van de brieven die u mij gezonden heeft; samen met mijn geloften draag ik ze steeds op mij, omwille van de vertroosting die ik ervan ontvang". Tot aan zijn dood hingen ze inderdaad om zijn hals.

Franciscus beseft tijdens zijn reizen door Azië dat hij een pelgrim is. Het avontuur dat hij tijdens de laatste tien jaar beleeft is niet alleen het zijne: het is een avontuur dat hij deelt met God tijdens zijn gesprekken met Hem, met zijn broeders jezuiten, met oude en nieuwe christenen, met niet-gedoopten, met al die zo verschillende personen met wie hij zich één voelt, zonder bijzonder vaderland op aarde. Maar hij was niet alleen een genodigde. Hij leefde ook heel intens. Hij bracht de levenswijze die hij van Ignatius had geleerd in de praktijk. God stond hem toe om te volharden in zijn missie van geloofsverkondiging en tegelijkertijd volkomen te vertrouwen op Hem. Zijn laatste wens was in China te geraken. Na heel wat perikelen bereidde hij zich uiteindelijk voor om vanuit het eiland Sancian tot op het vasteland te komen. Maar na een ernstige longziekte die hem voortdurend hoge koorts gaf, sterft hij vroeg in de ochtend van 3 december 1552 waarbij hij de Drievuldigheid aanriep. Zijn leven was niet vergeefs: dankzij hem zouden anderen later tot in China geraken.

Zoals hij zelf verschillende keren stelde, was Franciscus Xaverius' vrees voor de gevaren op aarde of op zee minder groot dan zijn angst om niet trouw te kunnen blijven aan het diepste verlangen dat hem volledig vervulde: het geloof doorgeven.

Pascual Cebollada sj (Spanje)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Meewerken aan Christus' zending

In 1995 kwam de algemene congregatie van de Sociëteit van Jezus bijeen. Wekenlang gingen afgevaardigden van negentig jezuïetenprovincies aan de slag om naar voren te brengen hoe zij tegenwoordig hun zending opvatten. Drie aspecten vielen daarbij op: de bekommernis om steeds de geloofsverkondiging te koppelen aan het bevorderen van de rechtvaardigheid; de aandacht voor andere culturen en ten slotte het engagement in de interreligieuze dialoog. Dat is in een notendop de specifieke manier waarop wij jezuïeten deelnemen aan de missie van Christus.

De opsomming van die drie aandachtspunten klinkt misschien ietwat vreemd in onze moderne Europese oren: het voortbestaan van de katholieke Kerk lijkt immers af te hangen van haar bekwaamheid om het geloof te zeggen op een heldere manier, zonder omwegen of franje, in een cultuur waarin men zijn stem moet verheffen om een ongewone boodschap gehoor te laten vinden. Als we dat soort angst in ons laten spreken, ja, dan moeten we al onze krachten concentreren op de directe evangelisering, en al de rest loslaten.

Het zou best kunnen dat die optie stilaan onvermijdelijk wordt voor een Kerk zoals die van Frankrijk. Dat is in ieder geval wat de sociologie ons aanraadt: een groep die minoritair wordt moet de rangen sluiten en nieuwe middelen zoeken om zijn identiteit uit te zeggen en zijn boodschap over te brengen. Hij moet focussen op efficiëntie en krachtadigheid.

Alleen is het zo dat wij een andere keuze hebben gemaakt.

Tijdens die algemene congregatie van 1995 (die de richting bevestigt die in de drie vorige congregaties werd ingeslagen) hebben we beslist om, zoveel mogelijk, dienst aan het geloof en dienst aan de mensheid met elkaar te blijven verbinden. En dat niet alleen voor de mensen, maar ook op een veel grotere schaal. Als wij die keuze hebben gemaakt is dat niet omdat die in de mode zou zijn (ze is dat trouwens niet echt meer) en evenmin om te behagen. We doen het eenvoudigweg omdat wij daarin een manier erkennen om ons eigen charisma te beleven. Het is dus een kwestie van trouw en gehoorzaamheid aan de ontvangen roeping.

Ignatius heeft in zijn leven aan den lijve ondervonden dat geloof iets anders is dan een overtuiging of een emotie. Het geloof daalt neder in ons, tot in onze diepste, somberste en minst bezochte uithoeken, om er licht en signalen te verspreiden opdat wij onszelf, ten volle getransformeerd, leren ontdekken. Was het niet normaal dat toen de humanisten zich verwonderden en verbaasden over het potentieel en de complexiteit van de mens, de gelovigen van hun kant ook die nieuwe wereld ontdekten?

Telkens als hij iemand ontmoet, probeert Ignatius hem met aandrang uit te nodigen om een innerlijke reis te maken, en stelt hij voor hem te begeleiden op die soms beangstigende zoektocht. Het geloof komt zo op een andere manier uit de hoek dan een formule of een aantal praktijken: het is een hele weg, een manier om ons leven te verbinden met Christus, om zijn stijl de onze te laten bevrijden. Het leven van de Geest, als wij het in ons laten ontplooiën, raakt ons tot in onze reflexen, tot in onze spontane manier om relaties aan te knopen met anderen, om tegen de wereld aan te kijken, om overweg te kunnen met situaties. Uiteraard is het niet de bedoeling ons te programmeren als robots. Integendeel: elke gelovige wordt in zijn ontmoeting met God aangesproken bij zijn eigen naam, hij wordt telkens een beetje wijzer over wie hij is en welke de specificiteit is van zijn gave en zijn roeping.

Het geloof beschouwen als een in zichzelf gekeerd iets, afgezonderd van de rest van het bestaande, doet God geen eer aan, vroeger niet en vandaag evenmin: dat zou Hem beperken tot één enkele sector van het leven. Daarom hebben wij onze missie opnieuw uiteengezet aan de hand van de drie punten die ik in het begin aanhaalde. In vergelijking met de tijd van Ignatius zijn wij veel gevoeliger geworden voor het belang van de structuren die voor een stuk de menselijke ervaring conditioneren. En wij zijn niet meer in staat die spelregels, die sociale constructies, die culturele trekken te beschouwen als een eenvoudig, neutraal kader, als een decor voor het gelovige leven, dat op zich los zou staan van het evangelie. De oproep van Christus moet zich ook daar laten horen. Anders zouden we moeten wanhopen over deze aarde waar Christus zelf het Koninkrijk zag ontkiemen.

Dat alles kan sommige gezellen aansporen om een profaan beroep te kiezen: er zijn jezuïeten die kunstenaar zijn, opvoeder, astrofysicus of directeur van een uitzendkantoor; sommigen hebben zich verenigd om een rol te spelen in het Europese eenmakingsproces, anderen om na te denken over wat er gaande is in de samenleving, nog anderen om hulp te bieden aan vluchtelingen; sommigen werken jarenlang aan omvangrijke woordenboeken, anderen zetten zich dan weer in voor vierdewereldgezinnen, weer anderen leven in volksbuurten en doen aan buurtwerking of helpen werkzoekenden; een aantal jezuïeten woont tussen de moslims, zonder de kans te hebben om over Christus te praten. Wat voegt hun activiteit toe aan de Kerk? Niets meetbaars. Niet veel extra christenen in de doopregisters. Ze zullen zich waarschijnlijk nooit rekenschap geven van de resultaten van hun werk. We kunnen die dingen niet in cijfers uitdrukken. Maar als we in de Kerk geen acht zouden schenken aan de wereld in al zijn complexiteit, dan zouden we simpelweg ophouden christen te zijn.

En als we direct in dienst van de Kerk werken, dan is dat vaak voor langetermijnopdrachten, waarin we manieren zoeken om het geloof te zeggen en te beleven die de vaak provocerende vragen vanuit de huidige context niet uit de weg kunnen gaan: theologische reflectie, animatie van tijdschriften en opleidingscentra, spirituele begeleiding. Plaatsen die geduld vergen en waar we vaak moeten aanvaarden dat er geen onmiddellijke oplossingen voorhanden zijn.

Uiteraard mag dit alles er niet toe leiden dat wij onze interesse in de grote structuren verliezen en zo geen tijd meer maken voor de directe dienst aan het geloof, die de mensen bereikt zonder lange omwegen. Zulke redeneringen zouden een breuk inhouden met een traditie die heeft geleid tot de roepingen van een Sint-Franciscus Xaverius, een Sint-Jan Berchmans, een Pieter-Jan De Smet of Constant Lievens, om er maar een paar te noemen wier passie het was Christus bekend te maken. Maar als we op zo een manier betrokken zijn bij het evangelisatiewerk, dan worden wij er voortdurend aan herinnerd dat een geloof dat abstractie zou willen maken van de plaatsen waar het groeit, ons ver zou verwijderen van het evangelie.

Op die manier Christus navolgen en deelnemen aan zijn missie kan ons in een weinig comfortabele situatie brengen: een jezuïet kent rust noch duur voordat beide aspecten van zijn missie, dienst aan het geloof en dienst aan de mensheid, aan bod zijn gekomen. En beide aspecten zijn uiterst tijdrovend en veeleisend. Natuurlijk mag de dienst aan de mensheid niet opgevat worden als een eenvoudig middel om de mensen tot het geloof te brengen: dat zou het geloof al zijn onbaatzuchtigheid ontnemen en het verdacht maken. Anderzijds het is gerechtvaardigd dat elke gelovige ernaar verlangt aan ieder die hij op zijn weg ontmoet zijn schat te tonen die hem doet leven: zijn geloof. Dat weigeren zou willen zeggen dat de boodschap van Christus niet voor hen bedoeld zou zijn, dat zij uitgesloten zouden zijn. Dit alles nodigt uit om de dienst aan de mensheid onbaatzuchtig te verlenen, zonder bijgedachten of strategisch opzet, maar tegelijkertijd ook om klaar te staan om het geloof mee te delen.

Ieder beleeft dit engagement volgens zijn eigen temperament en charisma en legt eigen klemtonen naargelang van zijn missie. Maar nooit ofte nimmer mogen beide dimensies van onze missie gescheiden of weggelaten worden.

Het probleem komt nog sterker aan de orde als we kijken naar het werk dat in onze instellingen verricht wordt: hoe kunnen zij beide aspecten van onze missie eerbiedigen? In onze gesecculariseerde samenleving, waarin religieuze en andere kwesties strikt gescheiden worden, is het moeilijker om zich resoluut te engageren in, bijvoorbeeld, de dienst aan het geloof en de bevordering van rechtvaardigheid. Dat geldt evenzeer voor instellingen in de publieke sector (onderwijsinstellingen) als voor gebedsplaatsen. Heel wat mensen zullen zeggen: u haalt de dingen door elkaar, wat heeft het geloof daarmee te maken? Of net het omgekeerde: waarom moeten wij tijd en energie stoppen in zaken die geen verband houden met de christelijke leer? Dit is ongetwijfeld voor vele jezuïeten een bron van verdriet, van verscheurdheid. We zouden kunnen zeggen dat we hier raken aan iets als het kruis van onze Sociëteit. Want dat is nu net een taak waaraan we ons beslist niet zullen onttrekken.

Etienne Grieu sj (Frankrijk)

Mens zijn onder de mensen

“Als ik de mensenmassa’s zie in deze streken, dan komt vaak de gedachte in me op naar jullie faculteiten te gaan, en vooral naar de Universiteit van Parijs. Ik zou in de Sorbonne hen willen toeroepen die over meer wetenschap beschikken dan over zin om die te benutten, dat ze eens nadenken over de rekenschap die God onze Heer van hen zal vragen. Als ze eens nadachten over de talenten die God hun gegeven heeft, dan zouden ze in hun binnenste de goddelijke wil voelen en zouden ze de belangen van Jezus Christus nastreven in plaats van hun eigen verlangens, en zouden ze zeggen: Hier ben ik Heer, wat wilt Gij dat ik doe? Stuur mij waarheen Gij wilt”³⁵.

Het is goed om vandaag, in dit begin van de 21^e eeuw, even stil te staan bij die regels die Franciscus Xaverius in 1544 schreef aan zijn gezellen in Rome. Franciscus Xaverius van wie wij dit jaar zijn 500e geboortedag vieren.

God is aanwezig in ons midden, in onze samenleving waarin de relatie tussen God en de mensen overhoop is gehaald. Laten we proberen Hem te herkennen die op alle mensenwegen aan het werk is. Laten we Hem ook verwelkomen op onze levensweg, “die we maar één keer afleggen...” zoals Pierre Ceyrac, een jezuïet die sinds 1944 in India leeft, ons herinnert.

In onze wereld van vandaag is de mundialisering een dagelijks gegeven: culturen versmelten met elkaar maar leven nog vaker, jammer genoeg, naast elkaar. Steeds meer jongeren steken de grenzen over, op zoek naar een Eldorado waar ze zich kunnen vestigen, of op zoek naar een andere lezing van onze tijd... elders!

Laten we ondanks onze beperkingen, ondanks onze bijzondere en concrete omstandigheden, naar deze vraag luisteren die God aan Kaïn stelde, en die aan ieder van ons wordt gesteld: “Waar is uw broeder?”³⁶”. Laten we luisteren: niet in het abstracte, maar nu, daar waar ik leef en bid, daar waar ik bemin en bemind word.

Guillaume en Sibylle, Clémence, Paul zijn op weg gegaan, vaak ver van huis, om die wederzijdse ontdekking te doen die bestaat uit verwelkoming en her-kenning. Ze herlezen voor ons hun persoonlijke weg. Tegenwoordig bestaat hun dagelijkse leven uit die geboorte voor anderen, uit dat verlangen om de andere te verwelkomen maar ook, en misschien vooral, om zich te laten verwelkomen door de andere, het gezicht van de Geheel Andere, van Jezus. Laten we naar hen luisteren.

Guillaume en Sibylle

Als jonge twintigers hebben we elk apart in het buitenland de Kerk leren kennen op een manier die bepalend was voor het vervolg van onze weg.

Sybille: ik ben een jaar lang in een arme wijk in India gaan wonen met de vereniging Point-Cœur. Door naar het buitenland te vertrekken was ik vrijer om voluit en ongeremd de ervaring te beleven van ontmoeting en medelijden waar ik op zoek naar was. Gedurende dat jaar had ik tijd om elke dag de bijbel te lezen en de “bladzijden van het evangelie” van dag tot dag te beleven. Het boek van Job en het passieverhaal in de evangeliën kwamen voor mij tot “leven” in het lijden van de families die in onze wijk woonden. Ik weet dat ik niet de moed zou hebben gehad om zo’n ervaring op eigen kracht te beleven, en ik geloof dat God ons ondersteunt op paden die ons te boven gaan.

Toen ik terugkwam voelde ik de behoefte mij te engageren om deze eerste ervaring voort te zetten. Ik deed dat binnen de vereniging ATD Quart-Monde. Zij gaven mij de kans gaf een gezin te begeleiden in mijn buurt in Parijs.

---

³⁵ Brief van Franciscus Xaverius aan de studenten van de Sorbonne, (Franse tekst in *Correspondance 1535-1552, Lettres et Documents*, vertaling Hugues Didier, Collection Christus n° 64, Desclée de Brouwer - Bellarmin, 1987).

³⁶ Genesis 4,9.

Guillaume: Ook ik reisde in die periode naar India. Toeval? Ik nam deel aan een zomerkamp van Inde-Esipoir bij de “onaanraakbaren” (paria’s). Ik ontdekte er de cultuur en de schoonheid van India. In die weken leerde ik ook het onrecht van nabij kennen dat de zwaksten wordt aangedaan. Ik had er een aantal beklijvende ontmoetingen met mensen (jezuïeten, studenten, geëngageerde leken, enz.) die daarna de hele verdere weg met mij hebben afgelegd. Achteraf gezien is die ingrijpende ervaring van ontheemding/ontworteling er waarschijnlijk de oorzaak van geweest dat ik me bewust geworden ben van mijn persoonlijke verantwoordelijkheid (zowel voor de maatschappij als voor de Kerk).

Toen ik terug in Frankrijk was, zijn mijn ontmoetingen in India uitgemond in de deelname aan een spektakel dat opgezet werd met het Réseau Jeunesse Ignatien (Réseau), en met netwerken van studerende jezuïeten en/of jonge werknemers uit de hele wereld tijdens de Wereld Jongeren Dagen in Parijs in 1997. Dit was een andere multiculturele ervaring waarin ik leerde dat cultuurverschillen verrijkend kunnen zijn ondanks de moeilijkheden die ze meebrengen. Vanuit dat engagement “onder vrienden” heb ik vervolgens mijn verantwoordelijkheid opgenomen ter gelegenheid van de “Manresa” voettocht, die in het Baskenland en Navarra werd georganiseerd, Ignatius en Franciscus Xaverius achterna. Daarna kwamen de Wereld Jongeren Dagen in Rome en het coördineren van een team dat de voorbereiding verzorgde van “Horizon 2000”, het ignatiaanse initiatief vóór de WJD.

Van al deze ervaringen heb ik de zekerheid overgehouden dat wij dichterbij Christus komen door onze ontmoetingen met mensen. God spreekt met ons en roept ons in de verschillende omstandigheden en fases van ons leven (in gelukkige en moeilijke momenten). In de loop van die jaren heb ik de hulpmiddelen leren kennen die de ignatiaanse spiritualiteit biedt om mijn leven te herlezen. Zij helpen mij om “God te zoeken in alle dingen”, een weg die nooit af is.

Na ons huwelijk was het niet altijd gemakkelijk om carrière, gezinsleven en maatschappelijke of kerkelijke engagementen met elkaar te verzoenen. We hebben het geluk gehad die weg van ontmoeting met de armste gezinnen voort te kunnen zetten, gedurende een weekend per maand, dankzij ATD Quart-Monde in Londen, waar wij nu wonen. We hebben ook de retraites voor jongeren/jonge werknemers “Vie en Mer” leren kennen, die de Réseau op touw zet met als doel een keer per jaar de bemanning van een schip te begeleiden. Vanwege een grote gebeurtenis in ons gezin, de geboorte van een tweeling - we hadden al een dochtertje van drie - hebben we die projecten dit jaar echter moeten stopzetten, zodat we tijd konden vrijmaken voor een ander project waar we al een tijdje mee rondliepen. We willen enkele maanden ouderschapsverlof nemen en als gezin een tijdlang leven in gebed en gemeenschap. Daarom gaan we uit Londen weg om in Brussel te wonen in connectie met een jezuïetengemeenschap in de buurt van het Europese Parlement. We zijn geleidelijk aan tot die beslissing gekomen na een mini-retraite, gesprekken onder ons twee en informele begeleiding tijdens het afgelopen jaar”.

Clémence:

Een vreemdeling is je naaste. Je naaste is een vreemdeling.

“In de buurt van Nantes leid ik een actief en helder leven. Ik studeer geschiedenis aan de universiteit. Ik denk eraan een lerarenopleiding te volgen. Toch is er iets wat mij al maanden prikkelt. Ik heb al voetje voor voetje enkele stappen gezet... maar ben ik wel zeker dat ik ‘wil’ gaan waarheen ik ga? Weet ik genoeg over de wereld waarin ik woon om de zijwegen te vermijden? Neen.

Ik trek vijf weekjes door India, met de rugzak en drie vragen: wat kan ik leren van dit land, zijn mensen en zijn dieren? Wat kan ik bijbrengen en, ruimer gesteld, hoe kan ik mij nuttig maken op deze planeet? Waar is mijn plaats? Ik maak tijdens mijn reis kennis met de drukte van de stations, de smaak van thee, de kleuren van de tempels. Ik maak kennis met de Indische zomer, met de alomtegenwoordigheid van het goddelijke. En ik ontdek vooral dat je de verschillen niet kunt leren kennen aan de hand van vergelijkingstabellen. Je kunt ze alleen krijgen door een ontwapenende openheid. Als ik terug ben, vraagt men mij: “Heb je zin om terug te gaan?” Ik vraag me eerder af hoe ik met al die indrukken om moet gaan. Iets prikkelt mij opnieuw. India heeft mijn zekerheden weggeveegd. Het contact met een onvoorstelbaar verschillende leefwereld brengt me in de war. En ik stel mij de vraag: dragen mijn familie en vrienden in Frankrijk dat verschillend-zijn ook in zich en heb ik hen wel begrepen in hun eigenheid,

met hun mysterieuze beweegredenen? Met een geschiedenisboek in de ene hand, en mijn hoofd in de andere, wil ik die vraag uitspitten. Ik ga opnieuw vertrekken.

Dit keer naar Saint-Etienne. Met de Jeunes Volontaires Européens breng ik samen met vier Fransen, een Hongaarse en een Slovaak een jaar lang door rond het thema van vier werkwoorden: delen, ontmoeten, zich vormen en begeleid worden. Ik deel samen met zes andere vrijwilligers een eenvoudig leven midden in een probleemwijk met een overwegend moslimbevolking; ik ontmoet, door me dienstbaar op te stellen, mensen die in armoede leven; Ik vorm mij, op menselijk en spiritueel vlak; ik word begeleid, in een christelijk gebedsleven, zowel alleen als in gemeenschap. Ik stel mij vragen bij de sociale, fysieke, morele ellende. Dit keer zonder het vliegtuig te nemen, door gewoon de Loire enkele kilometers stroomopwaarts te volgen, wil ik naar de Andere proberen te luisteren, om beter in te zien hoe ik deel kan nemen aan het werk in onze wereld.

Ik ontdek dat mijn hulp niet van pas komt waar ik het verwacht: bijvoorbeeld in de ontmoetingsruimte voor daklozen of marginalen waar ik mijn diensten aanbied. Ik krijg er de raad enkele weken aanwezig te zijn zonder iets te doen, om te zien of de mensen er klaar zijn om mijn aanwezigheid te aanvaarden. Ommekeer. Ik besef dat ik er niet zeker van ben dat ik de mensen die ik ontmoet kan helpen, maar dat ik wél zeker ben dat ik zin heb om hen te ontmoeten. Pas na vijf maanden van schuchtere uitwisseling en observatie van alles wat zich in die ruimte afspeelt, stelt de verantwoordelijke voor dat ik een piano huur en af en toe een beetje Bach of Chopin speel. O, niet voor grote concerten onder luid applaus! Nee, gewoon als nieuwe manier om een uitlaatklep te bieden, voor sommigen van hun zachtheid, voor anderen van hun gekweldheid. Ik besef dat ik de ander niet help door mijn eigen aspiraties (maatschappelijk succes, autonomie) op hem te projecteren of door al zijn verlangens bij voorbaat te willen vervullen. Wat kan ik dan doen? Hem begeleiden, misschien.

Als ik 's avonds thuiskom wachten er nog meer ontdekkingen op mij. Wij zijn met zeven jonge, Europese, christelijke vrijwilligers, van ignatianaanse gezindheid. Maar we bidden niet op dezelfde manier, we lachen niet om dezelfde dingen, we hebben andere intellectuele referenties, soms tegengestelde behoeften aan uitwisseling, gesprek of stilte. Kortom: we zijn verschillend. Ieder had het al kunnen weten. Maar in die mate? Als ik gelukkige relaties met mijn naasten wil onderhouden, dan moet ik aanvaarden dat zij "vreemd" zijn voor mij en dat ook ik voor hen een "andere" ben.

Na deze reis door de menselijke geografie vertrek ik opnieuw met de zin om nieuwe mensen te ontmoeten, en ook om die ontmoetingen te vergemakkelijken. Dit is het geschikte moment om een opleiding te volgen. Ik kies ervoor "sociale therapie" te leren. Het gaat om individueel en groepswork, waarbij hulpmiddelen worden aangereikt die helpen om te gaan met sociale crisissituaties op een open en communicatieve manier."

Paul

Waarom bent u alleen en te voet naar Jeruzalem vertrokken?

Het was 1995, ik was afgestudeerd in de klassieke letteren en had net mijn legerdienst achter de rug. Ik was 23. Voordat ik in het beroepsleven stapte, wou ik eerst reizen, niet om de realiteit te ontvluchten maar juist om de schoonheid ervan en de menselijke rijkdom beter te leren kennen. Te voet vertrekken was voor mij een manier om de tijd te nemen voor ontmoetingen.

Dat soort reis op zich heeft toch niets specifiek christelijks?

De bestemming van mijn reis wel. Jeruzalem is niet niets. Christus is in die stad gestorven en vandaaruit heeft de blijde boodschap van zijn verrijzenis zich verspreid over de aarde. Jezus is geboren in Betlehem. Hij heeft zijn jeugd doorgebracht in Galilea, in Nazaret. Hij heeft over de heuvels van Judea gewandeld. Te voet vertrekken naar het Heilige Land was voor mij een manier om zijn voetspoor te volgen, om als volwassene God tegemoet te gaan.

Het is dus de bestemming die van een eenvoudige voettocht een bedevaart maakt?

Ja, natuurlijk, maar ik moet eraan toevoegen dat naarmate mijn tocht vorderde, de reis zelf belangrijker leek dan de bestemming. Als ik bijvoorbeeld in Bulgarije mijn tocht wegens ziekte had moeten onderbreken, dan was ik ongetwijfeld ontgoocheld geweest dat ik Jeruzalem niet had kunnen bereiken,

maar die ontgoocheling zou minder groot geweest zijn dan als ik de rijkdom van de ontmoeting niet meer had kunnen beleven. Mijn reis was een dagelijks zoeken van Jeruzalem, ik bedoel daarmee het teken van de verrijzenis van Christus. Ik heb dat teken elke dag mogen ontwaren in de blik van de mensen die ik tegenkwam. Wat een mooi geschenk was het om elke avond aan te komen in een of ander dorp en uitgenodigd, opgenomen te worden in een familie.

Zulke ontmoetingen hebben mij geleerd open te staan voor de cultuur van de andere. Dat mag niet verloren gaan. Een ontmoeting, hoe kortstondig ook, heeft altijd een vervolg. Zo'n vluchtig moment wordt in je geheugen geprent en ontsnapt aan de vergetelheid. Ik kreeg te drinken als ik dorst had, te eten als ik honger had. In het oosten, zowel in orthodoxe als islamitische landen, is gastvrijheid tegenover een buitenlandse pelgrim een heilige plicht.

Wat heeft die pelgrimstocht u bijgebracht?

Niet bang te zijn voor de toekomst. Mijn leven is een avontuur dat geworteld is in een sterk vertrouwen in God. Ik heb mijn zwaktes en tekortkomingen leren kennen. Ik heb mijn fysieke en morele gebreken ontdekt. Ik heb heel wat tegenslagen gehad en soms had ik veel zin om ermee te kappen. Maar de vertroosting die mij te beurt viel was telkens veel sterker. Ik ken de wereld en haar schoonheid nu. Dat moet je verdienen en toch wordt alles je gegeven. Ik weet nu dat ondanks alle ellende in de wereld, die ik kan noch wil negeren, er altijd hoop is. Mijn zoektocht naar God gaat verder, met meer geloof nog: ik ben getrouwd, heb twee kinderen en voel mij gedreven door een sterke creativiteit in mijn werk.

Kunt u afsluiten met een sprekend beeld?

In Turkije hield ik de hand vast van een man die naast zijn omgekeantelde vrachtwagen neerlag. We hebben samen op hulp gewacht. Ik werd zo een gezelschap van die man: als christen en moslim deelden we dezelfde hoop en dezelfde vreugde.

Laten we net als **Guillaume en Sybille, Clémence en Paul** de ambitie hebben niet langer alleen maar toe te kijken, maar ook daadwerkelijk te handelen. Laten we samen bouwen aan een verenigde wereld door het verlangen te koesteren en door te geven van een grotere broederlijkheid die zich openstelt voor alle culturen.

Paus Benedictus XVI zei in augustus 2005 tijdens de WJD in Duitsland:

“Alleen de intieme explosie van het goede die het kwade overwint, kan de keten van transformaties in gang zetten die, beetje bij beetje, de wereld zal veranderen. [...] Als wij in verbondenheid met Christus denken en leven, dan zullen onze ogen opengaan. Dan zullen wij ons er niet langer mee tevreden stellen ons leventje te leiden, alleen bezorgd om onszelf, maar dan zullen we zien waar en hoe wij nodig zijn. Door zo te leven en te handelen zullen we gauw zien dat het veel mooier is nuttig en beschikbaar te zijn voor de anderen dan ons alleen te bekommeren om de kansen die ons worden aangeboden.”³⁷

Laten we de kracht van de verrijzenis en van de vergiffenis proeven en laten proeven.

En laten we niet vergeten: in het voetspoor van Ignatius, Franciscus Xaverius, Pierre Favre en zovele anderen maakt InYgo, het internationaal ignatiaans jeugdnetwerk, deel uit van een levende en gedeelde geschiedenis. Aan ons om die geschiedenis voort te zetten, *hic et nunc*, “hier en nu”, ter meerdere glorie Gods, ten dienste van het grootste getal.

“Ik ontdek dat Uw wil geen einde kent in mij.
Als oude woorden uitsterven op de tong,
Vloeien nieuwe melodieën voort uit het hart;
En waar de oude sporen verloren gaan,
Wordt een nieuw land ontdekt met zijn wonderen”.³⁸

Odile de Sinety, voorzitter van InYgo (Frankrijk)

[Terug naar inhoudstafel](#)

³⁷ Homilie Marienfeld, zondag 21 augustus 2005.

³⁸ *L'Offrande lyrique*, Rabindranath Tagore, Gallimard, Parijs, 1999.

Het uur van de waarheid: als het leven doorgaat tot op het eind

“Vraag God dat Hij mij de genade geeft de weg te banen voor anderen”. Dat was de grootste hartenwens van Franciscus Xaverius, die omkwam voor de kust van China, in de Kantonese zee, op 3 december 1552. ‘De weg banen voor anderen’ opdat vele anderen zich ten volle zouden kunnen engageren op de weg van Christus. Dat grote verlangen werd gedeeld door de twee gezellen Ignatius van Loyola en Pierre Favre. Ignatius bracht zijn laatste levensjaren door in Rome, in de buurt van de S.Maria della Strada, “O.L.V. van de Weg”, vanwaar hij de Sociëteit van Jezus uitbouwde en contact hield met zijn broeders, die hij bleef aanmoedigen, troosten en steunen in hun missie. Ook Pierre Favre, de eerste priester van de Sociëteit van Jezus, was een onvermoeibare pelgrim, bereid om door Europa te trekken om te spreken over Christus en het ware geloof, tot hij in 1546 van uitputting omkwam onderweg van Spanje naar Rome om er op verzoek van Ignatius het Concilie van Trente bij te wonen.

Elk van beiden ging tot op het einde door met de ontmoeting van de andere, en aanvaardde de risico's daarvan. Gehoorzaam en nederig aarzelden ze niet om zich volledig te geven voor hun zending, zonder acht te slaan op schijnbare successen of mislukkingen, in de zekerheid dat God het laatste woord toekomt.

De betekenis van hun handelen en de uitstraling van hun persoonlijkheid zijn immens: Ignatius heeft geleerd “God in alle dingen” te zien en heeft de Kerk getoond hoe hoognodig het was om Christus te kennen om Hem zo beter te beminnen en te volgen. Franciscus Xaverius, de vurige apostel, ging van ontdekking tot ontdekking tot in de verste uithoeken van Azië, om te spreken over Jezus Christus en werd zo binnen de Kerk de patroonheilige van de missies.

“Het [koninkrijk van God] is als een mosterdzaadje dat in de aarde gezaaid wordt. Het is het kleinste van alle zaden op aarde, maar als het gezaaid is, komt het op en wordt het groter dan alle andere struiken en het krijgt grote takken, zodat de vogels van de hemel in zijn schaduw kunnen nestelen.³⁹” Als we nadenken over dit woord uit het evangelie vergeten we niet dat het heel wat tijd en geduld vergt voordat het mosterdzaadje een grote boom wordt en vruchten kan dragen. “Waarachtig, ik verzeker jullie: als een graankorrel niet in de akkergrond sterft, blijft hij onvruchtbaar, maar hij moet sterven, alleen dan brengt hij rijke vruchten voort⁴⁰”. Deze paradox is aanwezig in de kern van het leven van Ignatius, Franciscus Xaverius en Pierre Favre. Het is een paradox die klaarheid brengt in onze eigen levensfasen!

Franciscus Xaverius beleefde de ontmoeting met de andere tot op het einde. In een van zijn brieven geeft hij dit waardevolle advies: “Uw voornaamste studie? Lezen in de levende boeken: zij leren zaken die u niet in de heilige boeken zult vinden... Om veel vruchten te dragen, moet u met de mensen spreken en hen ertoe aanzetten zich te openen voor u.” Onderweg naar India, op het schip of op de aanlegplaatsen, zette hij zich met hart en ziel in voor de zieken, immer toegankelijk en beschikbaar. Franciscus kende de prijs van de echte ontmoetingen omdat hij als student de veeleisende Ignace had ontmoet. Die doorzag hem en voelde Xaverius' dorst. Ignatius had zijn vriend Christus zelf getoond, en die ontmoeting had hem helemaal door elkaar geschud. Wie van ons bewaart niet in het diepste van zijn geheugen de herinnering aan een beslissende ontmoeting die een spoor naliet of het leven een andere wending gaf?

Er gaapt vaak een grote kloof tussen de droom van de apostel en de realiteit van elke dag. Franciscus, die niet met de Japanners kon communiceren omdat hij hun taal niet machtig was, zei zelf: “Ik ben als een standbeeld te midden van de Japanners.” Er is tijd nodig om mensen die zo ver van je geboorteland wonen te begrijpen en aan te voelen. Maar Franciscus heeft geduld. Hij klampt zich vast aan het leven van alledag, met realisme. Hele dagen stopt hij energie in het leren kennen van de Japanse gewoonten: theeritus, stokjes om te eten, groeten, op de hielen neerzitten, en dies meer. Hoewel het aantal bekeringen in het begin kleiner is dan het aantal conversaties, kondigt Franciscus onvermoeid en vol vertrouwen aan dat Christus er voor iedereen is. 450 jaar na zijn aankomst op de Japanse kusten vierden honderden Japanse en Koreaanse jongeren dit evenement op 15 augustus 1999 in Kagoshima. Al die jongeren kwamen bijeen rond het thema: “May Xavier's dream come true” (Moge Xaverius' project werkelijkheid worden). Die jongeren komen uit volkeren die elkaar in de 20ste eeuw hebben bevochten. Zien hoe ze

---

³⁹ Marcus, 4, 31-32.

⁴⁰ Johannes, 12, 24.

elkaar ontmoeten in broederlijke en verrijkende uitwisselingen, geeft werkelijk hoop! Ze hebben mogen ervaren, in het voetspoor van Franciscus Xaverius, dat ieders gezicht wordt getekend door het project waarvoor hij opkomt. In dat opzicht mogen we zeker zijn: op 15 augustus 1999 is Xaverius' droom uitgekomen in Kagoshima.

Ja, Ignatius, Franciscus en Pierre hebben hun medemensen ontmoet, maar niet haastig, aan de kant van een weg, zonder te stoppen. Ze hebben de tijd genomen om hun leven te delen, om zich te laten storen, om zich helemaal door elkaar te laten schudden, om onvoorziene omwegen te maken, en dat altijd met een open en toegankelijk hart. Dit heeft vrucht gedragen.

De drie vrienden zijn tot het eind gegaan in de nederigheid. Ze waren beschikbaar voor Gods handelen, door altijd dienstbaar te zijn voor de allerarmsten. Ze volgden Christus, de Vriend die zelf langs deze weg was gegaan. Pierre Favre vergeleek zich, niet zonder humor, met de "bezem van Christus die het huis schoonveegt". Kinderen zijn de grootste bondgenoten van Pierre Favre en Franciscus Xaverius. Maar beide vrienden benutten ook de gunstige invloed en vriendschap van de "groten" der aarde, die gezag hebben op politiek, economisch en commercieel gebied. Zowel bij de allergrootsten als bij de allerkleinsten is hun nederigheid een voordeel en legt zij getuigenis af. Xaverius geeft dit wijze advies aan zijn gezellen in Goa, wanneer hij hun verzoekt zich klaar te houden voor de afreis naar Japan: "Herinner u voortdurend dat God de nederigheid waarmee men zich aan Hem aanbiedt, ter wille van zijn liefde en glorie, hoger acht dan de diensten die men Hem betoont, hoe talrijk die ook zijn". Nederigheid, openheid van hart en absoluut vertrouwen in God om, als het nodig is, alle projecten te veranderen waaraan ze zo lang hadden gewerkt. Dat is het geheim van het leven van de drie vrienden.

Hoe vaak hebben ze niet een andere richting moeten inslaan, nieuwe oevers moeten bewandelen, alles moeten herbeginnen? Om niet ten onder te gaan aan ontmoediging lijkt een flinke dosis humor onontbeerlijk, en ook de wil om zichzelf niet te veel au serieux te nemen. Wat is het belangrijkste? Een goed uitgewerkt persoonlijk project uitvoeren of zich tot op het eind laten meeslepen door de Liefde en zo de wil van God verwezenlijken? Ignatius, Franciscus en Pierre kennen hun beperkingen en lijden onder de obstakels die ze zo vaak moeten overwinnen, maar dat geeft hun een bijkomende reden om al hun vertrouwen in God te stellen. Zo worden ze steeds vrijer en kennen ze de echte vreugde: die van zich gezonden te weten en van de Heilige Geest vrij in zich te laten inwerken.

Hun missie heeft hen verspreid: Ignatius werkt in Rome, Pierre Favre reist overal naartoe in Europa en Franciscus Xaverius zit in het verre Azië. Maar de afstanden doen hen niet vergeten dat ieder van hen echt nood heeft aan de andere. Franciscus Xaverius en Pierre Favre schrijven elkaar vaak, brengen verslag uit van hun missies aan Ignatius, maar heel wat brieven gaan verloren, komen nooit aan bij de geadresseerde. Op die ogenblikken rest hun alleen te putten uit de bron, tot op het eind, die onuitputtelijke bron van het gebed. Het gebed doet hun vriendschap voortduren over de afstanden heen en fundeert hun handeling. In de laatste brief die hij aan Franciscus schrijft, een brief die zes maanden voor diens dood aankomt, besluit Ignatius: "Geheel de uwe, zonder u ooit te kunnen vergeten". Alle netwerken worden aangesproken: ze vragen hulp aan ieder die van dichtbij of van veraf kan helpen. Hun broeders van de Sociëteit van Jezus aan de andere kant van de wereld worden gesolliciteerd. Ze geloven diep in de gemeenschap van de heiligen en nemen het woord van hun Heer en Meester letterlijk als hij zegt: "Al wat gij de Vader in mijn naam vraagt, dat zal Hij u geven". Dat is hun hoop! Gelet op de hoogdringendheid van hun missie, brengen Ignatius, Franciscus en Pierre vooral 's nachts lange uren door in stilte en gebed. Ze leven hun dagen in gezelschap van Christus, Maria en de heiligen. Ze geloven bovenal dat hun leven van apostel van het evangelie slechts vrucht zal dragen als het doordrenkt is van het gebed en het leven met Christus.

Je zou bijna hoogtevrees krijgen als je het leven van die drie "vrienden in de Heer", zoals we net deden, van nabij bekijkt. Wat een moed, wat een durf legden zij aan de dag in zulke woelige tijden! Maar we vergissen ons niet: als de Kerk gemeend heeft dat zij grote heiligen waren voor onze tijd, als hun leven zovele vruchten heeft gedragen, als zij lichtbakens zijn voor ons, vandaag, dan is dat niet omdat ze belust waren op gevaren, risico's of macht, maar integendeel omdat ze meevoelden met de anderen, nederig waren en een absoluut vertrouwen hadden in God die hun leven had veranderd. Het ging er hen om vooruit te gaan en hoop te koesteren. Ze gingen tot op het eind van hun zelfopoffering, tot op het eind van

de liefde. Mogen wij ook, zoals Abraham, Sint-Paulus, Sint-Ignatius, Sint-Franciscus Xaverius en de zalige Pierre Favre ons laten leiden door de Heilige Geest. Het beloofde zal later komen en de vruchten zullen talrijk zijn!

Caroline Nicolle, Apostolische gemeenschap Sint Franciscus Xaverius (Frankrijk)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Laten we naar de kern van het geloof gaan!

Naar de kern gaan van het geloof betekent naar de kern gaan van God en zijn liefdesmysterie dat Jezus ons heeft onthuld, en dus naar de kern gaan van het mysterie van de eucharistie, die de aanwezigheid van Christus hernieuwt onder ons, christenen van de 21ste eeuw. Naar de kern gaan van het geloof betekent naar de kern gaan van elke mens, van zijn verlangens, zijn angsten, zijn zorgen, zijn zwaktes, zijn vreugde, zijn pijn, zijn geven en nemen van liefde.

De eucharistie, brood dat gebroken wordt en bloed dat vergoten wordt, is de bron en het hoogtepunt van ons geloof, de bron en het hoogtepunt van elk christelijk leven, als persoon en gemeenschap. De Kerk zegt ons dat er geen christelijke gemeenschap is zonder eucharistie. Er is een route, een weg, die vertrekt van de eucharistie en eindigt bij de eucharistie, die gevierd wordt door de gemeenschap en die wij uiteindelijk allen samen zullen vieren in het huis van God.

Het verhaal van Ignatius gaat over de levensweg van een man die om zijn spirituele weg te beginnen “elke dag naar de mis ging”. Tijdens de eucharistie legden Ignatius en zijn gezellen hun geloften af in de Parijse kapel van Montmartre. En het was eveneens in de misviering dat Ignatius een bevestiging zocht van de eerder genomen beleidsbeslissingen voor de jonge Sociëteit.

De aanschouwing van Christus, aanwezig in de eucharistie, houdt in dat we binnentreden in het mysterie van een God die zich klein maakt om zich te openbaren in zijn grootsheid en zijn macht. Een God die zich klein maakt opdat elke mens vrij van angst Hem zou mogen verwelkomen in het leven van alledag. Jezus laat zich in onze handen nemen: onze zwakke handen, onze handen die moeite hebben met geven en nemen... en toch is Jezus niet bang zich aan ons te geven. Hij heeft vertrouwen in ons! Het is alsof wij onszelf volledig in iemands handen leggen... dat maakt ons bang. Dat spreekt voor zich. Maar Jezus is niet bang. Hij is niet bang van de mens, van de mensen, want hij heeft hetzelfde vlees, hetzelfde lichaam aangenomen.

En het is dus door die ‘nederige’ aanwezigheid van Christus dat ook ik tijdens mijn jeugd de mogelijkheid, anders gezegd de genade, heb gekregen het beeld van een almachtige God om te zetten in dat van een God die almachtig is *in de liefde*. Het hielp me over te gaan van een “beeld” van God naar een “relatie” met God en vriend te worden van Jezus: “Ik noem jullie geen dienstknechten meer maar vrienden⁴¹”.

De wijzen hebben eenzelfde weg afgelegd, aldus Paus Benedictus XVI in augustus 2005 tijdens de Wereld Jongeren Dagen in Keulen: “De nieuwe Koning, voor wie de wijzen neerknielden, was heel anders dan ze verwacht hadden. Zo moesten ze leren dat God anders is dan wij Hem ons gewoonlijk voorstellen. Hier begon hun innerlijke reis. Die begon op het ogenblik dat ze voor het kind knielden en hem herkenden als de beloofde Koning. Maar de vreugde die ze met hun gebaren betoonden moest verinnerlijkt worden. Ze moesten hun ideeën over macht, over God en over de mens bijstellen en zo moesten ze ook zichzelf veranderen. Nu stelden ze het vast: de macht van God is anders dan de macht van de machtigen der aarde. Gods handelwijze is anders dan wij ons voorstellen en dan wij hem zouden willen opdringen ook. In deze wereld gaat God de concurrentie met de aardse vormen van macht niet aan. Hij moet geen slagordes opstellen tegen andere slagordes. God heeft Jezus in de hof van Olijven geen twaalf legioenen gestuurd om Hem te helpen. Tegenover de protserige, oogverblindende macht van deze wereld stelt hij de weerloosheid van de liefde die, op het Kruis, en in de loop van de geschiedenis, tenondergaat en toch de nieuwe realiteit uitmaakt die zich verzet tegen onrecht en het Rijk Gods instelt. God is anders – dat is wat ze nu erkennen. En dat betekent dat zij voortaan zelf anders moeten worden, ze moeten de stijl van God leren⁴²”.

Ignatius kwam vier eeuwen geleden tot dezelfde ontdekking. Hij wou de tijdelijke koning dienen maar ontmoette de Eeuwige Koning en bood Hem zijn leven aan: “Eeuwige Heer van alle dingen, ik wil mezelf geheel wegschenken, met Uw gunst en Uw hulp, in aanwezigheid van Uw oneindige goedheid en in aanwezigheid van Uw roemrijke Moeder en met alle heiligen van het hemelse hof. Ik wens en verlang, en

⁴¹ naar Johannes 15, 15.

⁴² Toespraak van Paus Benedictus XVI tijdens de wake in Marienfeld, zaterdag 20 augustus 2005.

dat is mijn vrije wil, mits dit tot Uw grootste dienst en Uw grootste lof strekt, U na te volgen door elke hoon, schande en armoede te ondergaan, zowel daadwerkelijk als spiritueel, indien Uwe Majesteit mij wil kiezen en mij in dit leven en in deze staat wil ontvangen.⁴³”

Ignatius en zijn eerste gezellen zijn in relatie getreden met Christus, met het leven van Christus en doorheen de *Geestelijke Oefeningen* zijn ze vrienden van Christus en van elkaar geworden.

Toen ik na mijn studies aankwam in Palermo, leerde ik een groepje jongeren kennen die zin hadden om Jezus concreet in hun leven te volgen. Eerst hebben we samen de eucharistie gevierd, en door het brood te breken en te delen hebben we begrepen dat we aan de slag moesten om te delen wat we gekregen hadden.

De arme en nederige Christus heeft ons ertoe aangezet Hem te herkennen midden de armen en nederigen. Hem te herkennen daar waar het leven als brood gebroken wordt, waar het gedeeld wordt als de beker wijn.

Het gaat dus niet om een verhaal van lang geleden dat ver van ons bed gebeurt. Het gaat om een aanwezigheid. In de eucharistie staat Jezus voor ons en in ons midden. Zoals toen hult hij zich mysterieus in een heilige stilte en zoals toen onthult hij precies het ware gelaat van God. Hij is voor ons de graankorrel geworden die op de aarde is gevallen, die sterft en vrucht draagt tot het einde van de wereld. Hij is aanwezig, zoals toen, in Betlehem. Hij nodigt ons uit om op weg te gaan.

Later zag ik een tiental jonge studenten op reis gaan met “vijf broden en twee vissen⁴⁴”, kansarme kinderen uit het centrum van Palermo opzoeken, naar Roemenië vertrekken als teken van solidariteit met hen die decennialang de vrijheid niet hadden gekend om eucharistie te vieren (niet te geloven dat de politieke machthebbers bang kunnen zijn van gebroken brood en gedeelde wijn!); ik zag ze hun levensstijl veranderen door de Meester te volgen, op eenvoudige en vreugdevolle wijze; getuigenis afleggen tegenover andere jongeren over de vreugde van als christenen te leven.

En ik zag hen terugkomen in onze gemeenschappelijke viering met “twaalf korven met de brokken van de vijf broden”. De viering werd steeds levendiger want doordat we de aanwezigheid van Christus’ Lichaam onder ons vierden, leerden we de vreugde kennen te zien hoe we zelf dat Lichaam van Christus worden in de geschiedenis van vandaag. Een zwak lichaam, dat wel, een verwond lichaam, een onvolledig lichaam, maar een levend, blij, reëel lichaam. Zoals Benedictus XVI in Keulen zegt: “Het Lichaam en het Bloed van Christus zijn ons gegeven opdat wij zelf op onze beurt getransformeerd zouden worden. Wijzelf moeten Lichaam van Christus worden, zijn bloed delen. Allen eten we van hetzelfde brood, maar dat betekent dat wij onder ons één worden.⁴⁵”

De vreugde die wij beleven niet voor ons houden en er daarom verkondigers van worden... maar is het wel mogelijk in onze wereld te getuigen van Christus? Lopen wij niet het gevaar opzij te worden geschoven door de anderen? Ik ben er mij, vanuit mijn ervaring, bewust van geworden dat heel wat mensen op zoek zijn naar zingeving. Wat moeten we doen met ons leven? Hoe kunnen wij ons realiseren in onze studie of in het beroepsleven als de wet van de jungle de enige wet lijkt?

Er waren moeilijke momenten, en die zijn er nog. De weg kan duister worden en het woord moeilijk te verstaan. Zoals aan zijn leerlingen vroeger, stelt Jezus ons dan deze vraag: “Wilt ook gij weggaan?”⁴⁶ Zoals te Kana in Galilea⁴⁷ hoor ik als iemand roept “er is geen wijn meer”, moeder Maria antwoorden: “Wat hij ook zegt, doe het”. De wil van God doen, dat wil zeggen het gebod van de liefde in praktijk brengen.

Enzo Greco sj (Italië)

[Terug naar inhoudstafel](#)

---

⁴³ *Geestelijke Oefeningen*, nr 98.

⁴⁴ Marcus, 6, 30-44.

⁴⁵ *Homilie Marienfeld*, zondag 21 augustus 2005.

⁴⁶ Johannes 6, 67.

⁴⁷ Johannes 2, 1-12.

Dagboek van een leven aan het einde van de wereld

Ik heb net drie jaar in Tsjaad gewoond.

In Mongo wonen, een stadje in het centrum van het land, en verantwoordelijkheid dragen voor drie dispensaria werd voor mij een diepe en rijke ervaring. In dit dagboek van mijn reis naar ‘het einde van de wereld’ wil ik hierover wel een en ander kwijt.

Het evangelie her-ontdekken.

N’Djamea, een oktoberdag in 2002 rond 17.30 uur.

In het noorden van het land bekampen rebellen en regeringstroepen elkaar. Zodra de avond valt, zijn de straten in N’Djamena leeg en verlaten, en dat al sedert een maand. Het leger heeft soldaten nodig. Korte tijd geleden zijn ze jongeren komen optrommelen in verzamelplaatsen. De recruten worden eerst onder dwang naar militaire steunkampen gestuurd, en dan naar het noorden van het land om er te vechten tegen de rebellen. Niemand komt ’s avonds nog buiten, de bars zijn gesloten, de jongeren zijn bang, hun families ook. En wij samen met hen. Soms, tegen het einde van de namiddag, als ik dag zeg tegen de ene of de andere, vraag ik me verschrikt af of ik hen morgen nog zal terugzien...

Direct na mijn aankomst in Tsjaad heb ik onmiddellijk aanwijzingen gezien dat het land door de landen uit het noorden wordt uitgebuit. En nu komen daarbovenop de interne breuklijnen op zo’n harde en gewelddadige manier bloot te liggen. Pijnlijk. Al dat opgekropte kwaad binnenin en buitenuit is simpelweg ... te veel voor mij.

Ik ben kwaad op al die “vijanden” ... tegen wie ik niets kan doen.

Maar als ik kijk naar een prachtige zonsondergang over de rivier, dan denk ik plotseling aan de woorden van Jezus, die me raken door hun waarheid: “Jullie hebben gehoord dat er gezegd is: U zult uw naaste liefhebben en uw vijand haten. Maar ik zeg jullie: heb je vijanden lief en bid voor wie je vervolgen, dan zullen jullie kinderen worden van je Vader in de hemel, want die laat zijn zon opgaan over slechten en goeden, en Hij laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.”⁴⁸

Eens te meer ben ik er zeker van dat Gij, God onze Vader, morgen de zon zult laten opgaan over ons, als teken van het leven dat Gij onophoudelijk aanbiedt aan ons allen, uw zonen en uw dochters.

De vrede komt over mij. Dank u Heer! Gij hebt mijn ogen geopend voor het geweld rondom mij... en in mij ook, want ik ben er niet vrij van! En Gij opent mijn ogen voor Uw aanwezigheid en voor een Liefde die sterker is dan het kwaad. Die liefde ontdek ik in U, geduldige God, en in de mensen die ik dag in dag uit zie leven, ondanks alles, zich verzettend tegen het kwaad. De weg is duidelijker nu. Gij zijt nog altijd met ons, trouwe God, barmhartige God.

Menswording

Een stadje in Guera, 2003.

Ik bevind me sedert enkele maanden in de streek van Guera, en wat ik om mij heen zie gebeuren, doet me vaak denken aan de scènes en parabels van het evangelie. De mensen zaaien en hopen dat de grond “goed” zal worden; ze wieden het opgeschoten gras om de gierst te laten groeien. Door de hitte ontdekken we opnieuw hoe afhankelijk we zijn van water om te overleven en eten te krijgen. De vrouwen gaan ’s ochtends vroeg water halen; de dagloners wachten tot iemand hen roept; de herders trekken voorbij met hun kudde; de vrouwen op de markt scheppen glimlachend al te grote hoeveelheden op; de timmerman

---

⁴⁸ Matteüs 5, 43-45.

gaat aan de slag met zijn zoon aan zijn zij, ... dan denk ik aan de *Menswording*. Dat is voor mij een dagelijkse meditatie!

Op die ogenblikken word ik mij bewust dat God mens is geworden, dat hij onder ons woonde op deze aarde, ons leven deelde... Om een gezicht te geven aan de liefde, om ons te helpen begrijpen wie Hij is die liefde is in een welbepaalde context... en opdat de liefde nog altijd een gezicht heeft.

☞

“Zalig... de armen!”

Mongo, 2005.

Een onverwachte ontmoeting, enkele ogenblikken lang. Een glimlach op het gelaat toont vreugde, eenvoudig en ongedwongen. Die vreugde vergezelt me naar huis. De zorgen van het werk vervagen.

Dit overkomt me vaak: een vreugde die mij geschonken wordt door een warm onthaal, door een ontmoeting. De dagelijkse problemen maken dan plaats voor de sterke, ongedwongen, vitale blijdschap van menselijke relaties. Naar economische maatstaven gemeten zijn dit land en deze regio “arm”... en dat is ook zo. Maar kan ik hier ook niets waardevols ontdekken? De “behoefte” aan een heel aantal materiële zaken relativeren en meer ruimte geven aan de vreugde van die relaties.

Ja, als de vreugde van Uw kinderen zich laat zien in hun gezang, in hun glimlach, dan zijt Gij waarlijk aanwezig, Heer van het Leven! Gij woont in hen! Gij zijt het die hen gelukkig maakt!

☞

Eenheid en verscheidenheid

Ons huis staat in de buurt van twee moskeeën. Als het grote vrijdaggebed aanvangt, dan voel ik de Transcendentie van God die op mij overgedragen wordt, en een diep gevoel van respect. En vervolgens denk ik aan een moslim die ik ken. Mettertijd, door gezamenlijke arbeid en ervaringen, hebben wij de indruk langzamerhand “broeders te worden”. En toch doet het mij pijn dat ik niet met hem de eenvoudige woorden van het Onze Vader mag delen. Elkaars verschillen respecteren en op zoek gaan naar gemeenschappelijke punten is een boeiende uitdaging van elke dag.

☞

Het leven dienen

September 2004 in Guera, in de dorpjes in de brousse.

Er wordt in een aantal dorpjes een vaccinatiecampagne gehouden. Ik ga enkele dagen lang mee met een vaccinatieteam. De chauffeurs, verplegers, inenters zijn allen moslims.

Vaak luisteren we samen naar het radionieuws: bombardementen in Irak, gijzelingen enz. Geen gemakkelijk gespreksonderwerp. Maar al dat geweld staat in schril contrast met wat wij samen meemaken in die anonieme dorpjes uit de brousse. De mensen bereiden ons een warme ontvangst; we vaccineren de hele dag lang; de vrouwen komen in grote getale met hun kinderen, niet bang voor de injecties; we eten er samen. Ik heb de indruk dat we blij zijn dat we samen mogen zijn en voor die mensen kunnen werken... het leven gaat vooruit.

’s Avonds thuis haal ik mij de beelden van de afgelopen dag voor de geest en ben ik nog meer overtuigd van de waarde van het sociale engagement van de missionarissen hier. Het leven dienen via scholen, dispensaria, de aanleg van waterputten en stuwdammen is niet alleen een noodzakelijk,

rechtvaardig strijdmiddel tegen armoede; het is ook de uitdrukking van een andere waarde: samen het leven dienen, het leven van iedereen dienen. Ten dienste staan van de gemeenschap en de vrede.

Een andere recente gebeurtenis bevestigt me in mijn idee: hier in Guera, als het regenseizoen te weinig regen oplevert, wordt er onvoldoende gierst geoogst en moeten de mensen er kopen. Maar ze hebben niet genoeg geld. In vele dorpen bestaat er al sinds lange tijd een systeem van “graanbanken” dat door christelijke gemeenschappen is opgezet. Dankzij dit systeem hoeven de handelaars zich minder in schulden te steken. Dit jaar hebben de christelijke gemeenschappen een stap vooruit gezet na lang aarzelen en menige discussie: ze hebben hun graanbanken geopend voor alle inwoners, zonder onderscheid van religie. En omdat de meeste inwoners moslims zijn, is dit gebaar een uitgestoken hand voor de dialoog met de islam.

Als er te weinig middelen zijn, primeert doorgaans het eigenbelang, worden de etnische en religieuze verschillen verscherpt, de middelen verspild en gaat het leven uiteindelijk niet meer vooruit. Maar als we onze krachten bundelen om het leven te dienen en de armoede te bestrijden die zoveel tegenstellingen creëert, dan kunnen wij iets van de authenticiteit van onze beide religies beleven. Dan kunnen het leven en de vrede effectief vooruitgaan.

∞

Getuige

Deze tekst van de dominicaan Pierre Claverie, bisschop van Oran in Algerije die in 1996 vermoedelijk werd omgebracht door leden van de GIA, inspireert mij elke dag:

“Wij proberen de mensen zeker niet te bekeren. De geschiedenis van christenen en moslims is al van in het begin voldoende conflictueel; ons doel is stand te houden in solidariteit opdat wij elkaar zouden kunnen leren kennen in een sereen klimaat.

Evangeliseren? Ja, in die zin dat we de mensen God voorstellen als een God van liefde. Ik weet dat dat voorstel kan worden afgewezen, dat het verkeerd kan worden geïnterpreteerd, dat ik erom vervolgd kan worden, maar ik weet dat het deel uitmaakt van het christelijke leven. De Kerk moet daarom aanwezig zijn op alle breuklijnen, tussen de menselijke machtsblokken in, binnen in elke mens, overal waar mensen gekwetst, uitgesloten, gemarginaliseerd worden.

Mochten wij in het hart van de Algerijnse crisis, na het geweld en de diepe breuklijnen binnen de samenleving, de religie en de identiteit, tot het besef komen dat de andere recht van leven heeft, dat hij waarheid in zich draagt en dat hij respect verdient, dan zouden wij de gevaren waaraan wij vandaag blootstaan niet voor niets gekend hebben.⁴⁹”

Daniela Stirpe, zuster van Don Bosco (Italië)

[*Terug naar inhoudstafel*](#)

---

⁴⁹ Pierre Claverie. *Un Algérien par alliance*, Jean-Jacques Pérennès, Cerf, Parijs, 2000.

Het honderdvoudige... zo snel al!

Wat een vreugde! Ik heb François teruggezien! We hebben elkaar leren kennen toen ik in mijn eerste jaar sociale wetenschappen zat, jaren geleden dus. Ik was vanuit mijn dorpje in de Elzas naar Lyon gekomen. Ik was nog helemaal doordrongen van de cultuur van mijn geboortestreek, die zo typerend geworteld is in haar regionale particularisme. Maar tegelijkertijd voelde ik me bezield door een sterke Europese identiteit, die ons ertoe drijft andere culturen te ontdekken en ons open te stellen voor de rest van de wereld. Zijn manier van groeten was zo typisch Senegalees: je kon er niet aan ontsnappen. Je moest hem ontmoeten. Toen al straalde hij een eenvoudige levensvreugde uit, die zich manifesteerde in zijn brede glimlach, zijn woordspelletjes met een dubbele – en vaak driedubbele – bodem, die aanleiding gaven tot een dialoog doorspekt met hilarische replieken. Zijn levenskunst bestond erin zijn eigen blijdschap uit de anderen te halen. Misschien had hij dat meegekregen van de *griots* uit zijn kindertijd, van wie hij de verhalen en gezangen had vertaald en bewerkt. Hij belichaamde de Afrikaanse identiteit, en droeg haar warmte, haar sterke banden, en eeuwenoude levende tradities over op ons. Hij bespeelde de *kora* goddelijk en neuriede lofzangen. Zijn moeder was animist, zijn grote broer moslim. François was christen, van top tot teen. Ik van mijn kant nam toen liever een zegswijze in de mond die ik vandaag nog geregeld hoor bij een nieuwe generatie die op zoek gaat naar zijn eigen ervaring: “ik neem afstand”. François was de eerste student van mijn jaar die ik leerde kennen. Ik was toen pas achttien, hij al achtentwintig. Hij had een beurs gekregen om in Frankrijk te gaan studeren, nadat hij van het seminarie waar hij tot dusver had geleefd was weggegaan. Hij stond op een tweekoppig in zijn leven, zonder precies te weten welke richting hij uit zou gaan. Ik vermoedde dat die nieuwe levenskeuze niet zonder pijn, zonder lijden was gebeurd. Maar in weerwil van de moeilijkheden die hij ondervond betoonde hij in des te grotere mate zijn sterke gehechtheid aan Christus en het evangelie. Hij kwam trouw naar de Kerk waar hij heel vanzelfsprekend zijn plaats vond: de Kerk is hier, in een Franse grootstad, dezelfde als daar, aan de Senegalese kust. Hoe verschillend zij ook is, de Kerk blijft één en universeel. Hij voelde er zich simpelweg overal thuis.

Toen hij met een stapel diploma's op zak en met heel veel vertrouwen in zijn eigen ondernemingszin en creativiteit huiswaarts trok, baande François zich een weg door de administratieve jungle en trotseerde hij de administratieve rompslomp van de instellingen om zijn eigen bedrijfje op te richten dat consultancy in ontwikkelingshulp verleent. We onderhielden jarenlang contact. In zijn brieven stuurde hij foto's van zijn mooie Serere-bruid⁵⁰ Louise, en later foto's van Louise met de kinderen, eerst twee en dan drie. Het leven is mooi, je moet het doen groeien, lachen ze in Afrika. Een tijdlang verloren we elkaar uit het oog. Tot ik op een dag met een opdracht naar Senegal vertrok. Ik moest en zou François en zijn kroost ontmoeten! Om ergens te beginnen zocht ik via een zoekmotor op internet drie of vier e-mailadressen van Senegalese priesters (“abbés” genoemd) en stuurde hun volgend verzoek: “Ik had een vriend. Als hij nog in leven is, dan is hij nu vast en zeker een geëngageerd christen. Wie van u kent hem?” Nog die dag zelf ontving ik tientallen antwoorden, die mij niet alleen het adres van mijn vriend bezorgden, maar ook bevestigden hoe divers en diepgaand François' engagement was. Wat een heerlijke avonden hebben we samen vervolgens doorgebracht onder de Senegalese hemel, samen rustend tegen het huis van François in een zanderig steegje van Dakar, samen met Louise en de kinderen, herinneringen ophalend aan de vrienden van vroeger! Samen terugdenken aan de mensen die ons toevertrouwd werden, de mensen die nabij zijn en die welke veraf wonen, de gesprekken van toen voor de geest halen, aangevuld met die van de nieuwkomers, de kinderen die zelf hun portie indrukken van de dag aan de conversatie toevoegen. We hebben een geschenk gekregen dat ons met elkaar verbindt. Het maakt van ons *ekolo ya bondeko*, zegt men in Lingala, het “volk van de broederlijkheid”. Dat wat ginds verteld wordt in wederzijds vertrouwen verlicht het hart en opent de deuren van de lofzang.

Moge de Geest ons omvormen tot één enkel lichaam en geest in Christus.

Fernando belt me onverwachts op, zoals hij af en toe pleegt te doen. Vroeger schreef hij lange, welgevulde pagina's met even wijdoeverige als geïnspireerde gedachten. Ik las en herlas ze graag om er de veelheid aan ideeën en indrukken in te ontcijferen die hij mij erin wou vertellen met dezelfde bezieling en

---

⁵⁰ De Sereres vormen de tweede volksstam van Senegal na de Wolofs (19 % van de Senegalese bevolking).

heftigheid die hij vandaag nog heeft. Maar nu overvalt zijn vurige woordenvloed mij op mijn gsm, zonder dat mij gevraagd wordt of ik wel tijd heb. We moeten dus een nieuwe afspraak vastleggen waarin we de nodige tijd vrijmaken om het gesprek in alle rust voort te zetten. Na lang zoeken vinden we in onze beide overvolle en opmerkelijk incompatibele agenda's een moment waarop we allebei beschikbaar zijn. Met zijn onstuimig temperament trok Fernando vroeger de baan op als nomade en pelgrim, totdat hij wist wat hij met zijn leven moest aanvangen, zoals hij het zelf overtuigend zei. Gezegend met een buitengewoon verstand was hij een briljante student wetenschappen. Met zijn ingenieursdiploma op zak, werkt hij net als ik een tijdje in Taizé als keukenhulp, nadat hij samen met de zusters van Moeder Theresa aan de armen in Rome soep had bedeed. Geen ideale manier om zijn liefde voor de Kerk te verkondigen, maar hij krijgt er de kans de vele talen in te oefenen die hij er met graagte leert. Nadat nieuwe en traditionele gemeenschappen te hebben afgeschuimd en Europa te hebben doorkruist, lift hij mee met een limousine naar zijn geboorteland Portugal. Daar stelt de chauffeur hem in de loop van een geëngageerde conversatie dit voor: "Kom terug en treed binnen in het seminarie!" En dat doet hij ook. De chauffeur die hem een lift gaf was niemand anders dan de bisschop van zijn bisdom, in de grote volkse buitenwijken van Lissabon. We zetten overmorgen ons telefoongesprek verder, trouw aan wie we elk zijn, en ik verheug me er al op de laatste nieuwtjes te vernemen over zijn dubbele theologische en filosofische thesis over Sint-Anselmus, over de tegenstellingen en objecties die zijn revolutionair onderzoek aan het licht brengt, dit alles doorspekt met sappige anekdotes over het parochielevens.

Zend Heer uw Geest opdat het brood en de wijn van ons menselijke leven lichaam en bloed worden van Christus, offergave van zijn leven, en zo "ons leven niet langer van onszelf is maar van Hem die gestorven en verrezen is.

Jeannine geeft me een teken voor mijn verjaardag. Ze is altijd al erg attent geweest, maar dit teken herinnert me eraan dat ik nog altijd leef. En ik herinner me de woorden die onze vriend Sint-Ignatius in zijn tweede geestelijke oefening, beslissende ervaring, heeft nagelaten: "Ik slaak een kreet van verbazing, voel me diep geraakt, als ik alle schepsels overloop; hoe zij mij in leven hebben gelaten en mij in leven hebben gehouden.⁵¹" Jeannine was de oudste van onze vriendengroep die niet alleen elke week samenkwam om in de kathedraal te bidden maar die ook alles onder elkaar deelde, zo lang als ieder nodig had om vooruit te gaan op zijn eigen weg en om belangrijke levenskeuzes te maken. Toen ze op een dag terugkwam van een zomerretraite, waren we geïntrigeerd door de pertinentie van een ernstige gedachte die ze met ons wou delen. Ze vertelde ons dat ze gevraagd had, zoals de begeleider had voorgesteld, maar met een ongewone heftigheid, "onverschillig te worden voor alle geschapen dingen, opdat wij zelf niet meer verlangden naar gezondheid dan naar ziekte, naar rijkdom dan naar armoede, naar eer dan naar oneer, naar een lang leven dan naar een kort leven en zo voort, opdat wij uitsluitend dat kiezen wat ons nader brengt bij het doel waartoe wij geschapen zijn.⁵²" In het najaar trad ik als novice binnen, terwijl Jeannine met spoed in het ziekenhuis werd opgenomen nadat er leukemie bij haar ontdekt was. Daarop volgden shocktherapie, chemotherapie, steriele kamer – een hele lijdensweg – en uiteindelijk een ruggenmergtransplantatie. Terwijl ze volkomen weerloos, zonder immuniteit en zonder te weten wat haar nog te wachten stond achter het glas lag, groeide uit ons afscheid een blijvende vriendschap, in de nu al aanwezige oneindigheid van wat wij zullen worden, alle dagen, dood of levend. Het geloof van de enen wakkert het geloof van de anderen aan. De operatie was een succes en Jeannine nam beetje bij beetje de draad van haar talrijke activiteiten weer op. Maar er is één activiteit die ze boven de andere verkiest, waaraan ze het grootste deel van haar vrije tijd besteedt: de pastorale dienst van het ziekenhuis, waar ze het gekwetste leven begeleidt, het ontvangen en het gegeven leven viert. Een klein tekenje dus van het eeuwige leven, in die tijd al!

Wist je het al? Iemand die Christus volgt is nooit de eerste die gelooft. Als jij die keuze maakt, zul je ontdekken dat je deel uitmaakt van een lange keten van gelovigen die zich vóór jou gewaagd hebben in het 'vandaag' van hun leven. Je begrijpt dan beter wat er jou beloofd werd van in het begin: jij zult nooit de weg van de leerling alleen opgaan, vanaf je eerste passen maak je al deel uit van hen die Jezus zijn vrienden noemt. Je vindt er andere reisgenoten. Je krijgt er honderdvoudig broers en zusters. Zoals zoveel

⁵¹ *Geestelijke Oefeningen*, nr 60.

⁵² *ibid.*, nr 23: Uitgangspunt en fundament.

andere mannen, vrouwen en kinderen kreeg ik daar toen al deel in. Daarvan leg ik nu getuigenis af, tegenover hen die willen stilstaan om te luisteren, volgens het evangelie. “Toen begon Petrus tegen Hem: ‘Kijk, wij hebben toch maar alles achtergelaten en zijn U gevolgd.’ Jezus zei: ‘Ik verzeker jullie: er is niemand die zijn huis, broers, zusters, moeder, vader, kinderen of landerijen heeft achtergelaten omwille van Mij of omwille van de goede boodschap, of hij krijgt nu in deze tijd een honderdvoud aan huizen, broers, zusters, moeders, kinderen en landerijen, vervolgingen inbegrepen, en in de komende wereld eeuwig leven.’”⁵³

Christian Motsch sj (Frankrijk)

[Terug naar inhoudstafel](#)

---

⁵³ Marcus 10, 28-30.

Beiroet, ergens in de 21^e eeuw

Beste Ignatius,

Ik richt mij tot jou om getuigenis af te leggen, mijn leven snel te overpeinzen en jou te danken voor je leven. Dankzij jou en jouw manier om met het leven om te gaan ben ik gegroeid en blijf ik met Jezus leven.

Ik heb in 32 jaar tijd veel meegemaakt, dat me nu eens blij en soms weer triest stemde. Maar geloof me, door die ervaringen ben ik gegroeid. Door me die elk ogenblik opnieuw voor de geest te halen, besef ik dat.

Mijn eerste contact met Jezus gebeurde via mijn familie, met name via mijn moeder die van Hem mijn beste vriend maakte, en via mijn vader die mij hielp Hem te ontmoeten in het kader van de Kerk en het engagement.

Deze combinatie heeft mij de kracht gegeven om mij elf jaar geleden te engageren binnen een team van de *Mouvement Eucharistique des Jeunes (Mouvement)*, een beweging die opgezet is door jouw opvolgers.

Dit MEJ-team heeft mij de kans gegeven mij open te stellen voor en te verdiepen in het geloof, en het ook uit te drukken via verschillende activiteiten zoals vergaderingen, retraites, bijzondere momenten, enz. Het heeft mij ook ingewijd in het sociale engagement. Dit heb ik mogen beleven in het kader van het *Centre d'Activités Sociales* van het jezuïetencollege Notre-Dame de Jamhour. Daar heb ik geleerd wat “in alles liefhebben en dienen” betekent. De sfeer die tientallen jongeren creëren door zich in te zetten voor de allerarmsten (niet noodzakelijk op materieel gebied) bracht een sneeuwbaaleffect teweeg. Al onze naschoolse activiteiten werden dienst.

Op mijn zestiende kon ik reeds heel wat pubervragen beantwoorden door te “kijken”, te “herlezen” en te “kiezen”. In die tijd speelde één vraag een sleutelrol voor mij: waarom ben ik zo gelukkig als ik mensen help die ik niet ken, en zo ongelukkig als ik thuis de geringste verantwoordelijkheid moet nemen? Toen heb ik mijn eerste grote keuze gemaakt: thuis doen wat ik tijdens mijn activiteiten beleefde. Ik besliste zo om als een echte getuige van Christus door het leven te gaan.

Toch bleven er heel wat belangrijke uitdagingen. De haatgevoelens en oorlogen in mijn pluralistische geboorteland Libanon, waar zeventien geloofsovertuigingen samenleven, konden niet zonder gevolg blijven: repressie, marginalisatie en allerlei economische en maatschappelijke en politieke problemen. Als universiteitsstudent, zwemmend tussen alle ideologische, nationalistische of sectaire stromingen, diende ik ook daarin mijn keuzes te maken en mijn roeping op dat gebied te ontdekken, en dit met de hulp van de onvermoeibare aanwezigheid van mijn begeleiders. Ik zag toen in dat Christus gestorven is voor het heil van de mensen. *Alle mensen, de mensheid*: de menselijke dimensie die Christus heeft verheven door zijn Menswording. Op dat ogenblik is *de andere* opgehouden een bedreiging te zijn voor mij, is hij mijn naaste geworden en ik een getuige.

Door dit alles is mijn sterke verlangen naar engagement steeds blijven groeien. Op Christus rekenen en hem laten begaan in mijn leven was mijn devies. Een absoluut vertrouwen.

Bovendien gaf de vingerwijzing van het werk van de Geest in onze activiteiten mij de kracht om dit engagement voor te zetten: ik beleefde de volgende ervaring: “Ze hadden allen volop te eten en wat er overschoot werd opgehaald, twaalf manden vol⁵⁴”.

Het volstaat inderdaad dat wij onze zwaktes aanvaarden, dat wij ophouden te pretenderen dat wij alles alleen aankunnen, dat wij Hem laten begaan opdat onze educatieve en missionaire doelstellingen bereikt worden. Wij beleven dan de vreugde van Christus voorbij te laten komen.

En toch maakte ik eens mee dat een vers uit het evangelie mij tijdens het bidden met verstomming sloeg: “Jezus zei: ‘Als u onverdeeld goed wilt zijn, ga dan uw bezit verkopen en geef het aan de armen, en u zult een schat hebben in de hemel. Kom dan terug om Mij te volgen’.”⁵⁵ Ik voelde toen een sterke

---

⁵⁴ Lucas 9, 17.

⁵⁵ Matteüs 19, 21.

oproep, een oproep die mij “triest” maakte. Ik was er niet zeker van nog verder te willen gaan. Maar hij maakte mij nog sterker in mijn engagement en maakte mijn engagement nog onbaatzuchtiger. Die oproep om “meer te geven” zindert nog altijd na.

Dit heeft mij niet verhinderd om mijn groei naar “eucharistisch mensworden” te vervolgen, dit wil zeggen mens te leren zijn *met* en *voor* de anderen; op spiritueel, affectief maar ook professioneel gebied. Langzamerhand ben ik me ervan bewust geworden dat er, naast de enkelen die Christus al kennen, nog velen naar Hem op zoek zijn in de chaos van het dagelijks leven en vaak niet eens weten dat Hij bestaat. Ook daar is het voor-leven van de evangelische waarden een uitdaging die ik moet aangaan, iets waarop ik mij met hart en ziel wil toeleggen.

Een dergelijk leven van “genade”, dat dus niet zonder uitdagingen is, heeft mij in staat gesteld om vorm te geven aan een kenmerk van jouw spiritualiteit: de band leggen tussen mijn dagelijkse leven en mijn geëngageerd spiritueel leven.

Van de kleine kring van het ‘Mouvement’ overstappen op de hele Kerk, met Christus en naar Hem, was een ervaring die in mij de apostolische ijver heeft opgewekt en mij Christus leert liefhebben in de naaste en in de Kerk.

Beste Ignatius, jij vroeg me wat mijn motieven waren om te hopen en te beminnen. Hier zijn ze: wij geloven dat Christus levend is onder ons – wij hebben dat gezien en gehoord. Wij weten dat Hij zich persoonlijk tot ieder van ons richt, dat Hij op onze deur klopt en geduldig en liefdevol wacht tot wij opendoen.

Ik heb Hem gehoord en ik heb opengedaan. Hij geleidt mijn leven omdat ik op hem betrouw. Ik beleef de intensiteit van zijn liefde voor mij. Jouw spirituele weg is een bevoorrecht middel geweest waardoor Christus mij geraakt heeft. Ik wou jou daarvoor bedanken.

Mijn gebed: altijd het verlangen naar “meer” voelen.
Mijn uitnodiging voor mijn broeders: Hoop en bemin!

Jean Najm (Libanon)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Dankwoord

Dank aan al wie aan dit boek heeft meegewerkt:

- Kardinaal Martini, die het voorwoord heeft willen schrijven,
- de negentien auteurs van de bijdragen, dankzij hen komen de vriendschap, de levenskeuze en het duurzame engagement die zo essentieel zijn voor het leven van Ignatius, Franciscus en Pierre naar voren als verbazend actuele dimensies voor ons leven,
- de vertalers, Oliver Borg Olivier sj, Vincent Jean, Pierre Gérard sj, Jonathan Cornille, met een groot respect hebben zij hun talenkennis ten dienste gesteld van de auteurs en de lezers,
- de fotografen en illustratoren, Antoine Fievet, Manuela Huyghes-Despointes, Dominique Maquel, Denis Reverseau, Paulo Teia sj, Jean-Marie Tézé sj, beeldhouwer en Jano Xhenseval, kunstschilder, zij hebben hun werken met ons gedeeld,
- Thierry Anne, directeur van het Réseau Jeunesse Ignatien France, Robert Bonfils sj, archivaris van de Province de France, Charles Delhez sj, directeur van het Apostolat de la prière belge, Louis Sintas sj, directeur van het tijdschrift Christ source de vie, Thierry Lamboley sj, verantwoordelijke van de website www.jesuites.com, zij hebben ons overvloedig uit hun archieven laten putten,
- het redactiecomité: Sylvain Cariou-Charton sj, Francine Maquel, Solène Maquel, Clémence Renault, zij hebben tijd noch moeite gespaard om dit avontuur tot een goed einde te brengen,
- de Voorzitter van de Conferentie van Europese Jezuiëten Provincialen en de Oversten van de Franstalige provincies van de Sociëteit van Jezus, zij hebben ons hun vertrouwen geschonken,
- uitgeverij Fidélité (België), in het bijzonder directeur Jean Hanotte, en vormgever Isabelle de Senilhes, door hun professionaliteit en luisterbereidheid hebben zij onze droom verwezenlijkt
- uitgeverij Halewijn met algemeen directeur Jo Cornille en assistent uitgever Els Van Dam die instonden voor het klaarstomen van de Nederlandstalige editie.

Een zeer bijzondere dank aan Sylvain Cariou-Charton, Frans jezuïet, aalmoezenier en docent aan het ICAM in Nantes, beheerder van InYgo, directeur en coördinator van dit boek. Hij was de steeds aanwezige, attente, veeleisende en nauwgezette dirigent, in dienst van dit project en van al wie eraan meewerkte.

Het uitvoerend comité van InYgo
Odile de Sinety, voorzitter

Onder leiding van pater Sylvain Cariou Charton, sj

Grafisch concept en opmaak: Isabelle de Senilhes

Inigo, via San Saba, 17, I-00153 Roma, Italia, inigo@inigo.org

Copyright: Éditions Fidélité, Rue de Bruxelles, 61, BE-5000 Namur, 00 32 81 22 15 51, fidélité@catho.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

InYgo

InYgo (www.inygo.org), het Internationaal Ignatiaans jongeren-netwerk is een initiatief van jezuiten, samen met religieuzen en leken van ignatiaanse spiritualiteit.

Doel van het netwerk is:

- a) de continuïteit waarborgen van bestaande internationale samenwerkingen (WJD, ignatiaanse voettochten, ateliers en stages, ...);
- b) ontmoetingen bevorderen van mensen die zich inzetten voor jongeren;
- c) de deelname ondersteunen van jongeren aan grote evenementen van de wereldkerk of van de Ignatiaanse familie;
- d) nieuwe ervaringen van jongerenpastoraat creëren of in stand houden.

Het netwerk wordt steeds meer opgeroepen om :

- werkelijk internationaal te zijn, wat meewerking van verantwoordelijken uit alle continenten met zich meebrengt,
- een echte missionaire dimensie te beleven, met vruchtbare uitwisseling tussen de landen met een rijke geloofstraditie en de landen die nog niet zo ver gevorderd zijn in de ervaring van de geloofsverkondiging aan jongeren
- echte communicatie en ontmoeting bevorderen tussen jonge mensen die in heel diverse werelden leven, wat hen tot voortrekkers maakt als het op het creëren van synergieën aankomt;
- de internationale ignatiaanse dynamiek promoten via grote evenementen en nationale ervaringen openstellen voor de internationale dimensie;
- teams opstarten waarin jongeren en ouderen gaan samenwerken.

www.inygo.org

[Terug naar inhoudstafel](#)